

SOKOLSKI GLASNIK

ORGAN JUGOSLOVENSKOG SOKOLSKOG SAVEZA

Izlazi svakog 1. i 15. u Ljubljani, Narodni dom. - Telefon ured. 2543. - Račun pošt. št. 10.932. - Oglasi po ceniku

God. XI.

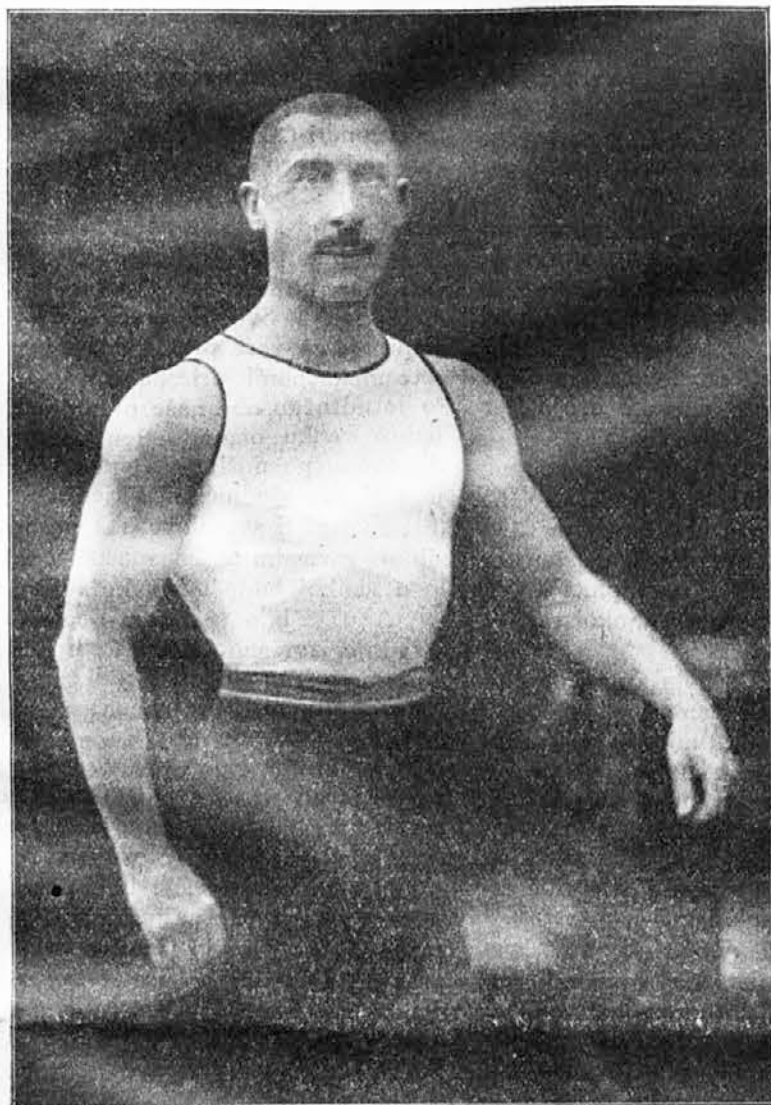
Ljubljana, 1. jula 1929.

Broj 13.

Pozdrav o desetgodišnjici Jugoslovenskog Sokolskog Saveza

svemu našem članstvu, uzdanici naraštaju i svoj miloj deci

Braćo! Sestre!

Brat dr. Viktor Murnik,
načelnik Jugoslovenskog Sokolskog Saveza.

Na Vidov dan godine 1919. bio je na I. sokolskom saboru u Novom Sadu postavljen temelj ujedinjenju Sokolstva u našoj domovini, a 28. juna ove godine navršila se prva desetgodišnjica opstanka Jugoslovenskog Sokolskog Saveza. Onog dana zastupnici su plemenskih sokolskih organizacija na slovenskom jugu odmah kod rađanja zajedničke naše domovine izbrisali razlike, koje su neprijatelji našega naroda duga stola s nasiljem i prevarom, s ognjem i mačem rezali u naše nacionalno telo. Prvi naš sabor je udružio sve naše redove pod jedan te isti sokolski barjak, koji je visoko digao prvi naš starosta, nezaboravni brat dr. Ivan Oražen. Otvorio nam je vrata u budućnost.

Od onda nosimo taj barjak ponosno i neoskvrnjeno, da ga takvog — kada će tu odluku stvoriti slobodna volja našega članstva — izručimo u junačke ruke svojim naslednicima.

Danas, kad gledamo natrag na prvu desetgodišnjicu svog zajedničkog sokolskog života u ljubljenoj svojoj jugoslovenskoj domovini, prožimlje nas svest, da smo pošteno i naporno delali za fizičko i moralno zdravlje svoga naroda, da smo svojim zadacima i dužnostima posvećivali sve svoje snage i da smo ostali verni idealima sokolskog bratstva, koje u smislu Tyrševe ideje stvara novog, potpunog, kulturnog i nacionalnog čoveka u slobodnoj zemlji!

Uzneseni i srećni osećamo se u toj svesti, da nam je bilo dano dočekati ovaj dan, kad možemo svima vama, braćo i sestre, naraštaj i deco, u proslavu desetgodišnjeg jubileja našeg zajedničkog i uzajamnog dela, kome je svedok i saradnik čitavo Slovensko Sokolstvo, poslati iskrene i bratske pozdrave.

Slavimo delo, veselimo se životu! Delo i život domovini i narodu!

Zdravo!

Ljubljana, Vidov dan 1929.

Starešinstvo Jugoslovenskog Sokolskog Saveza.

E. Gangl, starosta.

Dr. Riko Fux, tajnik.

Brat Engelbert Gangl,
starosta Jugoslovenskog Sokolskog Saveza.

Ljubljana, 1. jula 1929.

Vidov dan ima u istoriji našega naroda i u istoriji našega Sokolstva naročito značenje. Zaogrnut je u crnu koprenu strašne tragedije godine 1389, koja je nad Kosovim Poljem zamah nula smrtnom kosom po čitavoj zemlji i ubila za duge vekove slobodu naroda. Što znači Kosovo za nas, to smo dovoljno jasno i tačno rekli u svojoj deklaraciji od 7. septembra 1928: tamo se je pokazao plemeniti genij naše duše, koju predstavlja Kosovska devojka, a uz nju se u isto vreme uzdiže simbol najveće domovinske ljubavi i najvećeg junaštva — majka Jugovića sa svojim nemim i uzvišenim bolom, čiju otrovnu jakost ublažuje spoznaja vrednosti najvećih žrtava za spas domovine... »Gde je pala u tamu ropstva samostalnost i slava našega naroda, a gde je iz nebroj rana u isti mah, čim je smrt svršila svoju krvavu žetvu, nikla prva klica naše slobode — na tom istom Kosovu Polju se danas zgrnuo sokolski tabor...« Gde je bila smrt, tamo je sada život!

Nema naroda na svetu, kojemu bi knjiga istorije čuvala u svetlu istine takve događaje, koje je u nju upisala ruka večne Prave! Skrajno surov i nekulturan mora biti svako, ko bi pokušao s prezirom ili omalovažavanjem preći preko tih istorijskih činjenica! Narodna pesma veliča te događaje, javorove gusle narodnog pevača melanholično opevaju dela i osebe — a ljudski glas je božji glas! Nebo pokazuje istinu i svedoči za nju, a zemlja toga ne može zatajiti!

Narodna pesma govori o Sokolima, kada hoće naročito naglasiti smelost, odvažnost i junaštvo. Tako je na krilima narodne poezije doletela u Tyrševu doba iznad naših brda i dolina siva ptica, u čijem odvažnom uda-

ranju krila je slutio slepi guslar razmah narodove moći, u silnom njenom letu u daljine duhovno je gledao na put narodove budućnosti i u večnoj tami pred sobom nazirao je jasan trepet ustajućih zvezda, koje se spleću uz čelo domovine u sjajan venac slave!

Ko promišlja o svemu tome, zastopljen u prošlost naroda, čuje, kako buči iz grobova pesma ratnika: »A s ničim i nikad ne oskvrnite svetost domovine i veličinu žrtava, darovanih za nju!«

Čitavih petstotina godina drhtala je zemlja, kao da ju neprestano uznemiruju potresni udarci. Iz bratske Češke, gde se je pobedonosno postavio na čelo mnoštva vedar i dalekovidan duh Miroslava Tyrša, dospela je među nas slovenska sokolska misao. Ali kako smo bili rascepljeni na slovenskom jugu Evrope u tri grane, koje su nikle iz jednog te istog stabla, a koje su neprijateljski vihor nastojali što više odeliti i otkinuti jednu od druge, tako je morala sokolska ideja među nas barem prividno u trim strujama, iako je bilo očito već od svega početka, da stoji njezina osnova u jedinstvu naroda i da teži njezin konačni cilj k ujedinjenju čitavog Slovenstva: jedan slovenski rod, jedan slovenski svet, jedno slovensko Sokolstvo!

I čega smo imali najmanje, to smo želeli najviše i najpre: slobode! Misao jedinstva i bratstva, koja se je sve više dizala do ekstaze u našem sokolovanju po čitavom slovenskom svetu, obavljala je tajno, ali uspešno delo lagumana starog sveta i oduševljeno, za svaku žrtvu pripravnog gibanje u širokim slojevima nacionalno osećajuće braće, koji sramote i težinu sužanjstva nisu mogli više snositi, pa su si postavili geslo: Borba do slobode za svaku cenu! Život ili smrt! Manje je strašna noć u crnom krilu zemlje nego su pod svet-

lim suncem ropski dani. Nastali su razni procesi. Krvava pravda slavila je prave orgije. A duhovna revolucija je postigla toliku meru odlučnosti i neomoljivosti, da je nije bilo više moguće zadržati ili čak zaustaviti, jer se je pretvorila u Mladu Bosnu: u kamen i čelik, u pobjedu ili pad! A pad bio je samo motorna sila junačkim sinovima naše zemlje, koji može doduše uništiti pojedinca, a narodu ne može biti odšteta i plaća na putu k oslobođenju i ujedinjenju. Narod prati samo potpuno, jasno i uzvišeno uverenje, da mora pobediti. Pobjeda bilo je geslo umirućih i poklik stotina hiljada k borbi za slobodu i jedinstvo!

Iz te zagušljive, tamne atmosfere rodio se Vidov dan god. 1914., iza kojeg je buknuo svetski požar — tako strašan i veličanstven u isto vreme, kakvog još nije video svet. Sudarila su se dva sveta: jedan, koji je bio navikao vladati i piti slovensku krv; drugi, koji je hteo srušiti privilegije, krivde i okrutnosti, da nađe i za sebe mesta pod suncem. Iz tame u svetlost, iz okova u slobodu! Koliko strahota su podnela naša braća — ko će prebrojiti njihov broj! — to neće nikad moći opisati čovečja reč. To tim manje, jer su najhrabriji, najbolji i najpožrtvovniji među njima položili svoje živote za našu slobodu: ili su ih mučili do smrti ili povećali ili postreljali i dotukli — nema ih više! Neprijatelj je hteo iz svega svoga ubojitoga oružja svariiti jedan sam plug, da bi preoraio i prebrazdio čitavu našu zemlju, da niko ne bi video ni znao, gde smo živeli i patili Jugosloveni! Uništiti su nas hteli potpuno i do poslednjega! Istrebiti su nas hteli sa zemaljske površine.

Ta strašna i krvava namera nije se obistinila. Svanuo je treći Vidov dan god. 1919. — to je sasvim naš, sokolski Vidov dan, koji nas je udru-

žio u Novom Sadu, gde smo likvidirali s razdvajajućom prošlošću i zbili se u jedinstvenu organizaciju, kojoj je ove godine na Vidov dan prošla prva desetgodišnjica opstanka. Prethodnik tomu prvomu našem saboru bio je sastanak u Zagrebu 26. januara 1919, gde je bila usvojena znamenita deklaracija, koja naglašava, da »narod Srba, Hrvata i Slovenaca jeste jedan. Sokolska društva Srba, Hrvata i Slovenaca bila su, jesu i moraju biti narodna društva. Narod je jedan, pa i sokolska društva moraju biti jedna.«

Još jasnije bila je izražena odlučna težnja našeg dela u Osijeku 30. juna 1921, gde smo naglasili, da je »po našem sokolskom shvaćanju realno Jugoslovenstvo integralno ujedinjenje i potpuno mehaničko izmenjivanje svih postojećih etičkih i moralnih elemenata naših u pravcu građenja jedne homogene jugoslovenske mase...« Ko je Soko, taj je Jugosloven! Prema tome, van Sokolstva, svrstanog u Jugoslovenskom Sokolskom Savezu, nema i ne može u našem narodu da bude nikakvog drugog Sokolstva.

Na kojoj osnovi smo dakle izvršili 28. juna 1919. u Novom Sadu ujedinjenje našega Sokolstva?

Na to pitanje odgovara II. naš sabor od 18. augusta 1924. u Zagrebu ovako: »Sokolstvo jugoslovenskog naroda smatralo je nakon rata za svoju glavnu sokolsku i narodnu dužnost u narodu, da na osnovu predradnja iz mirnodopskoga rada na ujedinjenju srpskoga, hrvatskoga i slovenačkoga Sokolstva provede u slobodnoj i samostalnoj kraljevini ujedinjenje plemenskoga Sokolstva u jedno i jedinstveno jugoslovensko Sokolstvo bez obzira na pleme, veru i stalež u cilju: da uz pomoć provede moralno, fizičko i duševno obrazovanje svoga naroda, služeći u slobodnoj svojoj domovini svo-

me narodu i svojoj državi svim fizičkim i moralnim silama.«

I još dublje, uzvišenije značenje leži u temeljima našeg sokolskog jedinstva. Iz srca preneli smo toplinu patriotizma u sva svoja mnoštva, koja su s ozbiljnošću i oduševljenjem prekorila sva u jedan mah tesnoću lokalnog rodoljublja, bacila koprene s očiju i zasutla naše poslanstvo, koje ruši svaku zapreku i veže naše duše s jedinstvenim mišljenjem i osećanjem na ideale Slovenstva. Ne panslavizam reči i prikrivena namera nadvlade jednoga nad drugim, već općenitost slovenskog sokolskog bratstva — to je naš najbliži cilj. S toga vidika i s tog visokog kulturnog stanovišta moramo prosudivati naše reči, koje kažu: »U pravcu da se postigne ujedinjenje slovenskog Sokolstva i Slovenstva, pružamo zato bratsku ruku svemu ostalomu slovenskomu Sokolstvu i zovemo ga na zajednički sokolski rad. Izjavljujemo, da preduslovi zajedničkoga rada jesu temeljna misao Sokolstva, a to je: telesni, duševni i moralni odgoj slovenskoga naroda u bratskom demokratskom duhu, koji odgoj izlučuje sve ono, što deli i dovoda do borbe: plemenske, verske i staleške, naprotiv koji odgoj spaja i dovoda sve bliže delove plemenske u jednu celinu — u slovensko Sokolstvo.«

Nije naša krivda, ako ta velika ideja još nije prodrla u sve slojeve našega naroda u vlastitoj domovini. Svaka velika ideja je našla svoje pristaše, a i svoje neprijatelje. Upravo bajo slovo junaštvo Spartanaca ima svoga Efilalta, Kristova nauka ljubavi primila je izdajnički celov Jude Iskarijota. Pa i Sokolstvo, koje znači po svemu ovome, što smo gore rekli, upravo preporod i pomlađenje svih slovenskih rodova, ima na jednoj strani fanatične svoje pristaše i propagatore, kao što

ima na drugoj strani zagrižene svoje protivnike. Ono što stoji u sredini među jednim i drugim, to je na sreću manjina, koja je ali indiferentna radi materijalizma, u kojem se potaplja, ili pak ore samo po svojoj njičici radi pomankanja sokolskog bratstva. Toj manjini je potreban lek, koji joj ne može niko drugi dati, nego samo naše delo. Po delu neka nas upoznaju i u spoznaju neka se prekrste u sinove i kćeri naroda, koje nije stid priznati, da smo Sokoli u kolu naše nacionalne i državne zajednice jedini radni sloj — robovi narodove životvorne sile, telesna straža veličanstva časti i slave domovine! A što s neprijateljima? Neprijatelja se ne boje, njihovog broja ne gledajte! To nalaže sokolsko geslo. Ni jedno neprijateljstvo na svetu nije utemeljeno u čistim namerama i u plemenitom mišljenju. Neprijateljstvo je

izraz strasti, razuzdanosti, bolne ravi, individualnog egoizma. Iz kojih krugova se regrutiraju naši neprijatelji i kakve boje nose na svojim štandartama, to znamo mi jugoslovenski Sokoli dovoljno dobro. U interesu onoga što smo rekli u Osijeku, bilo bi, da nismo sprečavani pri svom delu, a i u interesu naše države — što je od mnogo veće važnosti — bilo bi, da je realno jugoslovenstvo već provedeno po putu integralnog ujedinjenja. Tu je potrebno novo, ubrzano, intenzivno delo, koje i u budućih deset godina neće biti svršeno.

Kod provođanja svog kulturnog poslanstva poslužujemo se Sokoli svih legalnih sredstava. Nemamo nikad i nigde sakrivenih i podlih nakana, jer je u nama preduboko razvijen osećaj odgovornosti i jer nosimo u sebi strogo merilo moralnosti, da delamo

dobro radi dobra, ne tražeći zato plaće, i da ne delamo zlo, jer bi se bojali kazne, već zato, jer je zlo. Takav moral stoji po svojoj vrednosti više nego ikakav drugi, pa bio da je osnovan na kakvim god temeljima, glaseći bivstveno ovako: Delaj dobro, da čiš biti plaćen; boj se zla, da se ukloniš kazni!

Mislmo, da nema među nama nikoga, koji ne bi bio uveren, da bi bilo u našoj domovini u tih deset godina mnogo toga drukčije, da je terao jadrna našeg broda u budućnost zdrav, jak i pozitivno stvarajući sokolski duh. U onim delovima naše zemlje, gde je naše Sokolstvo uhvatilo čvrsta tla, gde je sokolski duh prozeo sve slove od deteta do starca, vidimo apsolutan preokret svih prilika na bolje, vidimo ponosnu nacionalnu svest, vidimo red i disciplinu, vidimo da se uzdiže crta narodovih fizičkih i moralnih snaga, vi-

dimo — što smo hteli od svega početka i što je za domovinu glavna dobit — zdravog, izobraženog, moralno i samosvesno živećeg državljanina. Koliko ogromno delo nas još čeka u bliskoj i daljnjoj budućnosti, da krasnu i bogatu svoju domovinu naselimo s tako preporodenim i preuzgojenim narodom! S ogromnom većinom takvog naroda želimo u kolo Slovenstva. Danas smo tek na početku.

Da, na početku smo tek, a nije nam žal ni jednog napora, ni jedne teške brige, ni jedne neispunjene želje! Čim veći su ciljevi, čim viši su ideali, tim jači je napon volje, koja ide preko vulgarne zadovoljnosti do takvih granica i vrhova, da bi se već ugušila u očaju ili barem u malodušnosti, ako to ne bi bila — volja sokolska! Naša volja! Svesni smo, da smo delali pošteno, a da nismo učinili

sve. Ne bojimo se nijedne osude, ako ju izriče čista, iskrena, bratska duša. Sve ostalo otklanjamo!

Crna koprena strašne tragedije g. 1389. raskinula se na isti dan g. 1919 od vrha do poda, da su se kroz nju sasuli prameni svetla, koje je utonulo u davnini, da nam sine u sadašnjosti i ožari put u budućnost. Na ovogodišnji Vidov dan pristupilo je na hiljade novih lučonoša, da visoko plamt svetlost naših ideala danas, kad je izvan nas tako malo idealnih ljudi. Prvih deset godina dela — kako malo je to u životu naroda! Za nas znači taj dan samolik, da smo brzim pogledom premerili prošlost, napeli mišice za delo sutrašnjeg dana i iz pune duše kliknuli bratsku opomenu: Gradi! Stvaraj! Radi!

SLOVENSKO SOKOLSTVO

DR. RIKO FUX (Ljubljana):

Deset godina saradnje izmedju ČOS i JSS.

Govoriti danas samo o odnošajima između čehoslovačkog i jugoslovenskog Sokolstva bilo bi bez vrednosti, jer to nisu samo odnošaji, već je najuža bratska saradnja dviju organizacija, koje tvore jednu celinu, teže za istim ciljem, imaju ista načela i isto delo. Rodeno u doba najljućeg političkog apsolutizma u doba najjače reakcije i najogavnijeg narodnog uništavanja, bilo je Sokolstvo kod Čeha i kod nas čitavo vreme opstanka skrajno nacionalno borbena organizacija dvaju naroda, koji su žudili za slobodom i vlastitom državom. Unutarnja idejna moć Tyrševog programa prouzrokovala je onu tajnu silu, s kojom je Sokolstvo uticalo pre svega na one slovenske narode, koji su živeli pod pritiskom bezobzirnog germanskog jarma te su čeznuli za slobodom. Ista idejna moć pa je stvarala i najužu saradnju sokolskih organizacija pre svega kod pogođenih naroda, kasnije pak i kod ostalih slovenskih naroda stvarajući s time silnu slovensku jedinstvenu or-

prvom zborovanju na Vidov dan 1919. u Novom Sadu vidimo zastupnike bratske ČOS u najužoj saradnji s našim sokolskim radnicima. Već prva pojava zastupnika čehoslovačkog Sokolstva brata Kaline među našim Sokolstvom stvorila je čvrste veze nepokolebljivog prijateljstva, koje spaja dve srodne duše u jednu celinu dajući joj moć i ustrajnost za sve daljnje borbe za opstanak i za razvoj obaju naroda. I to početo delo rodilo je obilje plodova, jer je prve dogovore pune oduševljenja i idealizma sokolska realnost pretvarala u činjenice.

Godine 1920 već je naše Sokolstvo pohitalo u većem broju na svesokolski slet u Prag. Iako naša organizacija još nije bila dovršena te smo opažali tek prve početke organizacionog dela, ipak je bilo omogućeno veće učestvovanje na tom sletu, na kojem smo navezali uže odnošaje u međusobnim razgovorima između obih organizacija i odredili glavne smernice za buduće delo. Ovde su položeni i prvi temelji za za-

ČOS—JSS zadao si je veliku zadaću — skupiti pod sokolskim barjakom sve ostale Slovene.

Da to nije bila laka zadaća i da smo morali kod toga ispitati mnogi goraki kalež razočaranja, dokaz nam je današnji položaj, koji nije beznadan za budućnost Slovenstva, ipak je ali maglen i nesiguran. — Samo sokolska ustrajnost i nepokolebljiva sokolska vera u veliku budućnost Slovenstva svlađaće sve zapreke i izvršiti ideje velikoga Tyrša.

Godine 1922 je jugoslovensko Sokolstvo zajedno s čehoslovačkim proslavilo 60-godišnjicu čehoslovačkog Sokolstva, a i 60-godišnjice uvažanih i slavnih sokolskih prvaka staroste ČOS br. dr. Scheinera i načelnika ČOS br. dr. Vaničeka. Sve te proslave znatno su uticale na međusobno spoznanje sokolskoga dela, što je u velikoj meri delovalo na međusobne bratske odnošaje. — Iste godine učestvovali su naši zastupnici na sletu čehoslovačkog Sokolstva u Moravskoj Ostravi.

Nezaboravno ostaće impozantno učestvovanje čehoslovačkog Sokolstva na našem I. jugoslovenskom svesokolskom sletu u Ljubljani godine 1922, naročito pak prva poseta čehoslovačkog naraštaja. Njihov nastup, njihovo vežbanje i disciplinovan sokolsko ponašanje načinilo je upravo ogroman utisak na našu javnost, naročito pak na naše Sokolstvo, što je bilo od velikog značenja za daljnji razvitak naše organizacije.

Godine 1923. obavljeno je u Pragu otvorenje Tyrševog doma. Toj svečanosti prisustvovala je deputacija JSS i župa JSS te su se tom prilikom vršili brojni razgovori o upotpunjenju obostranog dela. — Otvorenje Tyrševog doma bila je opet jedna veličanstvena manifestacija bratstva obih organizacija, a kamen sa Triglava u pročelju Tyrševog doma svedočiće za večna vremena o nerazdeljivoj vezi i ljubavi obaju naroda.

Težeći stalno za usavršavanjem organizacije slovenskog Sokolstva i rađajući stalno na tome, da se ostvari jedinstvena organizacija slovenskog Sokolstva održana je 15. maja 1924 sednica šireg odbora Saveza ČOS—JSS u Pragu, koja je bila pre svega posvećena osnivanju Saveza Slovenskog Sokolstva.

Širi odbor je na toj sednici izrazio svoje duboko uverenje, da je Sokolstvo pred ostalima pozvano, da priprema put toliko željkovanom zblizenju svih slovenskih naroda. Zato pruža Sokolstvo ČOS—JSS bratsku ruku ostalom slovenskom Sokolstvu te ga poziva na zajedničko delo. Naročito pak se naglašava, da je uslov za to zajedničko delovanje načelno priznanje temeljne i osnovne sokolske misli. Na toj sednici bilo je ujedno zaključeno da će se održati zajednička sednica svih župskih delegata ČOS i JSS i da će posetiti jugoslovenski sokolski naraštaj Prag prilikom svesokolskog sleta.

Ti zaključci prouzrokovali su mnogo priprema i dela u obim organizacijama, naročito se je mnogo radilo na ostvarenju Saveza Slovenskog Sokolstva.

U dane 24. i 25. maja 1925 bio je konačno sasvim dograđen Tyršev dom u Pragu. Toj svečanosti prisustvovalo je jugoslovensko Sokolstvo većom delegacijom, a u isto vreme održana je zajednička sednica svih župskih funkcionera ČOS i JSS. Na toj sednici bilo je podastrito 8 temeljitih referata o zajedničkom delu i o načinu organizacije. — U dane 13. i 14. avgusta 1925 bio je već osnovan u Varšavi

Savez Slovenskog Sokolstva, u koji su ušli ČOS, JSS, Poljsko Sokolstvo i Ruski Sokolski Savez za granicama.

Od 24.—29. juna 1926 održan je u Pragu naraštajski slet u okviru VIII. svesokolskog sleta u Pragu, na kojem je uzelo učešća oko 300 jugoslovenskog sokolskog naraštaja. — Tako su bili izvršeni svi zaključci sednice ČOS—JSS od 15. maja 1925., što je značilo velik korak napred u našoj zajedničkoj organizaciji.

Godine 1926 od 4.—6. jula održan je u Pragu VIII. svesokolski slet, na kojem uzima jugoslovensko Sokolstvo učešća u vrlo velikom broju, jer je proglasilo slet i za svoj.

U svrhu zblizenja i međusobnog upoznavanja održana je od 22. do 27. maja 1927. u Pragu pod okriljem ČOS prva slovenska sokolska škola, na kojoj su uzeli učešća zastupnici ČOS, JSS, ruskog i poljskog Sokolstva te bugarskih Junaka.

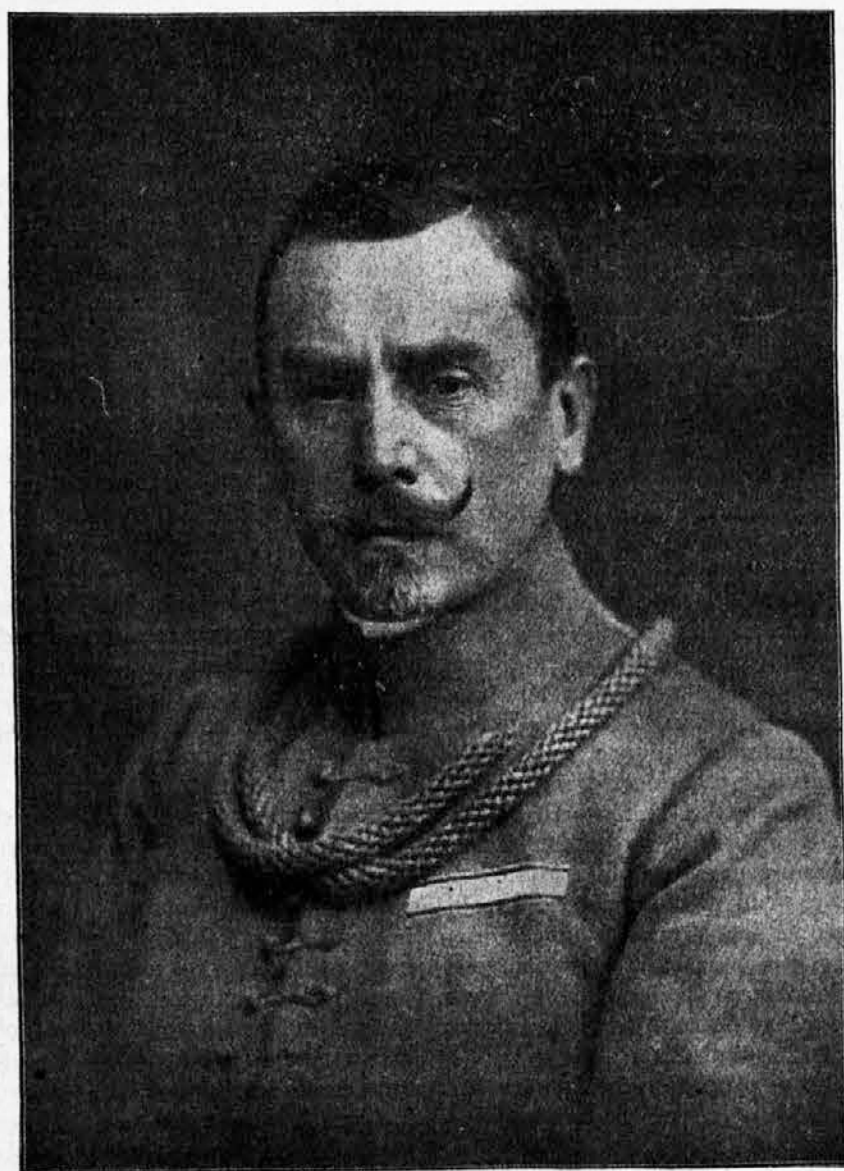
U godini 1928 hita čehoslovačko Sokolstvo opet k nama na jug te u velikom broju učestvuje na pokrajinskom sletu JSS u Skoplju, gde je Sokolstvo tek u razvitku. Bio je to veliki propagandistički slet i naša braća na severu nisu se prepala ni truda ni žrtava, već su oduševljeno pohrlili tako daleko na sokolsko delo.

Godina 1928 donela je još i krasan dokaz bratske požrtvornosti, ljubavi i osećaja skupnosti. Bila je to zbirka čehoslovačkog Sokolstva za sokolski dom na Taboru u Ljubljani.

Dao sam time kratak pregled samo najvažnijih događaja, koji su od većeg značenja za zblizenje i za zajedničko delo ČOS i JSS. Ne mogu pak spominjati ovde sav onaj tihi požrtvovni rad, koji su izvršili pojedini funkcioneri ČOS i JSS, koji su učestvovali kod skoro svih većih sednica ČOS ili JSS; ne spominjem ni onih manjih sletova, kod kojih su učestvovali u većem ili manjem broju naročito delegati ČOS, koji su uvek brojno pohrlili među nas. — Svo to potanko delo, sve pripreme za veće priredbe, brojne posete međusobnih priredaba itd. — sve to je udružilo obe naše organizacije u jednu veliku nerazdruživu celinu jedinstvenu po mišljenju i po delu, koje teži za zajedničkim ciljem: probuditi i združiti sve slovenske narode k silnom razmahu te ih usposobiti za delo u velikoj budućnosti, koja ih čeka.

Ako je bilo u prvom deceniju te saradnje izvršeno tako ogromno delo, možemo mirno gledati u budućnost, jer je prvi decenij bio namenjen oranju celine, bio je posvećen onom teškom delu, koje je moralo uklanjati još i sve moguće slabosti ratnih posledica i one razgrađujuće politike, koja je bila uvek neprijateljska poletu Slovenstva.

Kao što je u prošlih 10 godina bilo sagrađeno svo delo na jedinstvenoj organizaciji ČOS i JSS i na bratskoj saradnji, tako neka to bratstvo i u budućih deset godina tvori najčvršći temelj za svo daljnje delo Sokolstva za veliku budućnost Slovenstva.

Starosta ČOS br. dr. Josip Scheiner.

ganizaciju, koja preuzima delo za preporod Slovenstva i njegove moći. Čehoslovačko i jugoslovensko Sokolstvo je odmah po svršetku rata spoznalo svoje zadaće, koje ima vršiti u slobodnoj državi te je upravilo svoje delo tako, da je počelo stvarati temelje za delo, koje neka bi stečenu slobodu obim narodima osiguralo za budućnost, ono delo, koje neka bi probudilo u oba naroda osećaje skupnosti i pripadnosti obaju naroda istom slovenskom stablu. Odmah na našem

jedničku organizaciju Saveza ČOS—JSS. Još iste godine 22. novembra održan je u Ljubljani sastanak delegata ČOS i JSS te je bio definitivno osnovan Savez ČOS—JSS.

Time je bio osnovan temelj čitavom daljnjem zajedničkom sokolskom delu dvaju slovenskih naroda, koji su svesni, da tvore jednu nerazdruživu slovensku celinu. Sokolstvo je bila opet prva nacionalna organizacija, koja je iza rata počela skupljati razbijene delove Slovenstva i upravo Savez

Načelnik ČOS br. dr. Jindrich Vaniček.

Ali Sokolstvo številično v resnici pada?

V tem vprašanju so pri čehoslovaštem kakor tudi med našim Sokolstvom razširjene razne netočne vesti, ki tvorijo tudi podlago raznim članom zlasti v čeških strokovnih listih. Znani sokolski delavec br. Jan Pelikan je napisal v listu »Sokol« v tem oziru jako lep članek, ki zasluži vso pozornost. Ker se mnoga njegova izvajanja lahko prenesejo na naše razmere, ho-

ćemo podati nekoliko točnejšo vsebino tega članka. Brat Pelikan pravi:

Porast in razvoj Sokolstva ni bil nikdar takšen, da bi ga mogli označiti s ravno črto. Stevilo članov, ustanovitev in razid društev in podobno naznačuje bolj valovito črto. Imeli smo vedno porast in padec, kakršen je bil ravno zunanji položaj, ki je na to vplival. Vzrokov za to je mnogo in so raz-

lični. Tu zadostuje omeniti, da so vplivale na razvoj pred vsem notranje sokolske razmere (zlet, tekme itd.), kakor tudi zunanje narodne razmere sploh. Sokolstvo je v najožji zvezi z usodo naroda, in dogodki, ki vplivajo na narod, imajo tudi vpliv na razvoj Sokolstva. Sedaj se govori zopet o padanju Sokolstva. Za našo razpravo zadostuje, ako omenimo nekaj važnih okolnosti, ki so principialne važnosti, in to:

1. Najviše število sokolskih društva smo dosegli leta 1927. t. j. 2774 društva, 362 odsekov, skupno 3136. Tu torej ne samo, da ni padanja temveč stalni porast v zvezi s povojno gorečino, zaradi katere so se dostikrat ustanovljala i društva, ki niso življenja sposobna.

2. Štetje števila članstva, narašča, ja in decet je popolnoma nemogoče, ker je štetje številki neenakih vrednosti. Pri članstvu imamo absolutno število (število članstva na dan 31. decembra vsakega leta), toda pri naraščanju in decet samo povprečno.

Iz svojih kakor tudi iz statistik ostalih društva vemo, da znaša razlika med absolutnim številom udeležnikov telovadbe v enem letu in procentnim številom uvrščenih pri mladini do 50% in tudi več. Zato moremo vpoštevati samo število članstva.

3. Štetje z 31. decembrom ni samo statistično štetje, temveč tvori tudi podlago za porez za župo in ČOS, zato obsega čim dalje tem več samo fiktivni minimum članstva. V letih 1920. do 1922. ko se ni bilo izvečanih funkcijonarjev, ni imela ta okolnost takšnega vpliva kakor ga ima sedaj.

4. Razlika med najvišjim številom članstva v letu 1921. (366.697) in najnižjim v letu 1925. (335.329) je znašala nekaj čez 9%, a v letih 1926.—27. se je popravilo tako da znaša danes ca. 64% članstva sploh. Je torej opaziti ne samo tendenco navzgor, temveč je tudi razlika malenkostna. More li se upadek 64% članov imenovati upadek?

Poglejmo predvsem, za kakšnih okolnosti se je upostavljal in v koliko so upravičeni glasovi, ki govorijo o padanju sokolskega duha!

V letu 1913. je bilo 13% društva, ki so imela lastne telovadnice, v letu 1927. jih je bilo 21%, v letu 1913. je bila ena telovadnica na 902 člana, v letu 1927. na 472 članov, v letu 1913. je imelo 1/3 društva letno telovadišče, v letu 1927. je imelo 67% društva letno telovadišče, v letu 1913. je pripadalo 1 letno telovadišče na 64.048 članov, v letu 1927. na 151 članov.

Je li to padec? Posebno še, če se pripomni, da pomeni postavitev telovadišča ali telovadnice ogromno žrtve vsega članstva društva, in to gmotno in časovno.

Kako je torej s požrtvovalnostjo članstva pred vojno in po vojni? Ni li članstvo po vojni enako članstvu pred vojno i po duhu i po požrtvovalnosti?

Toda zasledujemo stvar nadalje! Pred vojno sta bili dve veliki zbirki vsega Sokolstva: zbirka za pogorelo narodno gledališče v letih devetdesetih in zbirka za Rdeči križ balkanskih Slovanov v letu 1913.

Kako je to bilo po vojni? Poleg zbirke, objavljenih vedno v odboru ČOS, je zbralo Sokolstvo v minulih 10 letih te postavke:

L. 1920—25. Tyršov dom:	
a) porez	3.625.940— Kš
b) loterija	2.898.054.14 „
c) darovi	799.190.66 „
Skupaj	7.323.184.80 Kš

1919.—24. Invalidski sklad	660.597.70 Kš
1921.—22. Ruskim beguncem	330.000— „
1922.—23. nezaposlenim	437.589.69 „
1920.—21. Češko-brodsko katastrofa	67.798.74 „
Manjšinski koloski	122.459.60 „
1928. Tabor	792.717.70 „
1928. Potres v Belg.	407.468.34 „

Skupaj . . . 10.114.816.77 Kš

1929. Nekonečna zbirka za Dečin . . . 185.455.45 „

Skupaj . . . 10.327.272.22 Kš

Dohodek na zletih:

1920. VII. zlet . . . 3.947.388.10 „

1926. VIII. zlet . . . 6.250.000— „

Skupaj . . . 20.524.660.32 Kš

Kje je tu upadek požrtvovalnosti, navdušenja, ljubezni in duha?

Poleg teh zbirki so zbrala društva še desetitisoč: za pogorelo Sokolano v Hloubetinu, Choteboru in v Trebiolicih, stala so društva povsod na čelu zbirke za padle vojake, za prostovoljce itd. itd. Dvajset do trideset knjig smo imeli pred vojno, čez 1000 jih imamo sedaj. Pred vojno ni bilo sokolskega tiska za deco in skromni naraščajski list je izhajal sprito požrtvovalnosti posameznika, »Vestnik« je izhajal dvakrat na mesec, a danes? 46.000 izvodov »Vestnika« preplavlja tedensko naša društva, 40.000 »Vzkišeni« desetkrat na leto in 26.000 »Sokolskih Besed«, poleg tega Cvičitel, Cvičitelka, Sokolski vzdelovatelj, Jas. — Je li to upadek?

Dalje našteva v članku vse mogoče prireditve in zlete češkoslovaškega Sokolstva, ki so jasen dokaz napredka. Značilne so besede o sokolskih nacionalnih dolžnostih:

Nastala je tu temeljita izprememba. Popolnoma so izginili domoljubni govori in izjave, nekdanji takoj priljubljene in iskane, a tudi v resnici potrebne. Toda namesto teh besed in izjav je tu stalno in pravo domorodno delo, dvigajoče telesne in pravne sile naroda je tukaj prava narodna požrtvovalnost, kakor smo jo dokazali v številkah. Ako danes ne širimo domoljubnih govorov in če mogoče tudi dosti ne govorimo o tem našem delu, ne pomeni to, da ga ne bi bilo. Mogoče se o njem ne ve, toda ono je tu. Kaže se pa drugače kakor prej, tudi zato, ker je doba druga. Nikoli se več ne povrnejo časi, ko je bilo treba navduševati narodnih gesel in izjav. Danes se domoljubje javi drugače in mora se drugače javiti, ker živimo v drugih razmerah. Danes ne vidimo domoljubja v izjavah, ampak v radostnem izvrševanju vsakdanjih dolžnosti, ne v revolucionarnih besedah in geslih, ampak v spoštovanju napram državi, ne v besedah temveč v spoštovanju k državnemu ustroju in napram njenim predstavnikom! Koliko resničnih besed!

Pisec končuje svoj zanimiv članek z ugotovitvijo, da ni upadanja Sokolstva in ta konstatacija je potrebna, potrebna zlasti tudi pri nas, ker se v tem oziru širijo še bolj malodušne vesti.

Ako pogledamo razvoj našega Sokolstva v zadnjem desetletju, pridemo razmeroma do istih zaključkov. Zato ne govorimo samo in ne kritizirajmo, temveč delajmo!

Dr. F. R.

Antoni Durski.

Kad smo se več dotaknuli istorije poljskog Sokolstva onda i ostanimo kod njega s naročitim obzirom na ovogodišnji VII. svesokolski slet poljskog Sokolstva u Poznanju s kojim će poljsko Sokolstvo pred čitavim slovenskim svetom dokazati svoju silu, sposobnost i moć, za koju u velikoj meri duguje zahvalnost prvom svom načelniku i osnivaču Poljskog Sokolškog Saveza pok. br. Antunu Durski.

A zanimljivo je i to, da je razvitak predratnog hrvatskog Sokolstva te ja ke grane današnjeg jugoslovenskog Sokolstva, neposredno preko učitelja jednog i drugog Sokolstva, usko vezan s razvitkom Sokolstva u Poljskoj. To ćemo pokušati dokazati događajima iz života br. Durskog.

Kao 15 godišnji gimnazijalac ušao je u redove lavovskog Sokola — matice. Dolaskom pok. br. Hochmana — istog onog Hochmana, kojeg kasnije vidimo kao učitelja telovežbe »Hrvatskog Sokola« u Zagrebu, kamo je došao na poziv osnivača Sokolstva u Hrvatskoj pok. dr. Josipa Fona — u Lavov, prigrlio je Durski Sokolstvu svom dušom. Pre toga vladao je u Lavovu više turneski nego sokolski duh. Slično bilo je i u Zagrebu pre dolaska Hochmanova.

Odlaskom pok. Hochmana u Zagreb preuzeo je Durski kao njegov učenik načelnništvo lavovskog Sokola. Od toga vremena intenzivno se razvijalo poljsko Sokolstvo, tako da ga danas vidimo organizovanog u slobodnoj Poljskoj, Americi, Francuskoj itd.

1892. je nastojanjem br. Durskog osnovan Poljski Sokolski Savez u Austriji, kojemu odmah i stupa na čelo kao načelnik, što ostaje do smrti. — On je organizovao prvi poljski svesokolski slet 1892. god. u Lavovu, a kasnije još dva u Lavovu i jednoga u Krakovu. Tako je poljsko Sokolstvo ušlo u narod. Godine 1902. posetio je pok. br. Durski u Zagrebu tečaj za

švedsku gimnastiku priredjen za poljsko Sokolstvo te se je tom prilikom upoznao sa mnogim našim sokolskim radnicima. — Hrvatsko Sokolstvo posetilo je prvi put poljsko Sokolstvo prilikom IV. svesokolskog sleta u Lavovu god. 1903. — Mnogo stručne so

kolske literature ostavio je br. Durski iz sebe poljskom Sokolstvu, koje ga nazivlje svojim »ocem«.

Prošle godine 6. novembra navršilo se 20 godina od njegove smrti. Rodio se god. 1854., a umro je od raka na želucu.

Svi, koji su ga poznavali, kažu da je bio vanredan karakter i Soko u pravom smislu reči. Zato su ga sigurno i svi tako voleli, a i mi se ga sa zahvalnošću sećamo, hitajući u pohode njegovom Sokolstvu.

JOSIP ČOBAL (Ljubljana):

Naši izseljenci v Ameriki in Sokolstvo.

Nad 700.000 Jugoslovenov živi danes v raznih državah Severne in Južne Amerike, bilo v večjih skupnih naseljih, bilo v manjših in raztresenih skupinah. Največji del — čez 600.000 jih živi v Severni Ameriki v Zedinjenih državah, kjer bi imelo biti po nekih statističnih virih okrog 300.000 Slovencev, 250.000 Hrvatov in 60.000 Srbov.

Njih zaposlenost je jako različna, ker je to odvisno od prilik krajev in držav, kjer so naseljeni; največ bo gotovo med njimi rudarjev in industrijskih delavcev, a tudi je že precejšnje število obrtnikov, poljedelcev, trgovcev itd. V Južni Ameriki je tudi že več vevleghdnih industrijalcev in finančnikov. Med prvimi je omeniti vsekakor gg. Baburizza in Franja Petrinovića v državi Chile.

Amerika je dežela dela, zato je boj za obstanek še prav posebno težak. Kdor je delal naporno par let, zbiral in štedil, ta je po navadi tudi že izčrpan. Tak način življenja v tujini vzgaja posebne značaje; predvsem prevladuje materijalistični nazor: lastni jaz mu je prvo in po tem se ravna vse drugo. Pri tem se naš človek kaj kmalu iz lahko razumljivih interesov in pa tudi po prirodni nadarjenosti skuša prilagoditi krajevnim razmeram. V kolikor bi to ne šlo lahko pri starejših, je ta proces pri v Ameriki rojeni mladini našega izseljenca prav gotovo že zaključen, ker lastnih narodnih sol je silno malo, tako da nova generacija že ne obvlada materinega jezika niti v govoru, a še manj seveda v pismu. Jugoslovanski listi, ki izhajajo v raznih krajih Amerike, imajo iz tega razloga periodično tudi že angleško pisane članke, poročila in vesti. Iz poročil devete konvencije Slovenske narodne podporne jednote, ki se je baš tega meseca vršila v Chicagu, je razvidno, da je včlanjeno v tej organizaciji več takih slovenskih društev, v katerih je poslovni jezik že angleščina in da so se celo na imenovani konvenciji predlagale resolucije v angleškem jeziku.

Ko se je poskušalo dobiti z ameriškim našim Sokolstvom ožjih stikov, je prejel JSS od izkušenega, dolgoletnega kulturnega delavca v Ameriki naslednji odgovor:

Glede ostalega, da bi zaneslo sokolsko idejo in vzbudilo ameriške Slovence, se bojim, da ne bo nič. Resnica glede nas, ameriških Slovencev, je namreč ta: Naseljivanje je prenehalo z izbruhom svetovne vojne. Po vojni

je prišlo jako malo ljudi sem od leta 1923., tedaj pa je bila sprejeta naselniška postava. Če bi preračunali povprečno starost naseljenih, bi znašala nekje med 45 in 50 letom. In to so primeroma skrajna leta življenja našega človeka, ki je delal težko v premogokopih in tovarnah. — Buditi te bi bilo bolj nevhaležno, kakor ne vem kaj. To so starčki, ki žive samo še ob spominu na davna leta in ob — pijači.

Mladina — mladine ni. Amerika je posebna dežela, ki vzame vse, kjer se potopi vse. Izginejo ideali, navdušenja, principi, religija, narodnost — ostane le nekaj jasnega in vidnega pred človekom, in to je — dolar. Ameriška politika je brez principov, sportne zveze brez višjih stremeljenj, ves narod je brez vsakega hrepenenja po kulturi ali izobrazbi. Amerika živi, ker živi, uspeh, napredek in vse se meri po — dolarju. Ameriški listi, ameriške šole — vse je prirojeno tako posebno — da človek čita, in zapravi s tem ves svoj prosti čas, ne da bi se kaj navadil, ne da bi si kaj želel, kaj dvignil. Ljudskošolska obveznost je od 6. do 16. leta in med vsem tem časom porabi otrok svoja leta v dosego enega samega: dolar in »good time« (zabava). Dolar kupi vsega, dolar dosega vse, zabava pa pomaga telesu, da lažje prebava, da zamore človek začeti jutri zopet od kraja.

In naša mladina? Naše mladine ni. V Ameriki vtone vse, pa smo tudi mi. Imamo po večjih naselbinah naše otroke, ki govore za silo naš jezik, ampak to pomeni toliko, kakor če bi človek navadil papigo ducat besed. Nimajo ne veselja, ne pojma, ne želje, ne razumevanja za to, kar imamo mi, ki smo prišli od tam. Dvoje ali troje sokolskih društev je, a ne pomenjajo prav nič.

Naš življenjski rapidno izumira in kakor hitro gresta oče in mati, ki sta se naselila, imate otroke, ki so vseskozi samo Američani in tudi pol procenta kaj drugega ne. V resnici so največkrat še bolj tuji svojemu narodu, kakor pristni Američani. Vzrok leži zopet v socialnih razmerah. Mnogo naših ljudi je živelo tako, kakor se ne živi po ameriškem »standardu« in posledica tega je, da se otroci sramujejo svojih staršev, narodnosti in vsega, kar bi imelo dišati po »foreign« (tujem).

Otroci slovenskih staršev nastopajo proti rabi našega jezika v naših društvih. Naš narod pada brez vsake odpornosti, kakor mokra cunjia po veji. Boril sem se, da umrjemo vsaj

junasko, če ni druge rešitve, ampak vse je bilo zaman. Nikogar se ne vzbudi več, smo kakor mumije z zapečatenim usodo. Če se kdaj zdramimo, je vzrok vselej pijača, katere je med nami silno dosti, četudi je Amerika suha.

Kar ljudi more, kar jih je finančno dobrih, bodo bežali nazaj, odkoder so prišli. Ostali izginjajo v jamah zemlje in Amerike. Večina naših listov preneha v nekaj letih, nad polovica jih izhaja v dveh jezikih — nekaj let in mi bomo samo spomin, samo zgodovina.

Nisem pesimist, ampak gledam samo to, kar se godi pred mojimi očmi. Boli me, a pomagati ne morem. Kamor so šli drugi, te pojdemo mi. Nemcev je prišlo med leti 1848. in 1853. vsako leto nad milijon — danes jih ni nikjer. Amerika izbruha celo tako izrazite tipe kakor so Judje.

To bi bila kratka slika o nas, ameriških Slovincih. In pojmi boste, da bi bilo škoda truda, papirja, prostora in vsega, kar pomenja delo, da se dvigne to, kar je že padlo, kar leži in se samo še popravlja na tleh.

Iz navno iznešenih primerov se mora žal ugotoviti, da je naš življenjski Ameriki na potu, ki pelje iz narodne mladnosti in indiferentnosti v popolno odtujitev, kar znači ogromen narodni deficit. Izgleda, da je vse to napotilo tudi našo državo, da je začela že pred nekaj leti posvečati pažnjo izseljeniškemu vprašanju in se zanimati tudi za naše ljudi v Ameriki sami. V spominu je gotovo še, da se je podala v Ameriko celo parlamentarna delegacija, ki je obiskala posamezna večja naselja naših ljudi. Žal, da je ves dober vpliv tega poseta težko težko odvagati krah nekaterih bank v Jugoslaviji, v katerih so naši izseljenci izgubili težke milijone s krvavimi žulji prislužene in pristradanega denarja. Radi te nevolje in pa neinformiranosti našega večidel preprostega izseljenika je nato še danes mogoča najbolj demagoška protivna propaganda med našimi, da še bolj izgublja vero v sebe, vero v nas v stari domovini in vero v boljšo bodočnost in ponos na doseženo osvobodjenje izpod tujčeve pete. Pod silno težkimi okolnostmi se postavlja proti vsemu temu v bran akcija našega ministarstva za socialno skrbstvo. Izseljeniški komisariat v Zagrebu je začel velikopotezno sistematično zbirati vse potrebne podatke o naših izseljenikih, da se more na podlagi ugotovljenih dejstev poiskati tudi primernih zdravil za odkrite rane in bolečine.

Kakorkoli je žalostna slika, ki se je po vsem preočitnem porajala pred nami danes ob 10letnici našega narodnega ujedinjenja in osamosvojitve, vendar ni povoda, da klonemo duha! Na temeljih onih ustanov naših izseljencev, ki so se izkazale kot dobre in življenja zmožne, je treba s podvojeno silo delati i v bodoče, in uspeh gotovo ne bo izostal. Naša želja je pa, in prepričani smo, da bi moglo največ koristiti pri probujanju in ohranitvi našega življa tudi v Ameriki Sokolstvo.

Tudi Sokolstvo v Ameriki izgleda, da se zaveda položaja. V Severni Ameriki je Jugoslovenska Sokolska župa v Chicagu priredila v dneih 15. in 16. t. m. svoj večji župni zlet v St. Luis, Mo.—o, v San Franciscu pa priredi Jugoslov. Sok. župa na Pacifiku meseca septembra prvi svoj župni nastop, združen s tekmami v orodni telovadbi in lahki atletiki.

Kot svetel vzor in vzpodbuda za naše Sokolstvo in slovanski življenjski Ameriki pa je brez dvoma II. zlet ameriške Obce Sokolske, ki se je vršil v dneih 15. in 16. junija t. l. tudi v Chicagu in na katerem so nastopili poleg bratov Čehoslovakov tudi Jugoslovani (obe jugoslov. župi v Chicagu in Oakland). Pri tej priliki je nastopila tudi vzorna vrsta ČOS, ki je odšla iz Prage, kot že javljeno, dne 18. maja t. l. Ostalo pa najbrže ne bo samo pri tem, ker 17. junija so se nato vršila posvetovanja in razgovori o ustanovitvi sveslovenske sokolske zveze za Ameriko. V tej zvezi bi bili nato zastopani vsi slovanski narodi razven Bolgarov in Lužiških Srbov, ki v Ameriki nimajo še svojih sokolskih društev. Ta združitev Slovanov v Ameriki bi prinesla ne samo ogromne koristi za tamošnje Sokolstvo, ampak tudi v kulturnem in gospodarskem oziru slovanskim izseljencem sploh.

Končno še par podatkov o današnjem stanju Sokolstva v Ameriki. V Severni Ameriki obstojata dve jugoslovanski sokolski župi, in sicer s sedežem v Chicagu in Oaklandu (Pacifik).

Iz istorije poljskog Sokolstva u bivšoj pruskoj, danas poljskoj Šleziji.

Na putu u Poznanj proputovaćemo Katowice.

Katowice su grad od nekako 80.000 stanovnika, upravni centrum današnje poljske Šlezije, središte oblasti (»vojevodstva«).

Do svršetka taj je deo Šlezije, kao i Poznanj, spadao k Pruskoj.

»Sokol« se je u Katowicama osnovao god. 1896. Pobudu za njegovo osnivanje dao je trgovac Aleksandar Lewandowski. Sazvao je dvadesetak tamošnjih Poljaka na sastanak, ali je vlasnik lokala, Namac, otkazao lokal u zadnjem trenutku. Nato su svi pozvanici otišli u privatni stan Lewandowskoga.

Lewandowski je bio izabran za prvog starešinu.

Sazvala se je skupština novog društva u javan lokal, ali ju je pruski policijski komisar raspustio i skupštinari, njih već 40 na broju, morali su opet u privatni stan Lewandowskoga.

Onda je katowički Soko za neko vreme ipak dobio prostorije kod jednog nemačkog gostioničara, ali zapre-

tilo se je tom gostioničaru, da će mu se uzeti koncesija, i pod pritiskom policije on je Sokolu otkazao stan. Soko je bio opet na ulici. Drugog lokala nije bilo moguće dobiti.

Jednom zgodom pojavila su se dva katowička Sokola, među njima Lewandowski u sokolskoj odori na stanici, i to u čekaonici drugog razreda. Neka nemačka gospođa su ih zato tužila »wegen Erregung von Argernis und Unruhe auf der Straße und am Bahnhof«; jednoga nemačkog gospodina vredalo je osobito to, da su se »so gewöhnliche Menschen« usudili ići u čekaonici »II. Klasse!« Državni odvjetnik je kod Sokola, »Prußen polnischer Zunge«, za poljski-nacionalne držao »insbesondere die Pumphose, rote Bluse und die Mütze mit der Falkenfeder«. Sud je Sokole osudio na 30 Maraka globe ili 5 dana zatvora, a nato se je uredovno zabranilo nositi sokolsku odoru. Bilo je to odmah g. 1896.

To je sličica iz patničke prošlosti poljskog Sokolstva u bivšoj pruskoj Šleziji.

Dr. Fr. I.

Prva je ustanovljena leta 1921. in je naslednica bivše hrvatske sokolske župe »Tomislav« v Chicagu. Leta 1928. je bilo v njej včlanjenih 9 društva s cca 3000 članstva in nad 1000 naraščaja. Župa izdaja svoj list »Sokol«. Druga je župa na Pacifiku, ki ima včlanjena 4 društva.

V Južni Ameriki je ustanovljenih tudi že več sokolskih društva, ki pa nimajo ožjih stikov med seboj. Tu je omeniti posebno sokolsko društvo v Magallanesu v državi Chile, ki je v lakoatletskih mestnih tekmah s peto domačimi sportnimi klubi meseca februarja letos odneslo izredno efektno zmago, kar je obrnilo tudi v Ameriki pozornost nase. V Buenos Airesu se pridno na delu bratje iz novomeške sokolske župe, med katerimi moramo posebej omeniti br. Franceta Weissia iz Metlike. Priobčujemo sliko, kjer ti bratje pomagajo brezplačno pri gradbi

jugoslovenskega zavetišča v Los Bre-nasu v Argentini. (V stoji na rokah je br. Weiss, bivši načelnik Sokolskega društva v Metliki.)

DR. SRDAN BUDISAVLJEVIĆ (Zagreb):

Jugoslovenska misao i predratno Sokolstvo.

Sokolstvo na Slovenskom Jugu počelo je da se stvara i organizuje na plemenskoj bazi. To je prirodna posledica stanja i razvika nacionalne misli u našem narodu u momentu, kada su udarali prvi temelji Sokolstva. Tada je osećaj jugoslovenskog narodnog jedinstva bio tek u dušama narodnih velikana, koji uvek svojim umom gledaju u daleku budućnost i predviđaju događaje, koji obično nastupaju odna, kada njih više nema među živima. A u to vreme nije u širokim slojevima narodnim bila dovoljno razvijena ni plemenska svest tako, da je u momentu stvaranja i u početku delovanja Sokolstva na Slovenskom Jugu bila jedna od važnih njegovih zadaća širenje plemenske svesti kod Slovenaca, Hrvata i Srba. No uza sve to je naše predratno Sokolstvo, vršeci ovaj posao, gotovo u isto vreme počelo širiti rečima i delom i ideju jugoslovenskog narodnog jedinstva. A to je najbolji dokaz, kako je naše Sokolstvo na Jugu još u prvim počecima svoja rada ispravno shvatilo svoju zadaću i za to ovaj deo rada predratnog Sokolstva služi na čast našem Sokolstvu i ono može i mora biti ponosno, što je bilo od svoga početka među prvoborcima ideje jugoslovenskog narodnog jedinstva.

O ovome i ovakvome radu našeg predratnog Sokolstva imade bezbroj primera i dokaza. Teška i debela bi se knjiga o tome mogla napisati. Nu to nije svrha ovog članka. U njemu se hoće samo, da iznese nekoliko primera, iz kojih će se moći razabrati, da je istinita tvrdnja, da je kod izgradnje zgrade našeg narodnog jedinstva vidnu ulogu igralo i predratno Sokolstvo. Iznoseći ove primere potrebno je, da se u kratkim crtama iznese postanak i razvitak Slovenačkog, Hrvatskog i Srpskog Sokolstva.

Interesantno je, da je Sokolstvo na Jugu uhvatilo najpre korena kod Slovenaca, po broju najmanjeg dela našega naroda. 1. oktobra 1863. osnovan je u Ljubljani — »Južni Sokol«. Prvi mu je starešina bio Dr. Costa, a prvi načelnik Stevo Mandić, rodom iz Gračaca u Lici. Četiri godine kasnije g. 1867. bude taj Soko po austrijskim vlastima raspušten. Preko tridesetorica članova Sokola bude iz političkih razloga optuženo, od kojih su neki osuđeni na nekoliko meseci tamnice (ovo je ujedno prvi sokolski proces između mnogih procesa, koji su u Austro-Ugarskoj vođeni protiv Sokolstva i sokolskih radnika). God. 1868. ponovno je dozvoljeno delovanje Sokola u Ljubljani pod imenom »Telovadno društvo Sokol u Ljubljani«. Po primeru Ljubljane počela su se osnivati i u nekim drugim mestima sokolska društva, ali ta su — usled pomanjkanja prostora i stručnih sila — ubrzo prestala sa svojim radom. Istom oko devedesetih godina prošloga veka ponovno oživljuje sokolski rad u slovenačkoj provinciji. Stvaraju se — osim Ljubljane tri jaka sokolska središta: Gorica, Trst, Celje. God. 1893. održaje se u Ljubljani I. slovenački sokolski slet uz učestvovanje 8 sokolskih slovenačkih društava. Na II. sokolskom sletu, održanom god. 1904. učestvuju već 14 društava. God. 1905. osniva se »Slovenačka Sokolska Zveza« sa sedištem u Ljubljani. S osnutkom saveza počinje bujan razvitak slovenačkog Sokolstva, koji traje sve do početka rata. God. 1904. počinje izlaziti list »Slovenski Sokol«, koji posle osnutka saveza postaje organom saveza. Rat je prekinuo rad slovenačkog Sokolstva.

God. 1874. osnovan je u Zagrebu »Hrvatski Sokol«. Prvi mu je starešina Ivan Vončina, a prvi vođa Miroslav Singer. Nu brzo stupa na čelo hrvatskog Sokola u Zagrebu Dr. Josip Fon, koji je kroz dugi niz godina stajao na čelu zagrebačkog Sokola i koji imade velikih i neprocenljivih zasluga za napredak hrvatskog Sokola u Zagrebu i za razvitak hrvatskog Sokolstva uopšte (čudan je slučaj, da je kod

slovenačkog Sokola u Ljubljani kroz dugi niz godina uspešno delovao kao vođa i učitelj Srbin Stevo Mandić, a kod hrvatskog Sokola u Zagrebu — Slovenac Dr. Josip Fon). Posle Zagreba osnovana su hrvatska sokolska društva u Varaždinu, Karlovcu, Vukovaru, Zadru i Splitu i još u nekim mestima. Na življ sokolski rad počinje kod Hrvata od god. 1895. pa dalje. God. 1904. osnovan je »Hrvatski Sokolski Savez« sa sedištem u Zagrebu, koji je organizovao i proveo dva vrlo uspešna hrvatska sleta (I. god. 1906., a drugi god. 1911.). God. 1878. pokrenut je časopis »Sokol«, koji izlazi samo godinu dana. God. 1904. pokrenut je kao organ hrvatskog sokolskog saveza list »Hrvatski Sokol«. Početkom rata bude obustavljen rad i delovanje hrvatskog Sokolstva.

Srbi su do ujedinjenja god. 1918. živeli podeljeno u svojim nacionalnim državama Srbiji i Crnoj Gori i pod tudinskom vlasti austro-ugarskom. Usled tih prilika odvojeno se je razvijao i njihov sokolski rad i život. Za slugom Steve Todorovića, akademskog slikara, osnovano je u Beogradu još god. 1857. »Prvo srpsko društvo za gimnastiku i borenje«. Ovo je društvo radilo do god. 1865., kada je odlaskom Steve Todorovića u inostranstvo obustavljen rad društva. Ponovno je proradilo god. 1882. pom imenom »Prvo beogradsko društvo za gimnastiku i borenje«, a god. 1891. pretvoreno je u »Beogradsko gimnastičko društvo Sokol«. Godinu dana kasnije, 1892. osniva se u Beogradu Građanskog gimnastičko društvo »Dušan Silni«, koje se nakon nekog vremena prozivlje Viteško društvo »Dušan Silni«. I »Soko« i »Dušan Silni« osnivaju u unutrašnjosti Srbije po nekoliko društava, koja formiraju saveze (između jednih i drugih nije bilo principijelnih razlika, već su razlike bile više lične prirode). Zaslugom i na intervenciju starešine ČOS brata Dr. Scheinera konačno su se ova dva saveza ujedinila god. 1909. u Savez sokolskih društava »Dušan Silni«.

Sasvim odvojeno počelo se je osnivati i razvijati srpsko Sokolstvo na teritoriju bivše Austro-Ugarske monarhije. Inicijativom brata Dr. Laze Popovića osnovan je g. 1904. »Srpski Sokol« u Sremskim Karlovcima. Iz ovoga brojem malenoga, ali dušom i tradicijama velikoga mesta počelo se je srpsko Sokolstvo naglo širiti po Sremsu, Slavoniji i Hrvatskoj. U Zagrebu se osniva srpski Soko god. 1905. Već 1907. osniva se srpska sokolska župa fruškogorska sa sedištem u Sremskim Karlovcima (ova župa održala je 6 župskih sokolskih sletova na Vidovdan u Ravanici), a god. 1910. srpska sokolska župa krajiška sa sedištem u Zagrebu.

U Bosni i Hercegovini je još 1903. osnovano u Mostaru viteško društvo »Obilić«, a u Sarajevu god. 1906. društvo »Dušan Silni« (kasnije su ova dva društva poprimila naziv srpski Soko). Posle Mostara i Sarajeva snažno se je počelo širiti srpsko Sokolstvo po Bosni i Hercegovini, tako da je već g. 1909. osnovana srpska sokolska župa bosansko-hercegovačka sa sedištem u Sarajevu.

U Dalmaciji osnovana je god. 1912. srpska sokolska župa sa sedištem u Hercegovini (u ovu župu ušlo je pet sokolskih društava iz Boke, srpski Soko iz Knina i »Dušan Silni« iz Dubrovnika).

U Vojvodini nije moglo iz političkih razloga doći do obrazovanja župe, ali je ipak uspeo uz velike poteškoće osnovati srpske sokole u Novom Sadu, Somboru, Pančevu, Vel. Bečkerek, Vel. Kikindi i još u nekim mestima.

Bilo je pokušaja, da se i u Crnoj Gori osnuju sokolske organizacije, ali ti pokušaji nisu doveli do trajnijih rezultata.

Srpsko Sokolstvo bilo je do god. 1910. razjedinjeno ne samo na dva razna državna teritorija, već i između samih sokolskih organizacija (župa) u

Bratje Čehoslovaci, ki jih je v celi Ameriki nad 1 milijon, imajo že od leta 1917. svoja društva odn. župe združene v »Sokolsko Obec v Americi«. Je to 115 društev v 7 župah s cca 12.000 člani. Sedež zveze je v Chicagu.

Bratje Poljaki imajo v Ameriki tudi svojo zvezo, sestoječo iz 14 žup in z nad 26.000 članstva; sedež je v Pittsburgu, Pa.

Bratje Rusi imajo v 9 župah združenih okrog 340 društev s cca 20.000 članstva.

Če pride torej do prej omenjene ustanovitve Zveze Slovaškega Sokolstva v Ameriki, bo ta zveza tudi po številu svojih pripadnikov mogočna organizacija, ki bo imela mnogo silno hvaležnega in prepotrebne dela v svrhu zbližanja in kooperiranja vseh Slovanov v Ameriki.

velika povorka u sabornu crkvu k posveti barjaka. Samu posvetu obavio je sam mitropolit Mihajlo, a činu posvećenja prisustvovali: kralj Aleksander I. i kraljica mati Natalija, kao i celokupno ministarstvo. Sokolima bude opredeljeno mesto uz ikonostas nasuprot kralju. Nakon posvete privezao je Mlinarić na novo posvećenu zastavu hrvatsku trobojnicu s natpisom: »Hrvatski Sokol u Zagrebu Dušanu Silnom 12./VI. 1897.«

Nakon posvete krenula su sva društva na Kalimegdan, gde je bio upriličen t. zv. hajdučki doručak. Ovdje je govorio u ime »Hrvatskog Sokola« pozdravno slovo Dr. Car, a osim toga je još izrekao od Hrvata Fleišer vanredno zaslanen govor u duhu potpunog sloge Hrvata i Srba. Oba su govora bila od mnogo tisuća prisutnika vanredno srdačno primljena.

Istoga još dana na večer bijaše priredena bakljada kralju Aleksandru i mitropolitu Mihajlu, kod kojih je i »Hrvatski Sokol« sudelovao. Kralj i mitropolit istaknuše kod svojih govora svoju radost nad sudelovanjem Hrvata.

U utorak dne 15. linnja povratilo se je izaslanstvo »Hrvatskog Sokola« u Zagreb. Konačno moramo spomenuti, da su Sokolima, za njihovog boravka u Beogradu, ne samo Dušanovi, već i celo građanstvo beogradske tako rekuć na rukama nosilo i nepristajano svakom zgodom dalo oduška svom veselju, da su im Hrvati došli u pohode. Ovaj poset doista je hrvatske i srpske Sokolove spojio kano pravu i iskrenu braću.

Ovaj poset hrvatskog Sokolstva u Beogradu razvio se je u jednu veliku i značajnu manifestaciju hrvatskog srpskog bratstva i jedinstva. A pale su tom prilikom sa obe strane izjave upravo revolucionarnog karaktera, tako, da se je moralo apelirati na beogradsku štampu, da te izjave ne doneće, jer je inače pretila opasnost, da će hrvatski Sokoli na povratku u Zagreb biti uapšeni i sudski progonjeni.

U martu god. 1898. došlo je izaslanstvo »Dušana Silnog« iz Beograda u Zagreb, da preda hrvatskom Sokolu u Zagrebu diplomu počasnog člana. I ovom prilikom došlo je do manifestacije, za koje kaže u »Sokolu« brat Dr. Lazar Car: »naravski, da su kod tih zgoda bile izmenjene srdačne i bratske zdravice i da je došlo do iskrenog i intimnog prijateljstva između obaju društava, a i naroda raznoga imena, a ipak jedne krvi, jednoga jezika i jedne misli.«

Potrebno je istaći i podvući, da su se ove manifestacije srpsko-hrvatskoga jedinstva odigravale u momentu, kada su politički odnosi između Hrvata i Srba bili do krajnosti napeti.

Na sokolskim sletovima, koje je održavala srpska sokolska župa fruškogorska u Ravanici, uvek su učestvovali i predstavnici hrvatskog Sokolstva. Obratno na ova hrvatska svesokolska sleta u Zagrebu (1906. i 1911.) dolaze u velikom broju srpski Sokoli. Njihov doček sa strane hrvatskog Sokolstva bio je vanredno iskren i srdačan.

Sa kakvim su se impresijama vraćali srpski Sokoli sa sletova u Zagrebu, najbolje svedoči članak brata Dr. Laze Popovića u »Srpskom Sokolu« (br. 4. od 10. (23.) marta 1911.) pod naslovom: »II. hrvatski svesokolski slet«, u kome se članku kaže ovo:

»Naša razmišljanja o II. hrv. svesokol. sletu moramo završiti ovako: Blizak i susedan položaj srpskih i hrvatskih Sokola, upravo položaj mešanja i prodiranja jednih u druge, a — što je najglavnije — pripadnost srpskih i hrvatskih Sokola jednom narodu sa dve grane, a jednim stablom, jednom narodu sa dva imena, a jednim bičem, jednom narodu, podeljenom u dva velika dela, što se u budućnosti spajaju u jedno na život ili na smrt, sve to čini sudelovanje srpskih Sokola na II. hrv. svesokol. sletu osobitim, i od slovenačko-sokolskoga drukčijim i upravo vanrednim. Ovaj hrvatski slet nama je u istinu bratskim i rođenim. I kao što sada to kažemo, tako ćemo to potvrditi i delom.«

Iznoseći međusobne veze predratnog našeg Sokolstva moramo još da naročito istaknemo srdačne i tople veze između slovenačkog i srpskog Sokolstva. Te veze podržavao je u glavnom srpski Soko u Zagrebu i srpska sokolska župa krajiška. Srpski Sokoli u Zagrebu vanredno često se zalećali u Slovenačku i učestvuju na javnim vežbama i manifestacijama slovenačkog Sokolstva (Brežice, Cerklje, Novo mesto, Krško, Rajhenburg, Sevnica, Radeče, Hrastnik, Zagorje, Maribor, Celje, Ljubljana). Burno su i oduševljeno dočekivali srpske Sokole slovenački Sokoli, koji su u njima gledali ne samo predstavnike srpskog plemena, već u neku ruku kao predstavnike slobodarske misli, kojoj je u to vreme bila na čelu mala, a junačka Srbija. Slovenački Sokoli vraćali su posete srpskom Sokolu u Zagrebu. Tako su slovenački Sokoli došli na javnu vežbu srpskog Sokola u Zagrebu, zakazanu na Vidovdan 1914. Pred samu vežbu, kada su već stigli na vežbalište slovenački Sokoli, stigla je vest o ubojitim mećima Gavrila Principa. Javna vežba nije se mogla održati radi zabrane policije. Ali što po-

licija nije mogla sprečiti, bio je osećaj, da nastupaju veliki sudbonosni i istorijski časovi, u kojima treba, da se još više udruže i sljube Sokoli slovenački, hrvatski i srpski, da brat uz brata, najtešnje vezani idejom jedinstva i slobode, doprinesu sve, što je u njihovoj moći i snazi, kako bi došlo do ostvarenja velike naše Zavešne Misli.

Iznoseni primeri međusobnih veza predratnog Sokolstva najbolje svedoče i dokazuju istinitost tvrdnje, da je predratno Sokolstvo iako je bilo formalno podeljeno, bilo duhovno ujedinjeno. Da je tome tako, vidi se najbolje i iz toga, što se trzavice i žalosni sukobi, koji su pre rata znali izbiti između naših plemena, nikada nisu ostili u sokolskim redovima. Sokolstvo je preko svoga toga prelazilo, ono za sve te žalosne pojave u našem narodu nije htelo da znađe. Obratno ono je sa svoje strane učinilo sve, što je moglo, da se sukobi ublaže i nesporazumi uklone. I u tome pravcu je predratno Sokolstvo potpuno ispunilo svoju dužnost.

Spomenuli smo, da je meseca oktobra 1911. god. došlo do osnutka »Srpskog Sokolskog Saveza«. Čim je ovaj posao oko ujedinjenja srpskog Sokolstva bio svršen, (nakon formiranja srpskog sokolskog saveza imali smo koncem god. 1911. na našem Jugu tri sokolska saveza: slovenački, hrvatski i srpski) odmah se je pošlo dalje. Već u februaru koncem broju »Srpskog Sokolskog Glasnika« za g. 1912. izlazi iz pera Dr. Laze Popovića članak pod naslovom »Jugoslovenski Sokolski Savez«, u kojem se među ostalim kaže ovo:

»Ideja Jugoslovenskog Sokolskog Saveza proističe iz opće i avtohtone Jugoslovenske Ideje, kako se ova u bližoj ili daljoj prošlosti, pa i sadašnjosti u raznim oblicima i dejstvima pokazivala ili pokazivati morala. To nema smisla mnogo dokazivati. Jer kao što je Sokolska Ideja u jednom narodu odsev ideje narodne, tako je Jugoslovenska Sokolska ideja, Savez — odsev jugoslovenske ideje u opće — ideje zbliženja, sabiranja i zajednice svih Jugoslovena u težnji ka održanju i moći.«

Jugoslovenski Sokolski Savez ima da jača Jugoslovene tekno i moralno. Tako, što će pomagati i krepiti pojedine, u jednom narodu započete sokolske radove, a što će s druge strane Idejom Jugoslovenskog Sokolskog Jedinstva sve te pojedinačke radove sabirati u jedan veliki i impozantni rad jugoslovenski rad snage i kulture zajedničke, i što će naposlje i na jedan i na drugi način služiti najbolje i naj-savršenije ideji zbliženja, uzajamnosti i jedinstva svih Jugoslovena.«

Doskora se je od reči prešlo na delo. Prigodom I. sveslovenskog sokolskog sleta u Pragu sastali su se 16. jula 1912. g. predstavnici hrvatskog i srpskog Sokolstva na konferenciju (od Hrvata bili su među ostalima prisutni Dr. Lazar Car, Dr. Lav Mazzura, Dr. Milivoj Jambrišak i Dr. Dragan Janček, a od Srba Dr. Laza Popović, Voja Živanović, Dr. Voja Besarović i Dr. Srdan Budisavljević). Na tom sastanku raspravljeno je pitanje što uže saradnje između hrvatskog i srpskog Sokolstva.

Ovaj sastanak, koji je sačinjavao prvi korak ka ujedinjenju jugoslovenskog Sokolstva, registriran je u broju 7. »Srpskog Sokolskog Glasnika« za mesec juli 1912. u članku pod naslovom »Na posao« sa ovo nekoliko reči:

»Srpsko-Hrvatski koncert u Vinogradskom Narodnom Domu ispao je u subotu uveče upravo sjajan, i osvetlao obraz srpskoj muzici i nekoj licini govornika. Taj koncert bio je veliki i bučan nastavak prve konferencije »Glavešina« Srpskog i Hrvatskog Sokolstva, za koju je vredno, da se zapamti, da je održana u subotu 16. jula 1912. god. u Pragu u hotel »Graf« u sobi br. 43.«

Dva meseca kasnije počinju balkanski ratovi, koji traju i kroz godinu 1913. Kako je u tim danima sva pažnja naše javnosti i našega naroda bila uperena na veliku borbu, koju su vodile slobodne naše države Srbija i Crna Gora, od uspeha koje borbe ovisila je u mnogome i naša sudbina i naša budućnost, to su nekako u to vreme bila zaboravljena, odnosno u pozadinu bacana mnoga druga nacionalna pitanja. Stoga se nije nastavilo ni radom za osnutak Jugoslovenskog Sokolskog Saveza. Nu već u aprilu 1914. god. prigodom održavanja sednice Sveslovenskog Sokolskog Saveza u Beču u hotel »Pošta«, došlo je između predstavnika slovenačkog, hrvatskog i srpskog Sokolstva do razgovora i konkretnih zaključaka o stvaranju Jugoslovenskog Sokolskog Saveza. O tome se govori u članku, izaslanom u broju 5. »Glasnika hrvatskog Sokolstva« za svibanj 1914. pod naslovom »Slovenski Sokolski Savez« i kaže ovo:

»Skupština je završena oko 12½ sati, na što su svi prisutni otišli u restauraciju na zajednički ručak u posebnom lokalu svratišta. Za vrijeme ručka su među pojedincima bila živahno raspravljana pojedina pitanja, a napose je zapodnjeta među Jugoslovenskim Sokolima akcija oko što užeg zbliženja hrvatskih, srpskih i slovenačkih Sokola, koje bi imalo doći do iz-

ražaja prigodom ovogodišnjeg sleta u Ljubljani.

Medutim je sutradan dne 13. aprila 1914. pre podne održan i formalni sastanak između predstavnika Sokolskih saveza, slovenačkog, hrvatskog i srpskog (Dr. Ivan Oražen, Dr. Lazar Car, Dr. Laza Popović i Dr. Srdan Budisavljević). Na osnovu zaključaka, donesenih na tom sastanku dolazi do konferencije, koja se održaje u Zagrebu 18. juna 1914. u prostorijama Hrvatskog Sokolskog Saveza. O ovome sastanku je i zapisnik, iz koga vadimo ovo:

»Prisutni: od strane Slovenske Sokolske Zveze: starešina Dr. Ivan Oražen i Bukovnik, za Savez Srpskih Sokolskih Društava »Dušan Silni«: pod starešinstva Đorđe Paunković, za Srpsku Sokolsku Zupu Krajišku: starešina Dr. Srdan Budisavljević, od strane Hrvatskog Sokolskog Saveza: starešina Dr. Lazar Car, te članovi starešinstva: Vlačar Anton, Josip Hanuš, Ante Marlović, Fran Sušnić i Ivan Ulčnik.

U pet sati posle podne otvara Dr. Car sednicu i pozdravlja prisutne. Ističe, da je ta konferencija poverljive naravi. Razlaže kako su Hrvati, Slovenci i Srbi jedan narod, jedinstvenog karaktera, pa mu ima biti i jednaka budućnost.

Uzima reč Dr. Oražen, te u ime slovenačkog Sokolstva pozdravlja prisutne, ujedno tom zgodom pozivlje Hrvate i Srbe na ovogodišnji sokolski slet u Ljubljani. Ističe, da je među sobna sveza prama Hrvatima i Srbima osobito važna postala nakon balkanskih ratnih događaja, te u ime Slovenaca ističe, da je bezuvetno za osnutak Jugoslovenskog Sokolskog Saveza.

Brat Đorđe Paunković pozdravlja prisutne u ime Srpskog Sokolstva. Ističe, da zamišljajući Savez južnih Slovena ne treba da bude na papiru, već isti mora proisteci iz srca onih, koji će u Savez stupiti. Ističe, da je na današnjoj konferenciji vlastan raspravljati o svim pitanjima, koja u taj predmet zasuđu, a ujedno je ovlašten izjavljati se o zaključcima, koji će se danas stvoriti.

Izrazuje srdačnu želju, da se braća Bugar i opet vrte među ostalu braću Slovene, a osobito bi mu bilo, kada bi i Bugar u taj novooosnovani Savez pristupili, pošto među Bugarima imade struja, koja bi bila za takvo zbliženje. Moli braću Hrvate, da oni u tom pogledu interveniraju.

Brat Paunković predlaže, da se i braći Bugarima saopšte današnji zaključci, pa da se na ljubljanski slet pozovu ili da bar pošalju deputacije.

Brat Dr. Budisavljević predlaže, da svaki pojedini Savez izabere pet pouzdanika sa punomoćima, koji bi se prigodom sleta u Ljubljani sastali, te daljnje zaključke u pogledu organizacije stvorili. Prima se jednoglasno.

Na konferenciji, održanoj 18. juna 1914. u Zagrebu zaključeno je, da na III. slovenačkom svesokolskom sletu u Ljubljani augusta meseca 1914. nastupe slovenski, hrvatski i srpski Sokoli zajedno i da formiraju sokolske čete ne po plemenima, već zajednički tako, da će u zajedničkim četama stupati Slovenac uz Hrvata, Hrvat uz Srbina i obratno. Time se je htelo i vanjskim znacima manifestirati jedinstvo Sokolstva srpskog, hrvatskog i slovenačkog. Do ostvarenja ove ideje nije došlo,

jer je međutim kratko vreme posle toga otpočeo krvavi slet svetskoga rata.

Tri dana posle konferencije u Zagrebu održana je u Karlovcu 21. juna 1914. godišnja skupština Hrvatskog Sokolskog Saveza, koju je otvorio starešina Dr. Lazar Car sa govorom, u kojemu je među ostalim kazao ovo:

»Nadalje bio bi tako slobodan označiti malo tačnije i konačne naše ciljeve. Mi idemo za tim, da narod odgojimo tako, da bude voljan i sposoban postići potpunu slobodu, da se kulturno podigne i dovine onog položaja, na kome stoje najslabodniji i najkulturniji narodi, t. j. i mnogo više. Zatim nam je težnja, da narod ujedinimo, da svim delovima, koji pripadaju našem narodu ulijemo svet toga jedinstva, za koje se ima svaki pojedinac makar do skrajnosti boriti. Tu je sad pitanje, što imamo razumevati pod tim našim narodom, koji se ima ujediniti, t. j. da odredimo pojmu našeg naroda ne samo sadržaj, nego i opseg. Ako nakon deset godina zajedničkoga organizovanoga rada, ne bismo mogli danas već na to pitanje posve jasno i otvoreno odgovoriti, onda bih doista žalio sve, ne samo što sam do sada za Sokolstvo uradio, nego i što su svi ostali za nj učinili. Pod tim dakle jedinstvenim narodom razumemo svekolike Hrvate, Srbe i Slovence. Ne pamtamo dalje u to, kako i pod kojim formom bi se imala ta tri naroda spojiti, no za njihovim što užim zbliženjem i ujedinjenjem treba da idemo i to držim, da smem proglasiti kao najviši naš sokolski cilj.

Tako je govorio nedelju dana pre sarajevskog atentata i pet nedelja pre početka svetskoga rata jedan od prvaka predratnog Sokolstva. Njegovo shvaćanje Sokolstva i njegovih velikih zadataka i ciljeva bilo je shvaćanje svih pravih i iskrenih sokolskih radnika pre rata. I za to je Sokolstvo duhovno dočekalo spremno veliko svetsko hrvanje. Prožeti mislima, izraženim u govoru Dr. Lazara Cara, jedni su Sokoli pošli u austrijske tamnice, a drugi na austrijsku frontu (samo je malom delu Sokolstva bilo sudeno, da pođe u boj u redovima narodne vojske). Oni Sokoli, koji su bačeni u tamnice, svojim progonom, svojim patnjama i svojim stradanjem pokazali su i dokazali su, da su, dok su bili na slobodi, potpuno izvršili svoju dužnost spram naroda i otadžbine. A onim Sokolima, koji su morali poći na austrijsku frontu, prva je briga bila, kako će se naći s onu stranu fronta, koji je značio borbu za pravdu, demokratiju, slobodu i nezavisnost narodnu. A čim su se Sokoli našli na onoj drugoj strani, listom su se javljali u dobrovoljce, da kao takvi životima svojim i krvlju svojom zasvedoče svoju odanost i svoju ljubav za velike i svetle ideale sokolske.

Nakon četiri godine svršilo je golemo svetsko hrvanje, koje je za naš narod značilo najveću slavu i čast i najstrahovitije patnje i stradanja. Iz rata nikla je naša velika, ujedinjena slobodna otadžbina. I još nije pravo ni zamukla rika topova, graktanje mitraljeza i fujkanje pušaka, već se sačinjavaju u Zagrebu 26. juna 1919. predstavnici Sokolstva slovenačkog, hrvatskog i srpskog i na sastanku utvrđuju potrebu, da se likvidiraju plemenska

Sokolstva i donose zaključke, da se imade stvoriti jedno jedinstveno jugoslovensko Sokolstvo. Ono je konačno i stvoreno u Novome Sadu na Vidov-dan 1919. Stvoreno je i sagrađeno na velikom principu: jedan narod, jedna država, jedno Sokolstvo.

Stvaranje jugoslovenskog Sokolstva nije delo slučajne ili volje pojedina, ono je logično i nužno posledica rada i delovanja, težnja i ideala predratnog Sokolstva, kako se to jasno vidi iz svega, što je u ovom članku izneseno. U tome leži prava snaga i moć jugoslovenskog Sokolstva. I za to su redovi jugoslovenskog Sokolstva

DUSAN M. BOGUNOVIĆ (Zagreb):

Od Vidov dana 1919. — do Vidov dana 1929.

Vidov-dan 1919. sa I. sokolskim saborom bio je istorijski i dalekosežni sokolski događaj, koji kao takav događa se samo jednom, jer i događaj čiji je on odraz t. j. oslobođenje i ujedinjenje našega naroda je događaj, koji je bio jednom i nikad više se neće ni obnoviti ni povratiti.

I kao što u istoriji naroda svaki veliki događaj izazove od jednom promenu u kulturnom, političkom i socijalnom životu i život naroda u kome se događaj zbog promene unutrašnji život naroda, tako i — događaj u našem narodu

oslobođenje i ujedinjenje izazvao je promenu u kulturnom, političkom i socijalnom životu — promenio unutrašnji život, dao mu nova sredstva, metode i ciljeve, pa je prirodno bilo da je događaj oslobođenja i ujedinjenja delovao na život Sokolstva, kao deo narodnog života, koji sokolski život sadrži u sebi elemente kulture, politike i sociologije naroda i države. Tako je nastala razlika u metodima i ciljevima između Sokolstva u ropstvu i Sokolstva u slobodi.

Vidov-dan 1919 je početak Sokolstva u slobodi, početak novih i stvarnih pogleda na državu, narod, vojsku, školu, selo, žensko pitanje, ideju Slovenstva, stalešku borbu, nacionalno pitanje, telesni odgoj i sva ostala javna pitanja koja zasedaju u narodno-državni život, s kojim Sokolstvo u slobodi, kao sveopšta narodna organizacija mora da ima veze i mora na njega da utiče.

A još nešto — Vidov-dan 1919 povratio je razbacane jedinice Sokolstva celini — podigao barjak idealizma i rada za narod i protiv materijalizma i ličnog i staleškog egoizma, uzdigao nacionalnu svest, nad svešću internacionalizma, postavio devizu od ideje jedinstva manjih ka celini Slovenstva, a tek posle toga ideji Čovečanstva.

Takav je bio Vidov-dan 1919 može biti maglovit i nejasan za još uvek mnoge od nas, ali sve je maglovito i nejasno kad se gleda iz bliza, a postaje

kroz ovih deset godina našeg narodnog i državnog života kada se je mnogo toga i pokolebalo i srušilo i iz temelja izmenilo, ostali čvrsti i nepokolebani.

Sa časnim uspomena na prošlost i tvrdom verom u budućnost slavi danas jugoslovensko Sokolstvo prvu desetogodišnjicu svoga punog ujedinjenja, gledajući u njemu samo nastanak i svršetak velikoga dela, započeto još davno pre rata i pre našeg narodnog ujedinjenja.

Da si nam zdravo Vidov-dane, svetli dane naš! Pozdravljaju Te Tvaji jugoslovenski Sokoli!

je jače, lepše, bolje i savršenije kad gledamo iz daljine, unatrag, danas nakon deset godina života i rada. Najjasnije biće onda kad nestane nas, da naše sokolske generacije i bude se gledalo, vagalo i prosudilo, ne očima sadašnjosti, već

Ni po babu, ni po stričevima, već po pravdi Boga istinoga.

I sledili su iza toga sokolski dani, meseci, godine pa i Vidov-dani i dočekasmo

Vidov-dan 1929. Za tih deset godina bilo je zapreka i treba da ih bude, jer preko zapreka se u Sokolstvu i ide cilju, bez njih mi ne smemo da budemo i čim su veće tim mora biti veći rad i jača volja svladati zapreke, svladavanje zapreka stvara u nama otpornost i karakternost.

Bilo je i borbi i treba, da ih bude. Bilo je među nama i od nas kao celine prema vani. Bile su to borbe ideja, načela i težnja, da svaki od nas pridoneše ono što je u njega najbolje. Borbe su bile ne da rušimo, već da stvaramo, a takve borbe stvaraju ne da se delimo, već da se sve više i više spajamo u onome, što osetim svi kao najbolje.

Bilo je i sumnji i treba da ih bude, jer su se našli tri zajedno da stvaraju jedno, a nisu se pre toga poznavali, a prirodno je, gde nema poznavanja tu nema ni od prvoga časa ni verovanja. Ali nestalo je malo po malo sumnja i došla je vera jedne u druge, vera koja je proglašila sumnju, vera koja nas je učvrstila, da smo jedno — jedno moramo i ostati.

Bilo je i kritike i treba da je bude još i danas i sutra i uvek i glavno je da ona polazi iz bratskog osećaja, da se kritikuje u cilju, da postignutim ne budemo zadovoljni, da onim što nam se daje odozgo dole ne zadovoljavamo se slepo i bez reči, već da sve što se radi što se hoće i namerava, prolazi kroz kritiku naše sokolske svesti i verovanja.

Eto, bilo je toga. Ali gle, pored toga od Vidov-dana 1919. bilo je svetlih sokolskih dana: Maribor — dan po-

bede i ideje čistoga Jugoslovenstva; Ljubljana — dan naše snage prema sebi i prema vani; Osijek — dan neodstupanja od jedinstvenog Sokolstva; Zagreb — dan sredivanja onoga što zamislismo u Novome Sadu; Đakovo — dan mišljenja i rada za našu decu i naraštaj; Sarajevo — dan sećanja na vidovdanske heroje; Skoplje — dan ulaska svesti sokolske u narod i dan spajanja duša naših; Olimpijske pobe — dani naše snage i vanjske sokolske politike; Beograd, Sušak, Veliki Bečkerek, Novi Sad, i još mnogo i mnogo toga beše što učinimo posle Vidov-dana 1919. Prolistajte braćo i sestre, pa ćete videti ne beše vidovdanske semenje posejano na neplodno tlo, urodilo je ono dobrim plodovima ali svetlost ne beše van Sokolstva, da ožari i dade potpunu sliku što posejamo i što je niklo.

Pratim ceo javni život, ali ne nadoh takva semena i ploda, kao u nas sokolsko semenje i sokolski plod. Prolistajte braćo i sestre i budite ponosni, što bejaste sejači, orači i kopači Sokolstva na njivi Naroda, Države i Slovenstva.

Prolistajte sve to i uspedite, što bi bilo, da nije bilo Sokolstva.

Zato neka je hvala Vidov-danu 1919. i ostalim Vidov-danima do 1929. u želji

ne stati, ne zadovoljiti se, pregledati što je dobro, a što je zlo, raditi i dalje, verovati i odbaciti sve od nas i između naš što razara, a ne stvara, sjedinjavati se u mislima, rečima i delima, da svetla obraza dočekamo — Vidov-dan 1930 u Beogradu, kao početak druge decenije sokolskoga rada, rada koji će doneti pobeđu sokolske kulture nad ostalim kulturama.

KRATKE VESTI

— Umro je 20. juna o. g. u 56. godini života brat Ivan Kostevc, član Ljubljanskog Sokola (matice). Po zanimanju bio je trgovac.

— Mursko okružje župe Maribor priredilo je 23. juna o. g. vrlo uspešni slet u Murskoj Soboti kao proslavu desetogodišnjice, otkada naše Sokolstvo čuva našu severnu državnu granicu. JSS zastupao je brat Bogumil Kajzelj, zam. saveznog staroste.

— U Boru priredila su 16. juna o. g. braća iz Zajčara veliku sokolsku svečanost sa akademijom. Izvođenju vežbi prisustvovali su i Francuzi, koji su zaposleni u borskom rudniku.

— U Sremskim Karlovcima proslavilo je bratsko društvo 23. juna o. g. 25 godišnjicu osnivanja i opstanka. Novoj društvenoj zastavi kumovali su sestre Ivanka i Stevanka Popović, kćerke brata dr. Laze Popovića, koji je bio osnivač ovoga društva. JSS zastupao je brat Branko Zivković, član starešinstva JSS.

— Kongres jugoslovensko-čehoslovačkih liga iz naše kraljevine održan je 27. juna o. g. u Sarajevu.

BOJAN DRENIK (Ljubljana):

Svojemu pokojnom očetu v spomin.

V veliki skrinji doma sem videl kot otrok shranjen očetov sokolski krog. Kadar so korakali Ljubljanski Sokoli po Kongresnem trgu na izlet v rdečih srajah s trobentači, je bil to za mene poseben užitek. V zadnjem

opomnil oče, ko sem poizkušal to in ono, naj pazim na stegnjene noge. Isto je veljalo za sestre, ki sta že hodili v šolo in katerima naj bi domača telovadba zavrnila kvara vpliv ključnega šolskega sedenja.

Nekoč me je uvedel oče v telovadnico na realni, kjer je takrat Sokol telovadil. Izročil me je bratoma Mulačku in Finku. S tem korakom sem bil takorekoč zvezan s Sokolom.

Tudi na Drenikovem vrhu je postavil oče s prijateljem zobnim zdravnikom Schweigerjem, ki je bil v letih sedemdesetih dober in navdušen učitelj telovadbe v Ljubljanskem Sokolu, drog, bradljo, kroge ter gugalnico. Telovadno orodje je privabilo mnogo dijakov na vrh.

Videl sem večkrat nastopiti Ljubljanske Sokole na Kozlerjevem vrhu na drogu pri poletnih veseljah Šišenske čitalnice. Odlikovali so se bratje Benčan, Fink, Mulaček, Magolič, Kališnik in drugi.

Občudoval sem omenjene brate, tudi na akademijah v starem deželnom gledališču. Postali so mi vzorniki.

L. 1888. se je vršila v Ljubljani 25letnica Ljubljanskega Sokola. Čez Trbiž so došli češki Sokoli, preko Zidanea mosta bratje Hrvati.

Videl sem javno telovadbo na Kozlerjevem travniku. Proste vaje so izvajali telovadci na udarce ob zvonce. Drugi dan sem bil tudi pri tekmi v realni telovadnici.

Nedolgo po tem, za naše Sokolstvo velepomembnem dogodku je prišel v Ljubljano v državno službo Čehing. Bolča Bloudek, ki se je takrat pravkar vrnil iz Francoskega od tekme s češko sokolsko vrsto. Bloudek je odnesel veliko zlato kolajno.

S češko družbo je prihajal Bloudek tudi na Drenikov vrh, kjer mi je marsikaj, meni primernega na orodju po-

kazal,* zahteval od mene, da ga tikam in me dečka povabil v češko društvo. Prišla sva pozneje tudi v telovadnici Ljubljanskega Sokola skupaj. Umevno, da sem bil v gimnaziji v telovadbi med boljšimi. Hodil sem po rokah na tleh in na bradlji, izvajal salto iz droga itd. Udeležil sem se tudi ustanovitve Gor. Sokola v Kranju. Moč sem pa pridobil čez nekaj let v Novem mestu, kamor sem šel v študije za eno leto. Privatno smo telovadili dijaki pri Gregorcu nad Krko.

Ko sem se vrnil v Ljubljano, sem vstopil v Sokola že kot precej dober telovadec ter se udeležil l. 1897. otvoritve celjskega Narodnega doma in nastopil v Smertnikovi vrsti na drogu. Obvladal sem že precej dobro tezne vaje.

Takrat so došli v Celje med drugimi tudi češki Sokoli ter zastopnik telovadnega društva »Dušan Silni« iz Beograda.

Čehi so nastopili na bradlji, z boksom in batonom.

Z boksom smo nastopili mi v Ljubljani v Narodnem domu še isto leto pred Božičem pod vodstvom br. Murnika.

V tej dobi sem tudi napravil vadiateljski izpit. Intenzivno delo v telovadnici — pomagal sem tudi pri naraščanju — me je vsestransko zaposlilo v Sokolu. Udeležil sem se vsch izletov, med katerimi sta bila za mene najzanimivejša v Idrijo in Vipavo.

V Ljubljani sem počel predavati brata Murnika, katera sva z očem

* Pokazal mi je na sredi bradlje v ležem bojni opori za rokama; odnožna kolosa kakor smo to vajo časih imenovali, ter mi priporočal, naj se to pridno vadim. Bloudek je umrl po prevratu v Kranju; udeležil sem se pogreba. Zlato njegovo kolajno je nesel pred krsto član Gorenjskega Sokola.

tom prepisovala ter jih pošiljala bratom, pa tudi na novo ustanovljenim sokolskim društvom.

V tej dobi se je vršila v Ljubljanskem Sokolu borba za poslovnik vadiateljskega zbora, čigar član sem bil in ki je po dolgotrajnem boju izšel kot zmagovalac.

Kot blagajnik sem zbiral mesečne prispevke, s katerimi nam je bilo moguće za daljšo dobo nakloniti mesečno podporno enemu bratu, ki je pri svojem rokodelskemu poklicu obolel in postal za dalj časa dela nezmožen.

Iz teh naših prispevkov je bil tudi ustanovljen časopis »Slovenski Sokol«, katerega prva številka je bila na ogled predložena članom Ljubljanskega Sokola na običnem zboru.

Pričele so se priprave za II. vsesokolski zlet v Ljubljani, ki se je vršil leta 1904.

Ob zletnih dneh se me je lotila teška bolezen, vendar sem sodeloval pri tekmi kot sodnik na bradlji v višjem oddelku, nastopil pri sprevodu ter popoldne pri javni telovadbi, pri skupnih in posebnih prostih vajah ter šele po zletu legel.

Ta zlet je naredil na mene velik vtisk, zlasti pa udeležba bratov Čehov, katerih je došlo v Ljubljano okrog 1500.

Da je imel ta vsesokolski zlet močan vpliv na slovenski rod, sledi iz tega, da so marsikje, kjer ni bilo dosedaj Sokola, hoteli imeti to društvo. Po okrevanju prejemem jeseni iste godine leta od br. dr. Pretnarja, takrat še visokošolca, vabilo iz Jesenic, naj pridem gori in pomagam ustanoviti Sokola.

Z veseljem sem se odzval vabilu ter se vozil več mesecev skoro slehernu soboto na Jesenice počevati telovadbo, ki se je vršila v Ferjanovem salonu »na Savi«. Ze l. 1905. se je vršil na Jesenicah večji zlet slovenskega Sokolstva.

Z mnogobrojno udeležbo in lepo uspešno javno telovadbo je bila podana je seniškem Sokolu trdnješa podlaga.

Ne dolgo potem prejemem od škofjeloškega okrajnega sodnika br. O. Deva vabilo k ustanovitvi tamošnjega Sokola. — Odzval sem se in dalj časa hodil poučevati sprva člane, pozneje naraščaj in članice. — Olajšal mi je delo v izdatni meri takratni podstarosta br. Fran Dolenc s svojo gostoljubnostjo.

Nekaj let pozneje prejemem od trgovskega poslovođa z Iga pri Ljubljani vabilo k ustanovitvi izanskega Sokola. Takoj sem se lotil dela in skoro vsaki nedeljo romal peš po izanski cesti ter se vračal zvečer isto pot v Ljubljano. — Sprva sem poučeval na Igu redovne in proste vaje, dokler si ni društvo nabavilo najpotrebnejšega orodja. Z večjim izletom Ljubljanskega Sokola je dobilo društvo trdnješo oporo.

Po domžalskih dogodkih sem bil pozvan tjakaj k ustanovitvi tamošnjega Sokola. — Pri »Kuharju« v mali gosliniški sobi smo dali društvu temelj. — Resni možje so se lotili društvenih poslov. Obiskoval sem Domžale med tednom. Vežbalo se je sprva redovne in proste vaje ter na bradlji. — Čez leto dni je bil improviziran v Domžale večji zlet.

Med tem se je tudi na Viču pri Ljubljani raznesel glas, da nameravajo i tam ustanoviti Sokola. Na vabilo trgovca br. Vekoslava Novaka sem jim priskočil na pomoč ter z večkratnimi obiski pripomogel, da je pričelo društvo kaj kmalu živahno delovati.

Udeležil sem se na vabilo ustanovnega občnega zbora Sokola v Ilirski Bistrici ter z nasveti pospešil mladedga društva prvo delovanje.

V tem času sem prevzel na željo zveznega načelnika br. dr. Murnika za prehodno dobo vodstvo telovadbe v

† Fran Drenik.

štristopu je korakal France Kadilnik, slavnj slovenski planinar.

Ko sem bil še deček, mi je nekoč prinesel Miklavž malo bradljo. Med sobnimi vrati je pa priredil pozneje mizarški mojster Plečnik še drog in kroge. Vse to je bilo namenjeno meni in dvema sestrama. Večkrat me je

RUDOLF BIČANIĆ (Zagreb II):

Razvitak naših pravila kroz deset godina.

Deset je godina malen razmak vremena. Svakako premalen, da bi se za jednu organizaciju, kao što je sokolska, mogli povlačiti definitivni zaključci. Ipak ćemo pokušati, da pogledimo onu crvenu nit razvitka, koja se provlači kroz naše zaključke za tih deset godina.

Danas već možemo reći s mnogo sigurnosti, da se je u ovih deset godina naša organizacija iz konvencionalne, ugovorne celine pretvorila u organizaciju celinu.

Pogledajmo, kako se to očitavalo na razvoju naših društvenih pravila. Kad svog osnutka sokolska su društva stvarala svoja pravila svako za sebe. No budući da je između njih bio kontakt više ili manje živ, naravno, da su se prema tome jedna ugledavala na druge.

Sokolska su se društva direktno udruživala u Saveze. Ti su po današnjem našem shvaćanju bili slabo organizirani, t. j. organizacijske veze nisu bile čvrste. Vidovdanski sokolski sabor ne znači ni odmah veliku promenu. Na sokolskom saboru u Novom Sadu sklopila su pojedina sokolska društva (ne Savezi) ugovor o osnutku jedinstvene organizacije.

No svako je društvo i nadalje držalo svoja došadanja pravila, osim što ih je moralo dovesti u sklad sa rezolucijama vidovdanskog sabora. To je prvo ograničenje.

Već koncem 1919. prihvaćeni su na sednicama Uprave Sokolskog Saveza Srba, Hrvata i Slovenaca »obrasci« društvenih pravila, koji važe samo načelno za sva društva. Na glavnoj skupštini JSS u Mariboru 1920. primljeni su »organizacijski predlozi«, koji su »načelnost« još jače naglasili. Taj standard-tip pravila, što ih je Savez izradio i preporučio društvima na prihvatanje, društva su većinom i prihvatila. Na taj način nije 1921/22 daljnji prelaz svuda išao teško. Ipak se je na pitanjima pravila dogodio prelom. Povod je bio onaj glasoviti zadnji paragraf obaveznih društvenih pravila,

što ih je prihvatila glavna skupština JSS u Osijeku 1921. Lom se je dogodio u nekim krajevima na tome zato, jer su nova, jedinstvena, za sva društva obavezna pravila bila i sastavljena tako, da zapreče, odnosno parališu neugodne posledice tog predviđivog loma. Kasnije se ta pravila nisu mnogo menjala pa ih je II. sokolski sabor u glavnom i prihvatio.

Prihvatom jedinstvenih pravila promenio se je bitno položaj naših društava prema višim sokolskim jedinicama. Karakteristično je naročito ovo dvojje:

1. pravila su obavezna za sva društva, i društvene glavne skupštine ne smiju ih same menjati (osim u beznačajnim sitnicama);

2. za slučaj prestanka društva ne smije društvo raspolagati s imovinom.

Ta dva propisa su od goleme važnosti. Po njima su društva formalno izgubila svoju samostalnost: ona ne mogu stvarati sama sebi pravila; ona ne mogu raspolagati svojom imovinom za slučaj prestanka društva. Izgubila su dve najbitnije oznake samostalnosti, te su od samostalnih jedinica postala u neku ruku »podružnice Saveza«. Usled toga se je naš Savez pretvorio, skoro bi mogli reći per analogiam, od »saveza društava«, u »savezno društvo«.

Zamašitost tog načina organizacije je golem, a ima, kao i u svakom ljudskom delu, i dobrih, i loših strana. Ali najvažnije je u celoj stvari ovo:

Time, što je od društvene glavne skupštine prenesena »suverenost« na glavnu skupštinu Saveza, došlo je vodstvo sokolske organizacije u ruke probranih (kroz društvo i župu) i prekaljenih sokolskih radnika. Usprkos toga, što je njihov broj relativno malen, ipak oni vode glavnu reč u sokolskoj organizaciji. A nije li na taj način kod nas u praksi provedeno (ne iz principa, nego obzirom na konkretni slučaj 1921.) ono, što se inače kadikad naziva »teorija aktivne manjine«?

MILAN PUHALO (Banja Luka):

Samo dobrim primerom.

Tužimo se, da nam je članstvo nedisciplinivano.

Tužimo se, da nam članstvo nije dovoljno požrtvovno.

Tužimo se na malen broj vežbača.

Tužimo se na brojno opadanje ženskih kategorija.

Tužimo se na neuredno plaćanje prinosa, pretpplate i t. d.

Tužimo se na stotine raznih stvari i slučajeva i gotovo nemoćni pitamo za lek: ko će i kako će se sve to popraviti? A odgovor je tako jednostavan i lek tako siguran: Samo dobrim primerom!

Otvorimo oči, pogledajmo muški istini u lice i videćemo, da mi sami, koji vodimo društva i župe, činimo često teške greške, koje članstvo pri-

ma isto ili još lakše i bolje nego i jednu dobru stvar.

Pitajmo sebe:

Jesmo li mi sami dovoljno disciplinovani?

Jesmo li mi sami dovoljno požrtvovni?

Jesmo li mi sami ista učinili, da se poveća broj vežbača?

Jesmo li mi sami ista poduzeli, da se spreči opadanje ženskih kategorija?

Jesmo li mi sami ikada i prstom maknuli, da se ubrza plaćanje prinosa, pretpplate i dr.?

U mnogo slučajeva iskreni sokolski odgovor bi glasio: nismo i nikada!

Koliko ima prednjaka i načelnika, koji su nedisciplinovani? Koliko ima starijina i odbornika koji ne samo što nisu požrtvovni, nego uopšte ne rade? Koliko ih ima koji svojim radom odbijaju i razgone članstvo? A koliko ima odbornika i po župama i po društvima čija rođena deca nisu Sokoli? Ovo je gorka istina preko koje se prelazilo toliko vremena, da se izreče baš danas kada navršavamo deset godina rada i da s njome okistimo glave naše nesvesne braće i sestara. Zar možemo tražiti od drugoga da bude disciplinovan, da bude požrtvovan, da podupire rad kada mi sami to ne činimo? Kako možemo tražiti od nekoga, da žrtvuje svoje slobodno vreme u sokolani, kad mi to

J. J. (Ljubljana II.):

Prvi slovenski Sokoli kot telovadni učitelji v Srbiji.

Nekaj let pred svetovno vojno so začeli iskati Slovenci in to izključno napredni, neklerikalni krogi s predvojnjo Srbijo čim tesnejših stikov. To stremljenje je bilo precej težavno in je zahtevalo največjo opreznost, zakaj avstrijska policija je budno pazila na vsak korak srbofilskih, jugoslovensko in vseslovensko orijentiranih Slovencev.

Izmed resnično jugoslovensko, revolucionarno usmerjenih organizacij v Sloveniji smemo imenovati na prvem mestu Slovensko Sokolsko Zvezo, ki je imela kot telovadna, nacionalna organizacija glede stikov s Srbijo in njenim mladim Sokolstvom največ in najpomembnejših zaslug. Slovensko Sokolstvo je bilo oni in edini faktor, ki je budil in vzgajal v svojih članih sokolsko in nacionalno zavest in jih pripravljalo za veliki dogodek vstajenja Jugoslavije. To je nepobitni fakt v zgodovini naše nacionalne povesti.

Slovensko Sokolstvo je dalo mladinski, revolucionarni »Preporod« in iz njega je tudi izšel »Slovanski klub«. Simpatije naprednih, sokolskih Slovencev do bratov Hrvатов in Srbov in Bolgarov so bile odkritosrčne in spontane, enake v mestih kot na deželi.

so njegov zgled, spodbuda in skrb za meno provzročili, da sem postal Sokol ter tako v narodnem delu preživel lepšo dobo svojega življenja. (Pisano julija 1928. v Slov. Korozanu; Selo v Podjunu).

Tone.

(Iz knjige »Spomini na srbski umik čez Albanijo« br. J. Jerasa.)

Lušinov Tone doma iz Ljubljane, rodom iz Loškega Potoka, je bil nad vse priljubljen v niški slovenski koloniji. Pred svetovno vojno je živel v Trstu in tu ga je zatekla mobilizacija. Bil je zaveden Slovenec in Sloven ter odločen Sokol. Kot praporščaka 22. dalmatinskega polka ga je usoda vrgla z vrhovi dalmatinskih fanti na srbsko fronto, kjer je vršil polk službo letne brigade. Četa, ki ji je bil pridružen Tone, je bila sestavljena večinoma od Dalmatincev, ki so kmalu zapazili v njem pravega in zaupnega Slovana, ga spoštovali in ljubili kot očeta. Sporočeni so se in iskali priložnost priti na srbsko stran. Za to se jim je posmudila prilika šele po trimesečnem premetavanju letne brigade sem in tja.

Bilo je na hribovitem bojiščnem sektorju med Uzigami in Valjevom ob Potiorekovi ofenzivi v novembru 1914. Leteča brigada, sestavljena iz dveh bataljonov Dalmatincev, enega bataljona Nemcev in četrtega Madžarov, je stopila v boj s Srbi, ki so se takrat na tem sektorju umikali. Slovenska bataljona sta bila seveda sprejela, razpostavljena v bojni črti, za njima pa sta bila nemški in madžarski pripravljenci — za vsak slučaj...

Začela je borba. Puške so pokale, strojnice so drdale svojo hitro pesem, vmes so se razprskavali žrnepeli in podpirali bojni koncert... Tone je bil s svojim vodom na jako priprav-

sami ne činimo i kad branimo svojoj rodenoj deci, da u nju zalaze?!

Pogledajmo sada stanje naših društava i župa i videćemo, da je ono samo verna slika našega rada i postupka. — Rđavim primerom nismo mogli služiti na dobro Sokolstvu, zato je potrebno čišćenje. Neka se ukloni sve što nije na svome mestu; neka se uklone nesposobni i nemarni, da dodu bolji i sposobniji. Niko nije uzeo patent na vodstvo i neka se niko ne boji, da će zbog njegova odlaska propasti Sokolstvo! Sokolska je ideja i suviše jaka da bi mogla propasti, pa zato neka se niko ne uobražava, da drži Sokolstvo na svojim leđima!

Početak drugog decenija neka bude u znaku čišćenja, napretka, vesti i discipline! Početak drugog decenija neka popravi sve ono što smo u prvome grešili i propustili. Početak drugog decenija treba da nas uzdigne daleko gore, gde smo trebali biti sredinom prvoga, a to ćemo moći samo na taj način, ako se uklone oni, koji su kroz deset ovih godina kočili rad i napredak, a mesto njih dođu novi, bolji i sposobniji, koji će nam dobrim primerom pokazati kako valja raditi i sokolovati!

Uspeh u našem teškom i naporom radu može se postići samo dobrim primerom!

Stiki in simpatije do Srbov so se ravno sedem do osem let pred izbruhom svetovne vojne vedno bolj večali, ideja jugoslovenstva je postajala globlja. Srbski Sokoli so prihajali, sicer v majhnih deputacijah, na naše zlete, mi smo šli k njim in se bodrili in utrjevali za skupen cilj...

Te simpatije so dejansko izbruhnile na dan še posebno v času balkanske vojne, ko so bila srca vseh slovenskih Sokolov na strani Srbov, ki so se borili za osvoboditev južne Srbije. Prihitelo je čez mejo več Slovencev in so se ramo ob ramo s srbskim vojakom vojskovali proti Turkom. Tem Slovenskim Sokolom na čelu so bili pokojni prvi starosta JSS dr. Oražen, dr. Slajmer in drugi.

Po balkanski vojni so dobili v Srbiji zaposlitev številni obrtniki raznih strok, primerne službe pa je dobilo tudi več slovenskih inteligentov.

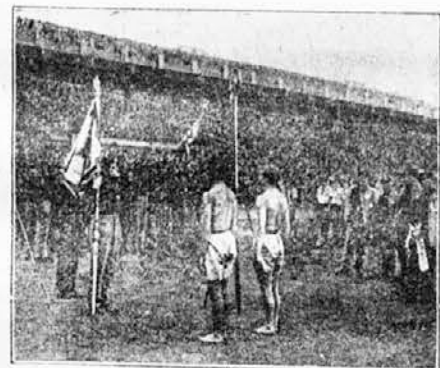
Takratni minister prosvete Ljuba Jovanović, sam odločen propagator Sokolstva in prijatelj Slovencev, je zaprosil Slovensko Sokolsko Zvezo preko Slovanskega kluba v Ljubljani, da naj pošlje v Srbijo nekoliko Sokolov, ki se jih bo namestilo kot telovadne učitelje na srednjih šolah in ki bi širili sokolsko idejo med srbskim na-

rodom. Slovenska Sokolska Zveza je takoj izbrala nekaj najsposobnejših kandidatov in je odposlala njihove prošnje opremljene s priporočilnimi pismi »Slovanskega kluba« in »SSZ« v Beograd. To je bilo v decembru 1913. l., ko je bil starosta SSZ dr. Oražen, tajnik pa sedanji podstarosta JSS B. Kajzelj. Kandidati-Sokoli, ki se jih je predlagalo v namestitev, so bili bratje: Čobal, Jeras, Jerin, Sekovanić, Zaletel. Četrtega januarja 1914. so bili poklicani v Ljubljano k zveznemu vaditeljskemu izpitu in so nato čakali na namestitev.

V začetku februarja je dobila SSZ od srbskega ministristva prosvete sporočilo, v katero mesto so imenovani predlagani kandidati kot telovadni učitelji. Slovenska Sokolska Zveza je o tem obvestila poudine brate dne 9. februarja 1914 s pismom sledeče vsebine: »Dragi brat! Srbsko kraljevsko ministristvo prosvete nam naznanja, da Te je imenovalo telovadnim učiteljem... gimnazije. — Mesto je nastopiti čim prej; na vsak način pa prosimo, da se takoj po prejemu pisma zahvališ in naznaniš ministristvu v Belgrad s priporočenim pismom, kdaj da namestiš službo nastopiti. — Ob prihodu v Beograd zglasiti se Ti je pri ministristvu prosvete. — Častitajoč Ti na imenovanju, želimo mnogo sreče in najboljših uspehov na Sokolskem polju med brati Srbi. — Iskreni pozdrav! Na zdar!« Podpisana: starosta dr. Oražen in tajnik Kajzelj.

Se isti mesec so odpotovali zgoraj imenovani, mladi in delaželni bratje v Srbijo, vsak na svoje mesto: Čobal v Kragujevac, Jeras v Valjevo, Jerin v Krivo Palanko, Sekovanić v Čačak. Izostal je brat Zaletel. Vsi navdušeni Sokoli so se lotili takoj z vso gorečnostjo sokolskega dela med brati Srbi in pokazali so že v prvih mesecih izredno lepe uspehe. Pripravljali so srbske brate na vsesokolski zlet, ki bi se moral vršiti 1914. v Ljubljani in ki so se ga nameravali udeležiti Srbi v jako velikem številu.

Žal, izbruhnila je svetovna vojna, ki je prekinila njihovo sokolsko delovanje na srbskih tleh in ki je odločila vsakemu svojo usodo...

Vernost za vernost!
Zastavu za zastavu!

šišenskem Sokolu, kjer sem našel v telovadnih oporo in razumevanje.

Pomagal sem tudi pri ustanovitvi Sokola v St. Vidu nad Ljubljano, kamor sem sprva tudi hodil poučevati redovne in proste vaje.

Na vabilo tajnika Slov. Sokolske Zveze br. Kajzelja sem podvel tudi ustanovitev sokolskega društva v Borovljah na Koroškem. Vozil sem se ob nedeljah gori do Svetne vasi, odkoder sem jo mahal peš v Borovlje poučevati telovadbo in pozneje preskrbel, da se je dober vaditelj v svetovni vojni padli br. Jurman iz Škofje Loke, preselil kot sokolski načelnik in obrtnik v Borovlje.

Leto pozneje sem se pridružil z bratom Kajzeljem in Boltavzarjem v kroju nočnega pešizleta Gorenjske Sokolske Župe iz Tržiča čez Ljubelj v Borovlje.

Ta izlet ni bil karsigabodi. Treba je bilo imeti pripravljene peši.

L. 1910. sem se udeležil slovenskega Sokolskega zleta v Beograd in Zofijo ter ob tej priliki nosil po slovenskem jugu stari, čestitljivi prapor Ljubljanskega Sokola.

Za mojo orijentacijo povodom izbruh svetovne vojne je bil ta izlet jako važen.

V letih 1911. in 1913. sem se udeležil kot sodnik mednarodnih tekem v Turinu in Parizu; l. 1912. pa kot sodnik v Pragi.

Tekmoval sem dvakrat; l. 1907. v Pragi in l. 1906. v Zagrebu. Priznalne diplome iz obeh slovenskih stolic so mi dragocen spomin na dneve velikih sokolskih slavnosti, ki so kakor Ljubljanski zlet l. 1904. znatno dvignili slovenskim vaditeljem veselje in pogum do dela.

Ni manj zanimivi niso bili izleti na Gorisko. K razvitiu prapora Sokola v Gorici nas je vodil starosta pokojni brat dr. Tavčar.

Sokolske slavnosti v Kobaridu smo se udeležili: brata Kajzelj, Boltavzar in jaz. Udarili smo jo peš v krogih iz Kranjske gore čez Vršič, Trento in Bovec v Kobarid ter ravno ta trojica nas l. 1913. župnega zleta v Podgori pri Gorici. Naj bi se lepi časi za Sokolstvo na Gorškem še povrnilo.

Omenim še, da sem se pred mnogimi leti udeležil s takratnim podstarostom Ljubljanskega Sokola dr. Vl. Ravniharjem ustanovne slavnosti Sokola v Ljutomeru. Podpiral sem tudi ustanovitev društva v Kranjski gori. Naj bi te vrstice Sokola na skrajni zahodni meji obudile k novemu življenju.

Kot moja malenkost so tudi drugi bratje obiskovali novoustanovljena društva. Le tako je bilo mogoče, da se je število slovenskih sokolskih društev od l. 1904. ko je na zletu nastopilo le 14 slovenskih edinic, v kratki dobi dvignilo nad 50.

Ob izbruhu svetovne vojne sem moral kot črnovojnik v Galicijo. Pred božičem istega leta sem odšel iz Karpatov opešan v zaledje.

Vojaško sukno sem slekel 31. XII. 1917 ter se vrnil v civilno službo.

Med vojno sem bil — umevno — politično osumljen, zasledovan. — Vendar sem vse srečno preštel.

Čim sem zapustil vojaško bolnico, sem pričel ponavljati proste vaje, ki so bile določene za vsesokolski zlet v Ljubljani l. 1913., oziroma 1914. Vežbal sem skrivaj.

Ob prevaru smo imeli pri bratu Štruklju v Trnovem ob Gradaščici telovadnico, izposojeno od Ljubljanskega Sokola, in sicer drog, bradljo in konja.

Pripravljeni smo bili prav dobro za sokolsko delo. Žal, da so osebe borbe jemale marsikomu dobro voljo in otežile skupni napredek.

Napisal sem te vrstice v hvaležen spomin svojemu pokojnemu očetu, ker

jak orožniški polkovnik Janko Vukasović, ki je prišel nekoga dne v spremstvu inž. Gustinčiča v oficirsko ujetniško komando. Polkovnik Šapinjac, poveljnik te komande, je poklical vse slovenske oficirje pred Vukasovića, ki je imel na nje kratak nagovor. Opozarjal jih je na žrtve, ki jih polaga srbski narod v tej vojni za svojo svobodo in za osvoboditev Jugoslovanov, ki ječe v robstvu Avstro-Ogrske monarhije. Govoril jim je, kako je njemu samemu in vsej Srbiji težko pri sreči, ko gleda v svoji sredi ujetnike, ki so vendar bratje po krvi in jeziku. Srbija jim zato nudi svobodo. Ne zahteva od njih, da morajo na bojišče, hoče samo, da naj se izkažejo zavedne Slovence in Slovane in da pomagajo po svojih močeh vsaj v zaledju. Zato je pozval one, ki hočejo postati svobodni, naj stopijo korak iz vrste.

In stopil je iz vrste sedmih Slovencev samo eden — Tone Lušin!...

Obstal je naš dobi čiča Vukasović utihnil je in ni mogel verjeti svojim očem, jeli resnica ali ne. Obrnil se je v stran in solze so zalile njegove sicer vojaške oči... Tone je dobil še isti dan zaupno mesto v presbironu znanjega ministristva.

Težko je sicer zbuhati tako grenke spomine na bližnjo preteklost onih Slovencev, ki so bili izrazito avstrijski. Toda besede mi narekuje srce, da izpovem dejstvo izmed stotih, ki naj bo dokaz in priča, da smo bili Slovenci sužnji, da je bilo v tisočih naših ljudi suženstvo v krvi in duši, da na svobodo velik del Slovencev ni bil pripravljen!

Prijatelj Tone, pozdravljen kot Sokol med prvimi dobrovoljci! Pozdravljeni tovariši — tisoči dobrovoljcev, ki ste pomagali pri ustvaritvi Jugoslavije. Ne časti ne slave za nas — ob prvi desetletnici njenega življenja...

PROF. ANTE TADIĆ (Smederevo):

Sletovi školske omladine.

U našoj oslobođenoj državi imali smo razne sletove kao sokolske, skautske i slične, ali jedan veliki slet samo školske omladine cele Jugoslavije do danas nismo imali. Ono što nije bilo, mora biti!

Brat prof. Ante Tadić,
predsednik Saveza nastavnika
gimnastike S. H. S.

Osnivanjem Saveza nastavnika gimnastike S. H. S. mora školska gimnastika ozbiljnijim putem da pođe, mora da što ozbiljnije fizički vaspita školsku omladinu, koja će dobro stečeno u školi znati preneti u široke narodne slojeve. Nastavnici gimnastike neorganizovani nisu mogli ni raditi zajednički, sada, kada je provedena jedinstvena organizacija, te su društva sa sedištem u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani osnovala svoj Savez, moći će nastavnici mnogo složenije započeti zajednički rad.

Savez mora biti pokretač svake zdrave ideje i van škole za što većim fizičkim napretkom našega naroda, i kao jedan od svojih javnih ciljeva treba da mu bude veliki slet školske omladine iz cele države. Najbolja zgoda da se taj prvi slet održi, jest sledeća školska godina, kada se inače priprema u Beogradu stadion za veliki sokolski slet. Tako će troškovi za slet školske omladine biti znatno manji nego da se sve to organizira i gradi zasebno.

Ovaj slet, koji bi trajao barem dva dana, treba da se održi prve nedelje juna meseca, kada je školska omladina još na okupu, a treba da ima takmičarski deo i javne vežbe.

Početkom školske godine treba da sve škole dobiju propisane vežbe za lakoatletske utakmice i igre te vežbe za javne nastupe. Ceo program i vežbe trebao bi da izradi Savez nastavnika gimnastike u sporazumu sa ministarstvom prosvete, i da ih preko njega dostavi svima školama u državi.

Na utakmicama mogu sudelovati samo viši razredi srednjih i svi razredi učiteljskih škola. Neće biti na odmet da i stručne škole uzmu učešća na utakmicama. Razume se, muška i ženska omladina. Na javnim vežbama treba da sem spomenutih sudeluju i svi niži razredi te građanske škole i peti i šesti razred osnovnih škola.

Pre dolaska u Beograd morale bi sve škole održati svoje zasebne utakmice, a na beogradske poslati samo najbolje izabrane takmičare. Na javnim vežbama sudelovale bi sve škole sa što većim brojem dobro izvežbanih i potpuno zdravih vežbača.

Vežbe za školsku omladinu treba da se dele u muške i ženske, a sve pak u one za niže i više razrede. Uz ove vežbe došle bi još igre, eventualno i neke piramide u obzir. Ako bi se ovakav veliki slet svake godine održao, i uvek na jednome te istome mestu, gubio bi se interes javnosti, zato bi ga trebalo održavati u većim razmacima n. pr. svake pete godine uporedo sa sokolskim, i to naizmenice u našim velikim gradovima. A da i manji gradovi ipak vide izvesan spoljašnji uspeh školske telovežbe te ujedno i za gimnastičku propagandu, trebalo bi svake druge ili treće godine priređivati oblastne školske sletove u svakoj oblasti napose. Ako u oblasti postoji samo jedna srednja škola, tada bi mogle dve tri oblasti zajedno slet prirediti, naročito zbog utakmica. Time bi se podigao i ugled i interes za fizičko vaspitanje.

Napred navedeno tek je u krupnim crtama zamišljeni program, koji se daje još razraditi.

Utakmice na ovakvim sletovima morale bi biti nagradne sa jednom ili više prelaznih nagrada, da se u omladini vaspita što jači borbeni duh kao celini. Ovim bi sletovima sudelovalo više hiljada omladinaca, i celu organizaciju ne bi bilo teško sprovesti pomoću ministarstva prosvete i sokolskih uprava, a nastavnici gimnastike bili bi glavni pokretači celoga rada.

Pošto sada imamo svoj Savez, ne smemo ostati prekrštenih ruku, već raditi na što boljem fizičkom vaspitanju poverene nam omladine i propagandi van škole.

nikada nisu razlikovali junaka iz Pri- zrena od junaka iz Kruševca ili Pri- lepa. Ali ako koji danas razlikuje brata od Skoplja od brata sa Duvanjskog i od brata sa Gosposvetskog polja, taj je izneverio Kosovo Polje, izneverio vidovdanski dan, dan jedinstva u veri i žrtvi.

Vremena prolaze, vremena se me- njaju, ali Kosovo ostaje. Kosovo vere i žrtve, Kosovo ideje i ideala večno jest. I čitava naša domovina danas je opet Kosovo. Boj se bije! Nad ovim današnjim našim Kosovom nadvili su se oblaci, a iz grmljavine čuje se glas: I ne vodi ih u napast!

Rane onih, koji su poginuli, opet se otvaraju! Neka se milost spoznaje izlije na one, koji još nisu spoznali, kako bi svake godine u sve to većem broju mogli pevati hvalu i slavu ideji i idealu, vidovdanskom danu, jehože satvori Bog!

Nagradjene pesme.

DR. GRGA BOGIĆ (Jaša Tomić):

Naše pesme se ore!

Sokole! Naše pesme se ore
niz naše more
i topuz dižu sa modroga dna —
Ura! Ura!

U ponosu nemom, Sokole smeli,
Triglav se beli!
Naoštri kandže i kljun! Ura!
Ura! Ura!

Sokole! Gore, crvena ko krvca,
sva naša srca
gore jednim plamenom sva!
Ura! Ura!

Sokole, Zdravo! Klikni, poleti
velikoj meti!
Jugoslavija! Napred! Ura!
Ura! Ura!

ZIGA LAJAKOV MOZIRSKI (Mozirje):

Grom Balkana.

Mogoćno kakor grom Balkana
odmevaj naše pesmi glas,
zabući kakor val Jadrana,
da svet strmeći čuje nas!

Odločno kliče naše geslo
nas v bran za dom in rod njegov.
»Razpeta jadra, v roke veslo!«
vsi bratje Sokoli na krov!

V čast domovine zvesta četa
nas vernih Sokolov stoji:
Ostani, majka, brez trepeta,
izdajice v naših vrstah ni!

Zabući Jadrana naš mogoćno
in grom Balkana stresaj tlak!
Le bij v uho vam jak razločno:
To sokolskih je čet korak!

HAJRUDIN ČURIĆ (Beograd):

U redove!

U redove, braćo, sestre,
skupljajmo se složno svi,
slobodni smo i jaki smo,
nismo više robovi!

Braća su nam život dala
za sokolski ovaj Dom,
a i mi smo uvek spremni
braniti ga snagom svom.

Od Triglava do Vardara
Soko smelo pravi let,
od propasti rod nam čuva,
letom svojim divi svet.

U redove, braćo, sestre,
došao je pravi čas,
domovina i sav narod
u Sokolu vide spas!

MILEVA CVETIĆEVA (Beograd):

Zagrmimo.

Zagrmimo Zdravo! Zdravo!
Pohitajmo pravo pravo
u Sokole, Sokolice
draga braćo i sestrice!

Vežbom, igrom duh se krepi,
s naše sloge dušman strepi:
poletimo u sletove,
naša dužnost tamo zove.

Uzdignimo gordo glavu,
sačuvajmo čast i slavu
jedinstvene i jedine
lepe naše domovine.

Razvijajmo steg visoko:
Nek poleti prvi Soko,
kad zatreba da se gine
na braniku domovine.

JOVAN UDIČKI (Srem. Mitrovica):

Let visoki.

U Sokola volja jaka,
snaga silna kao grom,
a put mu je: let visoki
za Slovenstvo, rod i dom.

Pored snage tela zdrava
i duhom je junak div.
Čast i obraz iznad svega!
Zavet mu je, dok je živ.

Tu brat s bratom zagrljen je;
ljubav im je čvrsti spoj,
jer s ljubavlju tom se vrsta
naš sokolski bratski stroj.

Bratstvo, sloga i jedinstvo
sokolski su dični znak;
Srbin, Hrvat i Slovenac
s tim su znakom narod jak.

Napred složno! Zdravo! Zdravo!
u sokolski zagrljaj!
Sve za narod! Da obasja
naš dom mili sreće sjaj!

PROF. TRIFUN DJUKIĆ (Beograd):

Zastave bratstva.

Zastave bratstva gordo napred kreću.
Na putu Sloge zavet nam je svet.
Sve veća jata k Svetlosti izleću
uz gromku pesmu: Sokoli na slet!

Srca nam krepi, a duše nam spaja
naroda moćnog ostvaren san.
bezbrojne čete mladih naraštaja
novoga doba pozdravljaju dan.

S ponosnih gora domovine mile
žive smo vence spleli rodu svom:
sestrinsko-bratske ruke su ih svile,
da njima kite zajednice dom.

Zastave bratstva gordo napred kreću.
Na putu sloge zavet nam je svet.
Sve veća jata k Svetlosti izleću
i kliču: Zdravo! Sokoli na slet!

DR. FRAN ILEŠIĆ (Zagreb):

Vidovdanske misli.*

Sestre i braćo!

»Uskliknite Gospodinu ove zem-
lje, pojte imenu Njegovu, dajte slavu
i hvalu Njegovu«, ta on je Ideja, on
je Bog!

Svetitelj Ilija doneo je caru La-
zaru knjigu i pozvao ga, da se pred
borbu opredeli, kome će se privoleti
carstvu, i Lazar se je privoleo carstvu
nebeskome, jer »zemaljsko je zama-
leno carstvo, a nebesko je uvek i do
veka«, t. j., verovao je u večitost svo-
ga cilja i tome cilju se svesno žrtvovao.

To je vidovdanska ideja, to je
Bog!

Zemaljsko je carstvo, telo je na-
roda na Kosovu propalo, a duša je
otišla u čistilište ropstva; iz teških je
njezinih bolova vrela pesma, pesma
tužna, a i junačka, prava slavenska
pesma, dok nije nadošlo vreme velikog
suda, velikog rata, kad je telo ustalo
iz groba te se opet moglo da spoji s
dušom, da živi s njome život večni,
život lepši u večjoj, lepšoj današnjoj
našoj otadžbini.

Jest, ustali smo iz groba, ali još
vise na nama dionci smrti i ropstva.
Još nije Tešitelj, duh vidovdanski, pro-
žeo našu čitavu bitnost, a da bi bili
lepi, lepi kao bogovi. Još obilazi naše
redove zao duh, stari lažac i napasnik,
te nam govori: »Vidiš, sve ću ti dati,
samo opet poklekni!«

Spasli smo se od ropstva i ušli u
obećanu zemlju... Kovčeg zavetni no-
šen je pred nama, a oganj Gospodinov
sukljao je pred nama.

* Govor održan na vidovdanskoj
proslavi u zagrebačkom Sokolu 1. god.
1927.

To je bila naša zavetna misao!

No bilo ih je, koji slabi i slepi u
duši, nisu primetili ni kovčega zavetnog,
ni božjeg ognja, ni našeg vode. Išli
su samo zato, jer je masa išla, mislili
su samo na sebe. U obećanoj zemlji
zaigraše oko zlatnog teleta.

Ti nisu nikada bili na Kosovu, ti
nisu gradili našu Gračanicu.

A bilo ih je mnogo, koji su išli za
kovčegom zaveta, osetili su oganj Go-
spodinov, ali eto ih na cilju, gde pi-
taju: »Pa zašto u ovoj našoj obećanoj
zemlji ne pada mana sa neba? Preva-
reni smo!« I zapevaše pesmu razočar-
anja.

Bolni su u ropstvu naučili tužno
bugariti, a ne stvarati.

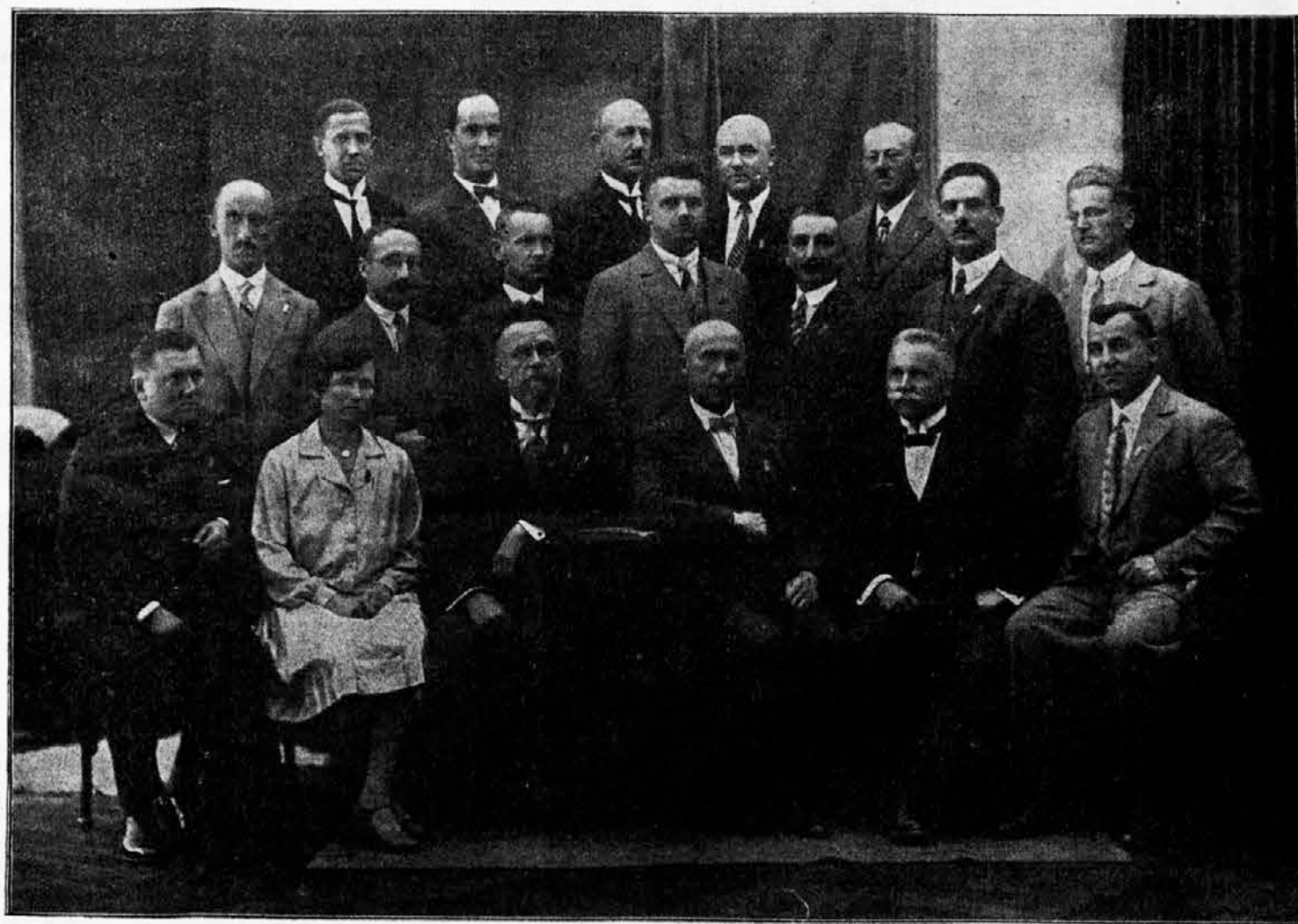
Ti su samo iz daleka pogledali na
Kosovo! Tima patnje, misao i zavet
žrtava nisu ispunile dušu.

A Sokoli? Oni su bili na Kosovu!
Borili se na Kosovu! Ali, ako je koji,
dok su drugi umirali, hteo da ostane
živ te molio za milost, taj je izneverio
Kosovo, izneverio čisti vidovdanski
dan.

Sokoli su bili, Sokoli su se borili
na Kosovu! Ali ako je koji slao po-
klisare da bi trgovao sa Kosovom kao
svakidašnjom robom, taj je izneverio
Kosovo, taj je izneverio čisti dan, dan
ideje...

Sokoli su bili, Sokoli su se borili
na Kosovu, oni su se zavetovali za-
jedno sa carem! Ali ako je koji napu-
stio misao Žrtve, držeći, da on imade
samo prava, a ne i dužnosti, taj je iz-
neverio Kosovo, dan žrtve cara Lazara
i svijlu njegovih junaka.

Sokoli boreći se na Kosovu, zave-
tovali su se mišlju zavetnom i u njoj

Sadašnje starešinstvo JSS.

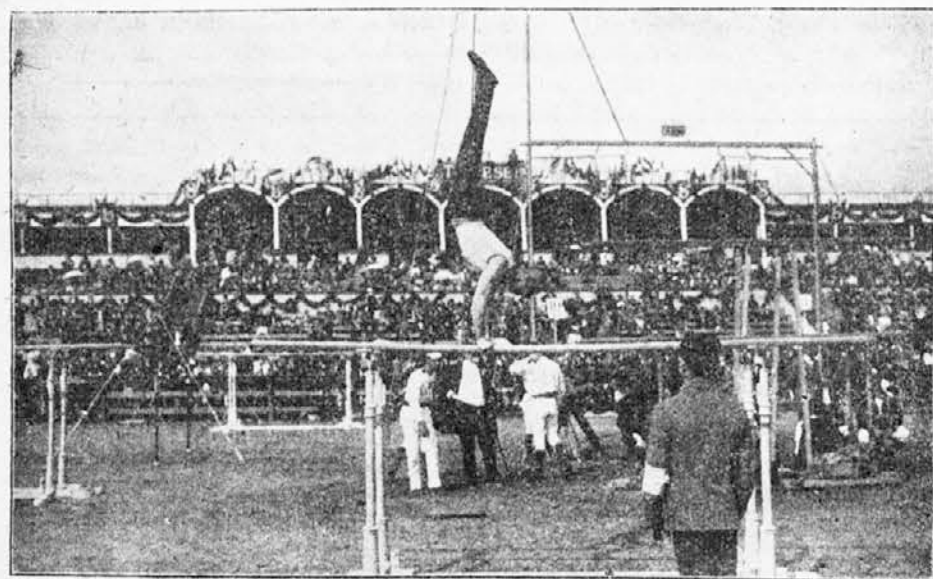
Sede od leve spram desne braća:
Dr. C. Cirman, pred. L. O.; setra E.
Skalarjeva, zam. načelnice; E. Gangl,
starosta; Dr. V. Murnik, načelnik;
B. Kajzelj, zam. staroste; S. Vidmar,
čl. stareš. — U prvom redu stoje od
leve: Dr. M. Kambić, pred. O. F.; J.
Čobal, pred. G. O.; I. Mešek, blagaj-

nik; Dr. R. Fux, tajnik; Ing. A. Pože-
nel, pred. Grad. O.; J. Jesih, zam. na-
čelnika; A. Sieber, urednik »Sokolskog
Glasnika«. — U drugom redu stoje od
leve: J. Milost, statističar; S. Simončić,
čl. stareš.; Dr. Fr. Kandare, pred. Org.
O.; J. Jeras, pred. odseka za veze s ino-
stranstvom i J. Černe, pred. Ž. O. —

Deset godina su članovi starešinstva
braća: Dr. R. Fux, E. Gangl i B. Kaj-
zelj. Istu funkciju kroz svih 10 godina
vršio je samo br. Dr. R. Fux, kao taj-
nik JSS. Četiri člana ljubljanskog sta-
rešinstva bila su odsutna prilikom sni-
manja i to braća: Dr. Gregorin, A. Pa-
tik, Ing. Perko i V. Šuklje.

Naši medjunarodni telovežbački uspesi

S takmičenja na medjunarodnoj utakmici u Pragu 1907.

(1. slika levo.)

Vrsta SSZ za medjunarodnu utakmicu u Luksemburgu 1909.

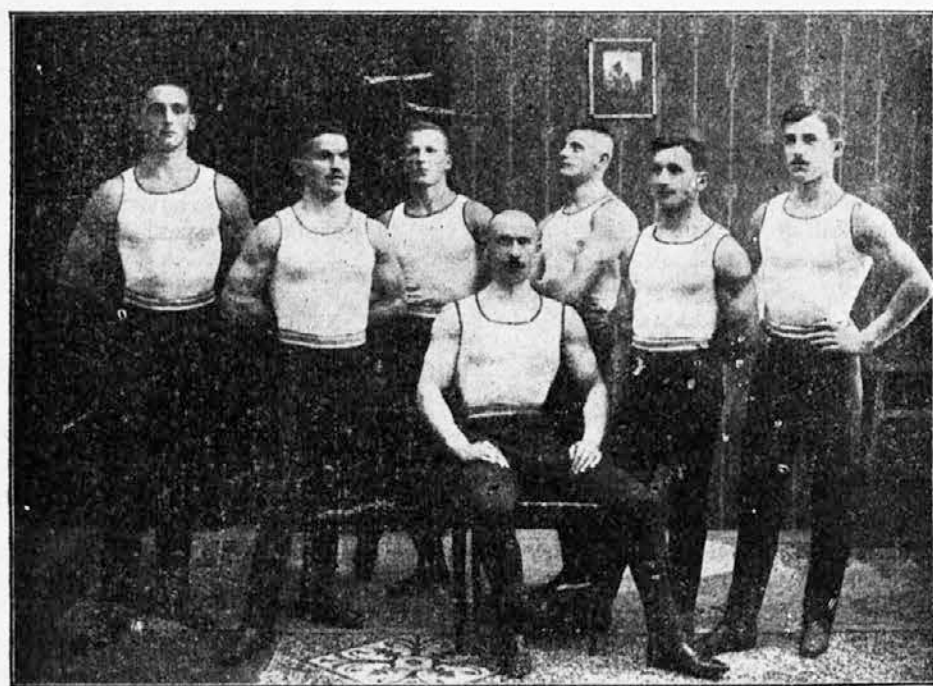
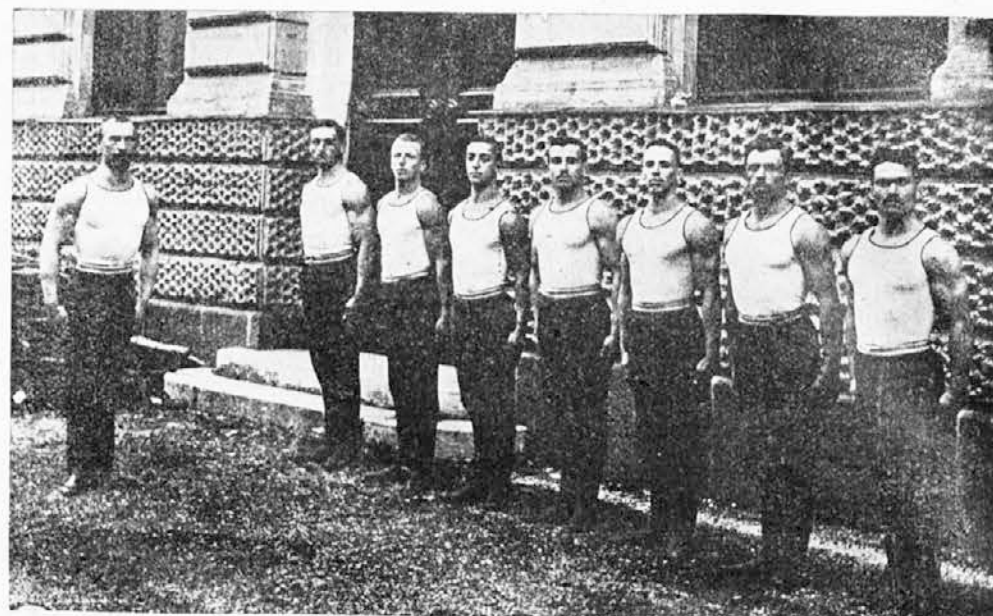
(2. slika levo.)

Vrsta SSZ za medjunarodnu utakmicu u Turinu 1911.

(1. slika desno.)

Vrsta SSZ za medjunarodnu utakmicu u Parizu 1913.

(3. slika levo.)

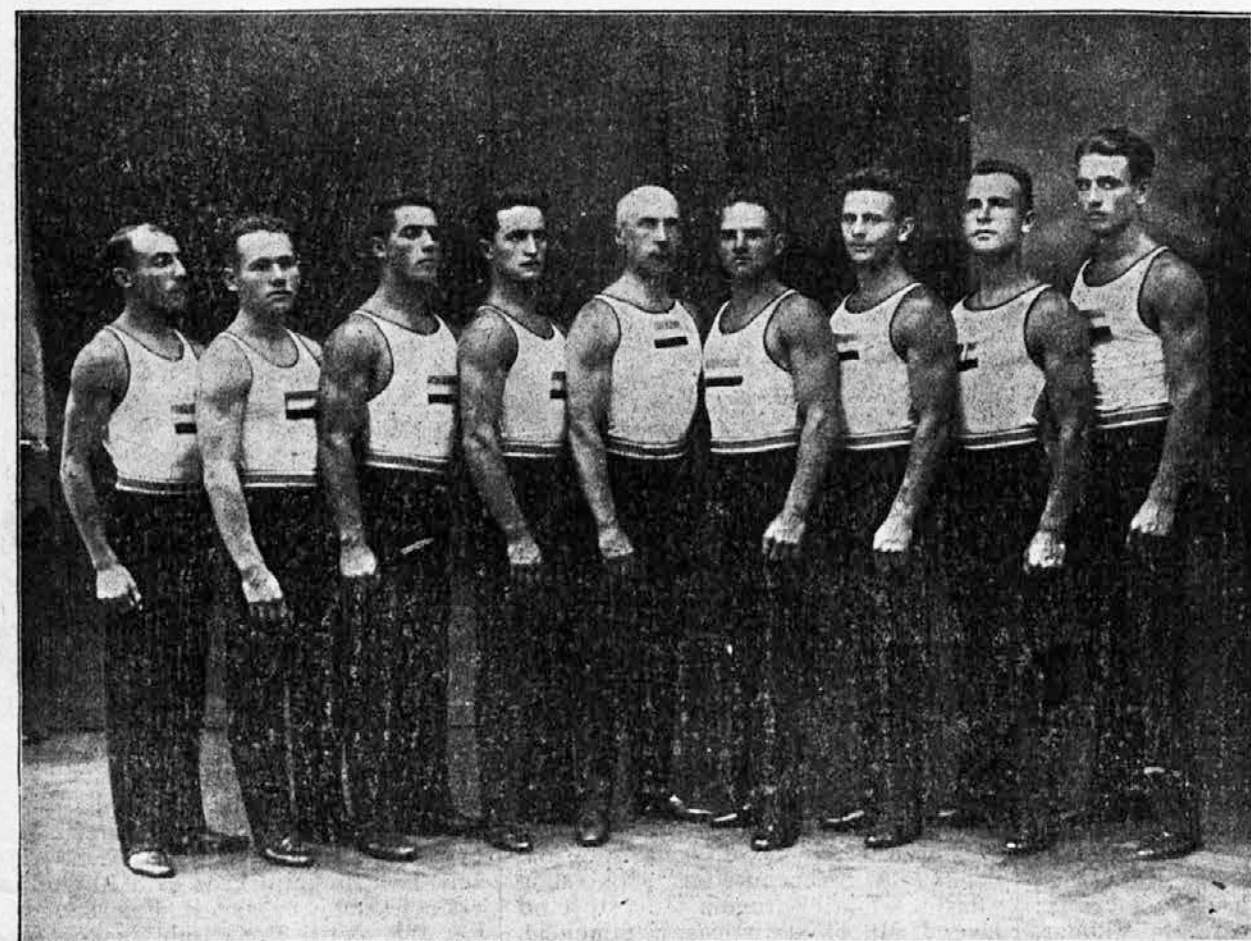
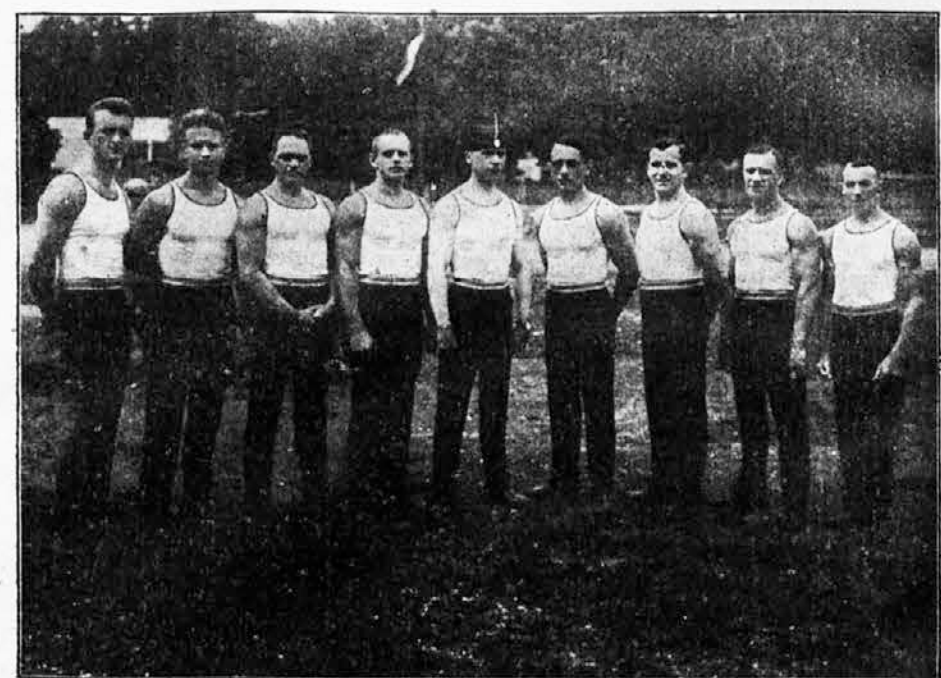

Vrsta JSS za medjunarodnu utakmicu u Ljubljani 1922.

(2. slika desno.)

Vrsta JSS za medjunarodnu utakmicu u Lyonu 1926.

(3. slika desno.)

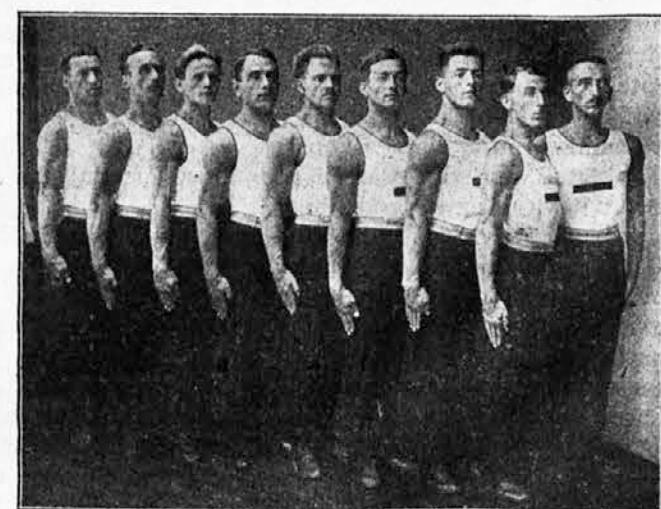

Vrsta JSS za VIII. Olimpijadu u Parizu 1924.

(4. slika desno.)

Vrsta JSS. za IX. Olimpijadu u Amsterdamu 1928.

(4. slika levo.)

Prag — Luksemburg — Turin — Paris Ljubljana — Lyon

Paris — Amsterdam

Prilikom proslave 10-godišnjice opstanka Jugoslovenskog Sokolskog Saveza, setili smo se u »Sokolskom Glasniku« svih naših sokolskih uspeha u slobodi, svih svetlih i tamnih dana naše prošlosti, a setili smo se evo i naših međunarodnih telovežbačkih uspeha, tih naših najsvetlijih dana.

Povod za to, dala nam je 20-godišnjica od onog trenutka, kad je Sokolstvo slovenskog juga prvi put stupilo odlučnim korakom na inozemsku tla — u Luksemburgu, a koja se navršila upravo na Vidov dan ove godine.

Taj sastavni deo istorije, ugleda i slave našeg Sokolstva — bez čega danas ne bi bilo ono što jest — želimo ponoviti i skupiti u zaključnu celinu, da mladom članstvu i naraštaju našem predočimo veličinu plemenite borbe, koju je Sokolstvo bilo i nije za postignuće svoga cilja, da mu damo jedini objektivni i apsolutni pregled napretka Sokolstva, a konačno i zato, da ga oduševimo za ono što Sokolstvo čini Sokolstvom, to jest da ga oduševimo za sokolsku telovežbu.

A starija braća, koja sve to znadu, ta neka čitajući ovo u duhu proživje opet jednom one dane radosti, kad im je srce življe zakucalo, a ponos punio sokolsku grud.

Pre nego predemo na samu stvar, t. j. na opisivanje uspeha našeg Sokolstva na međunarodnim telovežbačkim utakmicama, moramo reći, da dolazi u obzir Sokolstvo organizovano pre rata u »Slovenskoj Sokolskoj Zvezi« i »Hrvatskom Sokolskom Savezu«, a koje je danas udruženo u »Jugoslovenskom Sokolskom Savezu«, pa zato možemo mirne duše smatrati uspehe jednih i drugih za — naše.

A sada na stvar:

III. međunarodna telovežbačka utakmica u Pragu 1907.

17. aprila 1907. primila je »Slovenska Sokolska Zveza« službeno obavest od »Fédérations européennes de gymnastique«, kao odgovor na svoju molbu, u kojoj je izrazila želju da ju se primi u taj savez evropskih telovežbačkih saveza. Deo pisma glasi:

»Radostno vam javljamo, da su članovi uprave telovežbačkih saveza vaš savez jednoglasno primili u krug onih, koji su kao savezi priznati u Evropi. Primite, gospodo i dragi prijatelji, naše najiskrenije čestitke. Nadamo se, da ćete među nama zauzeti mesto, koje vam pripada. Ništa ne smeta vašem učestvovanju kod III. međunarodne utakmice u Pragu 30. juna 1907.«

Odmah iza toga je »Slovenska Sokolska Zveza« prijavila svoje učestvovanje kod III. međunarodne telovežbačke utakmice u Pragu, kao četрнаesti član te evropske organizacije.

Predlog za učestvovanje SSZ pao je na VII. redovnoj sednici prednjačkog zbora SSZ 2. februara 1907. te je bila određena i pokusna utakmica već za 3. mart i. g., od čijeg uspeha je bilo ovisno učestvovanje. Pokus ispio je dobro, posledica toga bila je pristup u međunarodni telovežbački savez.

»Hrvatski Sokolski Savez« bio je jednoglasno primljen u taj Savez 29. juna 1907. na VI. sednici međunarodnog telovežbačkog saveza u Pragu prilikom V. svesokolskog sleta ČOS, kojim zgodom su održane i III. međunarodne telovežbačke utakmice, kojima ali još nije pristupio.

Tom zgodom moramo progovoriti nekoliko reči i o postanku saveza »Fédérations Européennes de gymnastique«. Prvi sastanak održan je u Litihu. Savez je osnovan god. 1881. Sedište mu je u Anversu. Svrha mu je promicanje telovežbe među evropskim narodima, a glavno sredstvo za to priručivanje telovežbačkih utakmica između učlanjenih telovežbačkih organizacija. Prva utakmica održana je u Anversu 1903 (I. Francuzi), druga u Bordeauxu 1905 (I. Francuzi), a o trećoj progovorićemo sada. Članovi saveza te godine t. j. 1907 prilikom III. utakmice bili su: Francuska, Luksemburg, Belgija, Nizozemska, ČOS, Slovenska Sokolska Zveza, Hrvatski Sokolski Savez, Švedska, Španjolska, Engleska, Italija, Mađarska, Danska i Francuski gimnastički savez u Alzaciji-Loreni.

Zaključak, da se III. međunarodna telovežbačka utakmica održa prilikom V. svesokolskog sleta u Pragu g. 1907, pao je na predlog staroste ČOS dr. Scheinera, na sednici međunarodnog telovežbačkog saveza u mesecu julu g. 1906 prilikom sleta švajcarskih gimnasta u Bernu.

K utakmici prijavili su se: Belgijanci, ČOS, Francuzi, Luksemburžani, Mađari i Slovenska Sokolska Zveza. Vrstu SSZ uvećao je br. dr. V. Murnik, koji je i sam takmicio, a u Pragu vodio ju je br. dr. Janko Šavnik iz Trsta. U vrsti su vežbala braća:

Vladimir Dekleva, član Sokola u Trstu, Albin Kandare, Fran Miklavc, dr. Viktor Murnik, Josip Rihar i Anton Thaler svi iz Ljubljanskog Sokola. Naši sudije bili su br. J. Novak iz Idrije i E. Sajovic iz Kranja. Vrstu SSZ postigla je V. mesto sa 771:25 tačaka, a nastupila je k utakmici prva, jer je tako bio odlučio ždreb. Pojedinci u toj vrsti slede jedan drugome ovim redom: 1. Albin Kandare (144:75), 2. dr. Viktor Murnik (134:75), 3. Anton Thaler (125:25), 4. Fran Miklavc (122), 5. Vladimir Dekleva (119:75) i 6. Josip Rihar (118:75).

Vrste pojedinih naroda postigle su ovaj red:

I. Česi	951:25
II. Francuzi	923:—
III. Belgijci	872:25
IV. Luksemburžani	788:75
V. Slovenci	771:25
VI. Mađari	733:25

Najbolji pojedinac bio je brat Czada (Čeh) sa 167:25, a najslabiji K. Bajor (Mađar) sa 89 tačaka.

Zanimljivo je, da je vrsta SSZ bila bolja od Luksemburžana u prostim vežbama i na konju, a od Francuza u dizanju utega. Ahilova peta naših bio je škok i trčanje, tu su bili slabiji od Mađara. Vrstu je kao V. nagradu dobila luksemburški album, dar luksemburške gradske opštine.

Starosta ČOS br. dr. Scheiner zaključio je ove utakmice pozdravom na ostale i naročito zahvalom u ime čitavog Sokolstva češkoj vrsti, kojoj je rekao: »Ne zaboravite, da se niste borili za venac slave ili za svoju korist, već za najdražu dobrotu, za pravo slobode i slobodnog razvitka za svakog pojedinca i narod. Na zdar!«

Sledeća, IV. međunarodna utakmica održala se g. 1909 u Luksemburgu, prema zaključku odbora međunarodnog telovežbačkog saveza u sednici od 29. juna 1907 u Pragu.

Da će nam biti prilike i nazori koji su onda u Sokolstvu vladali jasni, navodimo reči načelnika plzenjske župe i učitelja češke takmičarske vrste br. Frant. Erben, koje je obelodanio u mesečniku »Cvičitel'ské Listy« pre međunarodne utakmice u Pragu. On kaže: »Nastaje novo gibanje u našim vežbaonicama. Jer o tome danas nema dvojbe, da su utakmice uopšte, a na-

ročito utakmice spojene sa svesokolskim sletom najjači podstrek telovežbačke delatnosti.

Nije tome dugo, što je u Sokolstvu dobio nadvladu tome protivni nazor. Utakmice smatrale su se za štetnu pojavu; društva, koja su priredila utakmice, bila su zasmehavana i označavana kao natražnjaška društva. A dobro je poznata u tom pogledu izjava nekog pseudonaprednog sokolskog funkcionera o žižkovskom društvu, koje se spremalo za utakmicu, a koji je uskliknuo, samilostno sklapajući ruke nad njegovim filistarstvom: »Čujte, u Žižkovu su za sto godina zaostali, oni još takmiče!...«

To je bilo naskoro iza III. svesokolskog sleta. U Sokolstvo se je uguralo nekoliko dobrih ljudi, koji se vežbaonice čitav svoj život ni dotaknuli nisu, i ti bi nam bili našu zadaću okrenuli naopako. Izdavana su bila nova, inače sasvim simpatična gesla, Sokolstvo se je silom nagonilo na zadaće, za koje nije bilo, glavna svrha naše organizacije plašo se je stiskala u kut. I u vežbaonicama su se opažale posledice novih struja. Odvažnosti vežbača pravljeno je nasilje, svaki velekovrtljaj bio je proklinjan i svaka teža vežba bila je odmah proglašavana za cirkusijadu. Koliku je štetu nanelo to Sokolstvu, žalibože ne da se odrediti. Ali danas je opšte uverenje, da je to doba znatno zadržalo Sokolstvo u telovežbenom razvitku i da je proteralo između nas čitav niz nadobudnih sila, kojima je bilo sprečavanje težnje za višom naobrazbom zapreka jednako opasna kao nepametna i neprijatna. Za te sile je obogatio sport.«

Te reči neka još i danas važe u punom opsegu kao opomena onim našim »dobrim ljudima«, koji su bili do sada na krivome putu. Ne odvraćajte nas od smera kojim smo pošli, a koji nam je odredio Tyrš, da po njemu idemo k cilju.

Drugi korak napred, a prvi u tudinu načinilo je slovenačko Sokolstvo upravo pre 20 godina na

IV. međunarodnu telovežbačku utakmicu u Luksemburgu g. 1909.

Napomena uredništva: Ovde moramo na žalost prekinuti radi ograničenosti prostora, koji s obzirom na prevelike izdatke nismo mogli proširiti. U slikama smo prikazali vrste, koje su nastupale na međunarodnim utakmicama i Olimpijadama, samo od naše prve odnosno međunarodne treće nemamo slike čitave vrste, jer se nije slikala, imamo samo ovu, koja prikazuje prizor s utakmice g. 1907 u Pragu. Članak ćemo nastaviti u narednim brojevima Sokolskog Glasnika i navesti sud o našim uspesima ne samo svoj, već i braće Čehoslovaka, prijateljskog i neprijateljskog nam inostranstva.

IZ STAREŠINSTVA JSS

Raspis zaklade brata dr. Ivana Oražena.

Glavna skupština JSS u Beogradu godine 1927 odobrila je pravilnik o zakladi brata dr. Ivana Oražena. § 4. tog pravilnika glasi:

»Zakladu raspisuje starešinstvo JSS svake godine tako, da društva objave natečaj na Vidov dan. Molbe imaju molitelji podneti kod svojih društava, koja imaju dužnost, da iste pošalju najkasnije mesec dana nakon raspisa nadležnoj župi. Društva moraju obložiti molbe svim potrebnim dokazima i podneti župi i svoje predloge. Od svih molitelja mora svaka župa najkasnije do 1. novembra svake godine starešinstvu JSS prijaviti po jednog naraštajca i po jednu naraštajku s obrazloženjem, označenim u § 3.«

Glasom § 2. istog pravilnika utroši se za raspis dve trećine godišnjih kamata za jedno ili više mesta. Dosadašnji kamati iznose 3000 Din.

S obzirom na to raspisujemo dva mesta po 1000 Din.

Glasom § 3. imaju pravo na zakladu redoviti i potrebni, osiroti naraštajci, odnosno naraštajke, koji su podpore najnužnije potrebni bilo iz kojeg opravdanog razloga (školovalanje, zdravlje, očeća, prehrana), pa su barem godinu dana pripadnici sokolskih društava, učlanjenih u JSS.

Pozivamo sva bratska društva, da upozore na taj raspis sve one, koji imaju pravo do te zaklade i predlože na vreme predmetne molbe župama sa stvarnim predlozima tako, da mogu župe predložiti do 1. novembra 1929 starešinstvu JSS po jednog naraštajca i po jednu naraštajku. Kasnije došli predlozi neće se uzeti u obzir.

Pravilnik o zakladi br. dr. Ivana Oražena objavljen je bio u 5. broju Sokolskog Glasnika od 1. marta 1929.

Zdravo!

Ljubljana, 28. juna 1929.

Starešinstvo JSS.

Raspis nagrade za napjev sokolske koračnice.

Ovime raspisujemo za napjev sokolske koračnice nagradu i to prvu u iznosu 1500 Din, drugu u iznosu 1000 Din. Napjev neka bude koračnica, koja će se moći pevati jednoglasno u stupanju i višeglasno u muškom, ženskom i omladinskom pevačkom zboru. Kod jednoglasne koračnice neka bude i pratnja klavira. Koračnica neka bude sastavljena tako, da će se moći instrumentirati za glazbu i za orkestar.

Jugoslovenski skladatelj neka se posluži jednim tekstom za napjev koračnice između pesama, koje objavljujemo u današnjem broju Sokolskog Glasnika na str. 7.

Uspeh natečaja za sokolsku himnu.

Uspeh je objavljen na str. 7. današnjeg broja. Odbor, koji je ocenjavao pesme, izabrao je tih 6 najboljih, a nijednoj od njih nije mogao podeliti prvu ili drugu nagradu, jer po svojoj umetničkoj vrednosti ne odgovaraju svrsi, već je podelio svakoj po Din 200 nagrade.

Tačan opis postupka i detaljan uspeh raspisa za himnu objavićemo u jednom od narednih brojeva »Sokolskog Glasnika« Zdravo!

Prosvetni odbor JSS.

IZ UPRAVE

Mnoga društva, a još više pojedini članovi ne razumiju ili neće razumeti, od kolike je važnosti sokolska štampa za širenje sokolske misli i unapređenje Sokolstva uopšte. Sve naše nastojanje, da što više proširimo sokolsku štampu, ostalo je bez vidnog uspeha u glavnome samo radi nedovoljnog zanimanja pojedinih društava i društvenih funkcionera. Opseg i sadržaj svakog lista, a naročito još sokolskih listova, ovisan je od broja pretplatnika, pošto nemamo nikakvog fonda, iz kojeg bi mogli podmirivati

Skladatelj neka pošalju svoja dela do 30. septembra t. g. Ime skladatelja neka bude zatvoreno u kuverti pod geslom, koje mora imati i skladba.

Umetnički odsek JSS pridržaje si pravo da podeli obe nagrade ili pak samo jednu od njih, uzimajući u obzir umetničku vrednost skladbe.

Skladbe pošaljite na naslov: Umetnički odsek JSS — (Koračnica) — Ljubljana (Narodni dom).

Umetnički odsek JSS.

ogromne izdatke za štampu. Naša štampa finansijski ovisna je samo od broja pretplatnika i oglašivača; mora se dakle uzdržavati sama!

Kako je nama stalo do toga, da što više podignemo »Sokolski Glasnik«, a i ostalu sokolsku štampu, to molimo svu braću i sestre, kao i prijatelje Sokolstva, da nas pomognu kod tog našeg nastojanja, prikupljanjem novih pretplatnika i oglasa te da svakom prilikom agitiraju za svoju sokolsku štampu — svoj sokolski list.

Društva, sokolski funkcioneri, Sokoli, Sokolice i prijatelji Sokolstva: agitirajte i sakupljajte pretplatnike za Sokolski Glasnik i ostalu sokolsku štampu! Sa širenjem sokolske štampe neprocenivo koristite sebi i velikoj našoj sokolskoj zajednici!

Današnje svečano izdanje »Sokolskog Glasnika« štamparo je u 10.000 primakara. Taj broj stalnih pretplatnika morali bi postići, da bi nam »Sokolski Glasnik« do godine mogao izlaziti sedmično, a ne 14 dnevno kao sada. Zanimanje članstva ne raste u istoj progresiji sa potrebama organizacije, a to bi bilo potrebno, jer to je onaj »kamen pravi smutnje velike«. — Zato na posao!

Vedno novosti za damske in moške obleke iz najboljših čeških in angleških tovarn kupite

v manufakturni in modni trgovini

Miloš Pšeničnik

CELJE.

V ZALOGI SOKOLSKA POTREBŠČINE.

Maks Zabukovšek

modna krojačnica

CELJE, Cankarjeva ulica.

Knjigarna, umetnine, muzikalije

Goričar & Leskovšek

CELJE.

Veletrgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi predmeti.

Zaloga vseh tiskovin za urade in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov.

Modna in manufakturna trgovina

Ālojzij Drofenik,
Celje, Glavni trg 9.

Stavbno in galanterijsko kleparstvo, vodovodna instalacija

FRANJO DOŽAN, Celje

Za Kresijo 4

se priporoča za cenjena naročila.

ALB. RUTAR, puškar

CELJE, Slomškov trg 4

priporoča vsakovrstno lovsko in žepno orožje, municijo in vse lov. potrebščine.

F.S. LUKAS, Celje

Malinov sok, liker, konjak, rum, žganje na veliko!

Gledališki frizer za dame in gospode

R. GROBELNIK

CELJE, GLAVNI TRG.

Moderno striženje. // Trajna elektroondulacija. // Barvanje las. // Elektromasaža.

Fr. Strupi, Celje

trgovina stekla in porcelana

se priporoča.

Hotel 'BALKAN',

lastnik

DRAGO BERNARDI,

se priporoča.

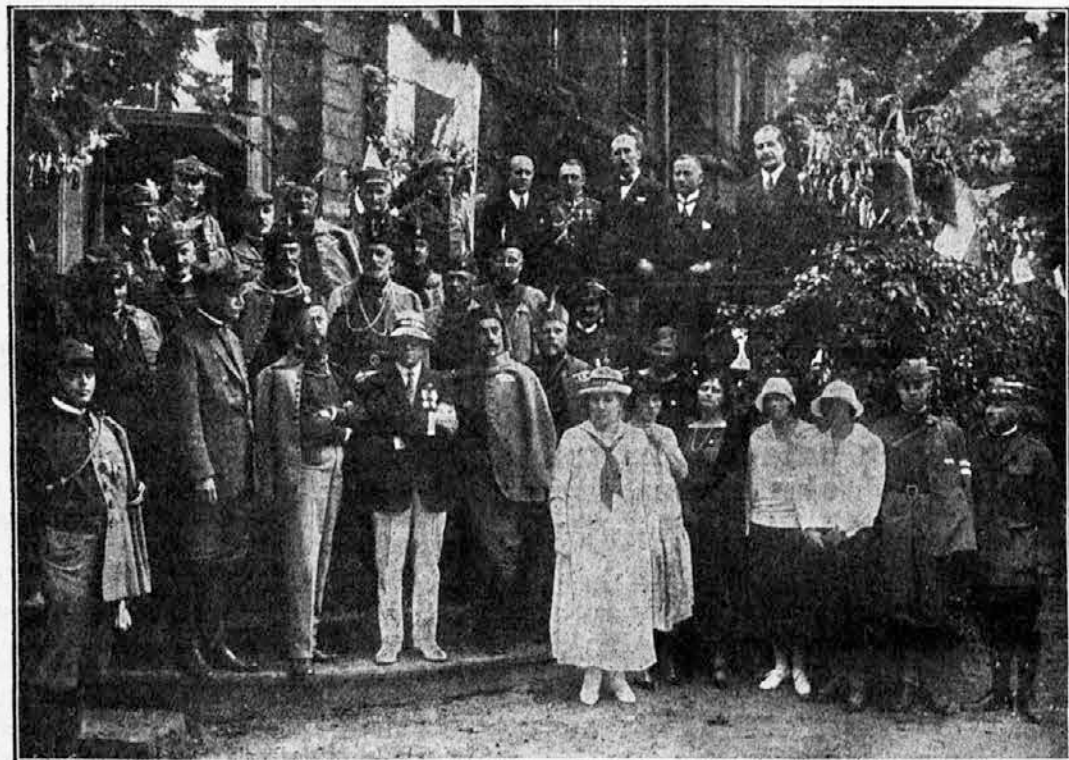
Domača kuhinja in senčnat vrt, lastna prekaževalnica v hiši

Gospodsk. ulica 7, Celje.

Mestna hranilnica v Novem mestu

Pupilarno varen denarni zavod. Ustanovljena leta 1894. Pod trajnim državnim nadzorstvom. Sprejema hranilne vloge na hranilne knjižice in tekoči račun in jih obrestuje po najugodnejši obrestni meri. Za hranilne vloge jamči mestna občina Novo mesto z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo.

SAVEZ »SLOVENSKO SOKOLSTVO«

osnovan je 14. augusta 1925. u Varšavi.

Tom prilikom izdan je proglas:

Uvereni smo, da su slovenski narodi — pokoravajući se vekovnim glasovima svojega krvnoga srodstva i bratstva — dužni da združe sve sile za razvitak i odbranu svega slovenskoga življa.

Idemo u Poznanj i u Plzenj, da to dokažemo, da reči pretvorimo u delo!

IZ NAŠIH ŽUPA

NJIHOV RAZVITAK, RAD I USPEH U SLOBODI

ŽUPA BANJA LUKA

Prema zaključku vidovdanskog sabora u Novom Sadu 1919. imala se osnovati nova sokolska župa na teritoriju banjalučke i bihačke oblasti sa sedištem u Banjoj Luci. Da bi se taj zaključak privedo u život, Sokolsko društvo u Banjoj Luci, kao buduće centralno društvo, sazvalo je osnivačku skupštinu župe za 28. marta 1920. u Banju Luku. Toga dana su se sakupili delegati iz sledećih devet društava: Banja Luka (Dr. S. Moljević, Dr. Lj. Popović); Dvor (Stevan Slijepčević, Pero Beko); Bos. Dubica (Dušan Bižić, Milan Đumić); B. Gradiška (Vlado Gvozdenović, Pero Obradović); Bos. Kobaš (Lazo Marković); Bos. Krupa (Svetozar Gaković, Rade Zeljković); Bos. Novi (Dušan Vukmirović); Milan Grubanović); Prijedor (Pero Radetić, Jovo Vuković); Prnjavor (Josip Mrzljak). Za predsednika skupštine izabrat je brat Pero Radetić, a za tajnika brat Dr. Lj. Popović. Iza toga primljena su župska pravila, a na osnovu istih izabrato je prvo župsko starešinstvo ovako: Starešina Dr. S. Moljević, zamenici: Josip Mrzljak (Prnjavor) i Pero Radetić (Prijedor); načelnik: Dr. Ljubo Popović, zamenici: Lazar Marković (Prnjavor) i Dušan Bižić (Bos. Dubica); tajnik Dr. Mirko Subotić; blagajnik Jozo Matasnović; prosvetar Dragutin Kokanović; pročelnik za naraštaj i decu Stevo Skočerić. Nakon toga su rešavana razna važna pitanja, a na kraju odobren budžet i radni program za g. 1920.

Odmah iza toga započeo je rad župe i od toga vremena ona nastupa na svim većim saveznm priredbama. Tako je 1920. učestvovala na praškom sletu sa delegacijom, a na sletovima u Mariboru i u Sarajevu već dosta istim brojem izvršujućeg članstva. — Koncem maja 1921. održana je velika javna vežba u Kostajnici, a 12. juna iste god. I. župski slet i utakmice članstva u Banjoj Luci te su obe priredbe vanrednog uspeha. Na 1. jula 1921. održana je velika javna vežba u Bos. Gradišci. Na sletu u Osijeku nastupilo je 53 člana i 50 članica na javnoj vežbi, a na utakmici sa po 2 odeljenja članstva i članica. — Početkom meseca juna 1922. održana je druga velika javna vežba u Kostajnici i II. župski slet u Banjoj Luci 28. i 29. juna 1922., te ove priredbe spadaju među najbolje po svome uspehu. Na svesokolskom sletu u Ljubljani uzela je župa učešća sa 99 vežbača, 61 vežbačicom, 34 naraštaja i 37 dece. Osim toga nastupilo je po 1 odeljenje muškog i ženskog naraštaja, te 2 odeljenja članova i 1 odeljenje članica na utakmici. — Na 3. juna 1923. održana je javna vežba u Kostajnici, a III. župski slet 17. juna u Prijedoru, koji je vrlo dobro uspeo.

Ipak je i pored toga uzela znatnog učešća na sletovima u Sarajevu i Zagrebu, te II. sokolskom saboru. U toku te godine održan je I. župski

prednjački tečaj, koji je bio brojno posećen i dao dobre rezultate. — Na 23. i 24. maja 1925 održane su prebirne utakmice župe u Prijedoru sa javnom vežbom, a na međusletskim utakmicama u Beogradu uzelo je učešća 1 muško srednje odeljenje te po 2 niža muška i ženska odeljenja. Osim toga nastupilo je i nekoliko pojedinaca u utakmici iz lake atletike. Iste godine 5. i 6. septembra priredila je župa proslavu 50 godišnjice bitke na Čorkovači spoju sa podizanjem spomenika izginulim ustašama i razviđenjem župske zastave na mestu gde je bio logor Vojvode Petra Mrkonjića. U novembru 1925. održan je II. župski prednjački tečaj u Banjoj Luci. Na 23. i 24. maja 1926 održan je I. naraštajski slet sa utakmicama u Banjoj Luci, koji je vrlo dobro uspeo. Župska javna vežba i utakmice članstva održane su u Prnjavoru 5. i 6. septembra. Na svesokolskom sletu u Pragu uzela je župa također vidna učešća. U jesen te godine održan je i III. župski pred-

njački tečaj u Banjoj Luci. — Na 19. juna 1927 održana je u Bihaću velika župska javna vežba, čiji je uspeh bio upravo neočekivan i silan. Iste godine učestvuje na pokrajinskom sletu u Ljubljani. U godini 1928. učestvuje župa na pokrajinskom sletu u Skoplju i Kosovu Polju te proslavi proboja solunskog fronta. Godine 1929. održan je IV. župski slet i utakmice članstva i naraštaja 1. i 2. juna u Banjoj Luci.

Pri osnivanju župe društva su brojala 881 člana od toga 131 vežbača, 74 vežbačice, 104 muškog naraštaja i 84 ženskog naraštaja. Današnje približno stanje je ovako: 1266 članstva od toga 264 vežbača i 61 vežbačica; 217 muškog naraštaja, 118 ženskog naraštaja, 372 muške i 280 ženske dece.

U toku ovih deset godina primana su i brisana razna društva, te danas župa broji u svemu 14 društava i to: Banja Luka, Bihać, Bos. Gradiška, Bos. Krupa, Bos. Novi, Cazin, Drvar, Dvor, Kostajnica, Ljubija, Mrkonjić Grad, Oštrelj, Prijedor i Prnjavor.

ŽUPA BEOGRAD

Mada u najvećoj meri direktna naslednica predratnog srpskog »Saveza sokolskih društava« Dušan Silni, beogradska sokolska župa u punom smislu reči je jugoslovenska sokolska župa. Verna sokolskim principima, koje smo sami sebi propisali na našim saborima, ona može sa ponosom da se opsrne na svoj desetogodišnji rad i napredak. Jugoslovenski duh njenoga članstva, lokalna i bratska saradnja sa JSS i susednim župama, njena inicijativa za sređivanje odnosa sa braćom bugarskim i rumunima, njen jedno-glasno prihvaćeni predlog da se zvanični organ JSS »Sokolski Glasnik« štampa latinicom u ekavskom narečju kao i drugi korisni pothvat, stalan porast njenoga članstva i broja društava — dokaz su za to.

Malo koja župa da je imala toliko teškoća oko svoje reorganizacije kao naša. Nosioci Sokolstva u Srbiji bili su pre rata većinom iz redova inteligencije, koja je u ratovima od 1912. do 1918. g. bila ne desetkovana, nego upravo prepolovljena. Od 20 prednjača u društvu Beograd-Matica na primer poginulo je ili umrlo za vreme rata 16 braće. Opljačkana društva od strane neprijatelja, bez sprava, arhiva i knjižnica, bez prednjaka i vođa, sa rasturenim članstvom, sa rekviriranim vežbaonicama za skladišta, kancelarije i dr., eto takvo je bilo stanje početkom 1919. g. u srbijanskim društvima. Nije bila mnogo utešnija slika ni u društvima župskim preko Save i Dunava, jer su ona sva bila u zoni, gde su se borbe vodile.

Pribiranje snaga po društvima traže sve do druge polovine 1920. g. kada se 24. oktobra osniva u Beogradu Sokolska župa sa br. Stevom Todorovićem na čelu. U njen sastav ulaze društva: Beograd-Matica, Zemun, Stara Pazova, Sremski Karlovci i Vršač kao živa društva; Ruma, Pančevo, Smedrevo, Obrenovac, Palanka i Kovin postajale su tada samo po imenu.

Kao feniks iz pepela se najpre dižu i organizuju društva: Beograd-Matica, Zemun i Stara Pazova, koja ostaju kroz celu prvu deceniju vodeća društva u župi, zajedno sa društvima: Beograd I (osnov. 1921.), Šabac, Pančevo, Arandelovac (1923.) i dr. Na pomoru župskog starešinstva pok. br. Ljube Jovanovića, načelnika br. Mi-

roslava Vojinovića članova starešinstva i tehničkog odbora župe u kojima vidimo braću: Dorda Ilića, dr. Mihaela Gradojevića, Momira Korunovića, Velju Popovića, Branka Živkovića, Dr. D. Tufegdžića, Dr. N. Dragičevića, Nikolu Dronjka, Nikolu Šuicu, Rastka Dragića i dr. — uređuju se društva i organizuju društveni prednjački zborovi, kao osnove, na kojima ima da se gradi i radi i u ostalim pravcima sokolske delatnosti. Da bi se broj tehnički i prosvetno spremnih prednjaka povećao, održavaju se u godinama: 1922, 1923., 1924., 1926., 1928. i 1929. župski prednjački tečajevi za muške i ženske, uvode se prednjački ispiti pred stalnom komisijom, stvaraju se stručne prednjačke knjižnice. Tečajevi dobijaju širi značaj, jer na njima učestvuju i prednjaci drugih župa: Niške, Šabačke, Skopljske, Kragujevačke. Na tečajevima je pored tehničke, do bro zastupljena i ideološka strana Sokolstva (Sokolima o Sokolstvu od M. Gradojevića, 2 župska izdanja).

Svadbama Nj. Vel. kralja Aleksandra u junu 1922. god. daje prvu veću priliku beogradske župi, da pokaže svoju organizatorsku moć. Celokupno njeno članstvo pojačano sa predstavnicima ostalih jugoslovenskih sokolskih župa i starešinom JSS br. E. Ganglom srdačno dočekuju prvu jugoslovensku kraljicu Mariju na Savskom pristaništu, kao i njene roditelje pok. rumunskog kralja Ferdinanda i rumunsku kraljicu Mariju. Živa sokolska piramida na Terazijama od 200 Sokola i Sokolika beogradske župe — (misao br. M. Korunovića) privlači sveopštu pažnju mnogobrojnih gostiju i stranaca na svadbi.

Te iste 1922. g. primeduje župa i svoj I. slet, na kome uzimaju učešća društva: Beograd, Beograd I, Zemun, Stara Pazova i Pančevo, sa 176 članova, od kojih 127 u svečanom odelu, naraštaja 131 i dece 140. Bili su to prvi polstarski zamasi krilima, prvo kušanje snage i želja da se župa afirmira kao takva. Taj slet je ujedno bio i smotra za najveći do sada praznik našeg Sokolstva — za I. jugoslovenski svesokolski slet u Ljubljani. Na njemu je uzela župa učešća sa 240 članova i 65 naraštajaca.

Period od 1922. do 1926. g. bio je posvećen unutrašnjoj konsolidaciji

društava i župe, u čemu aktivnog učešća uzima novoizabrani starešina župe br. Dura Paunković.

II. župski slet u Zemunu 1926. g. bogatvom svoja programa, svojom sredenošću i brojnim učesćem kako članstva tako i građanstva i gostiju, ulio je pouzdanje svima učesnicima, koji su stekli uverenje, da je župa na pravilnom putu i da je stala na čvrste noge.

1927. godine održan je u Košutnjaku kraj Beograda I. slet župskog naraštaja sa utakmicama. Tom prilikom je osvećena i zastava župskog naraštaja — dar brata Teslića iz Siska.

III. župski slet sa utakmicama bio je u Šapcu 1928. II. naraštajski slet 1929. g. u Košutnjaku. Sokolskom podmlatku i deci poklanja se u beogradske sokolske župe osobita pažnja; u njima gleda župa svoju nadu i budućnost. Radi podstrek naraštajcima, deluje se naraštajka zastava na čuvanje onome društvu, čije odeljenje muškog naraštaja odnese pobjedu na utakmicama. Za ženski naraštaj ustanovljen je za istu svrhu »Srebrni Pehar« — dar »Ženskog Pokreta«. Naraštajsku zastavu dobio je već dvaput uzastopce muški naraštaj društva Zemun.

Beogradske sokolske župe »Dušan Silni« pripada zasluga što je u opšti program sokolskoga rada, možda prva u Slov. Sokolstvu, uvela t. zv. taborenja, letovanja pod šatorima u slobodnoj prirodi, gde se u sunčanju, kupanju, sokolskim vežbama i zajedničkom životu provede preko leta najmanje 2 meseca. Prvo ovakvo taborenje izveli su beogradske Sokolice na planini Gučevu iznad Drine pod vodstvom inicijatora braće: V. Popovića i Dr. M. Gradojevića. Drugo je bilo na Goču kod Vrnjačke Banje 1921. god. u mnogo većim razmerama sa 240 učesnika; treće na Bledskom Jezeru 1922. g., četvrto ispod Bukulje kod Arandelovca 1923., na Plitvičkim Jezerima, kod Manastira Žiže u Soko Banji, a poslednjih godina u Denovcu na moru. Ovaj pokret taborovanja zbog svog velikog higijenskog i socijalno-vaspitnog značaja, hvata sve više i više korena i kod drugih naših sokolskih društava, naročito pod uticajem sugestivno opisanih taborenja na Goču i Bledu (V. Popović: »Moje letovanje«, I. i II.).

Župa je kao celina uzimala učešća na svima važnijim sokolskim pri-

redbama i nacionalnim manifestacijama kao što su:

Pokrajinski sokolski slet u Osijeku na Vidovdan 1921. sa 254 člana. — Pokrajinski sokolski slet u Sarajevu 1924. g. sa 135 članova. — VIII. svesokolski slet u Pragu 1926. — Pokrajinski slet u Ljubljani sa 40 učesnika i župski slet u Somboru 1927. g. sa 152 člana. — Župski i pokrajinski slet u Skoplju 1928. g. — Župa je pripremila teren, sprave i izvršila druge potrebne poslove za I. međusletske utakmice JSS u Beogradu 1929. g., na kojima je uzela aktivnog učešća. Od njih društava istakla su se na utakmicama naročito društva Šabac (6 velikih diploma) i Pančevo (4 velike diplome).

Župa je organizovala učešće Jugoslovenskog Sokolstva u državnoj svetkovini desetogodišnjice Proboja Solunskog fronta 1928. g., izuzimajući slanje železničkih karata, što je vršio Državni odbor.

U sastavu župe nalaze se i tri snažna i napredna ruska sokolska odeljaka i to pri društvima: Beograd-Matica, Zemun i Pančevo. Saradnja sa braćom ruskim Sokolima je najsrdačnija i sokolska u pravom smislu reči.

Zbog svoga sedišta u prestonici Sokolska župa »Dušan Silni« ima specijalan položaj u našem Savezu. Silom okolnosti ona je prinudena da rasprošire svoju delatnost i izvan užeg kruga svoje župske teritorije i svojih društava. Članovi njenog starešinstva pored svojih redovnih dužnosti župskih činika, imaju preko godine i puno drugih poslova da svršavaju za ostale bratske župe i Savez, koji se na njih obraćaju radi intervencije kod državnih i privatnih institucija kao i pojedina. Njoj je pripala čast i dužnost, da kao delegirani organ JSS izvrši sve pripreme za II. jugoslovenski svesokolski slet u Beogradu 1930. god., što će za nju biti ispit zrelosti i sposobnosti za primanje budućeg vodstva Jugoslovenskog Sokolstva, za šta je samim prilikama apostrofirana.

Sokolstvo beogradske župe okupljeno oko svoga starešine brata Đurđ Paunkovića svesno je svoga odgovornog položaja, ono oseća pogled Jugoslovenskog Sokolstva i razume njegova očekivanja, ono će se svim silama potruditi da savesno i sokolski ispuni svoju dužnost, da opravda nade koje se u njega polažu.

Dr. Mih. Gradojević.

ŽUPA CELJE

Sokolska župa u Celju, ustanovljena leta 1910., je morala, kakor vse ostale župe, za čas svetovne vojne z delovanjem popolnoma prenehati vsled prepovedi avstrijske vlade. Z našim osvojenjem se je osvobodila tudi ona. — Ko je nastopil prvi dan svobode, so se na župnem teritoriju osnovale Narodne straže, ki so jih tvorili po pretečni večini Sokoli. Tako na primer je celjski Sokol pozval članstvo, da osnuje legijo, da brani z orožjem, kar je naše.

Župe so začele z delovanjem, ko so se društva zopet ustalila in imela svoje nove odbore in stalno članstvo. Predsedstvo celjske sokolske župe se je sestalo prvokrat na sestanek 31. III. 1919. Navzočni so bili bratje Smertnik, dr. Šandor Hrašovec, Jerin, Kralj in Moškon. Prvi občni zbor v osvobojeni domovini se je vršil 18. V. 1919. Zastopanih je bilo 8 društev. K župi so takrat pripadala tudi društva iz spodnjega slovenskega Posavja, ki spadajo danes v zagrebško župo. Za starosta je bil izvoljen brat Jože Smertnik, načelnikom brat Jerin, tajnikom dr. Farčnik, blagajnikom Mirko Meglič. Župi so starostovali prvo leto brat Smertnik, od 1. II. 1920 do 1. II. 1927, brat dr. Gvidon Serneč, od 1. VII. 1927 brat dr. Jurij Štempihar, od 17. II. 1928 zopet brat Smertnik. Načelnik župe je od 8. II. 1914 do danes brat Lojze Jerin.

Prvega jugoslov. sokol. sabora v Novem Sadu 28. VI. 1919 so se udeležila vsa župna društva po 17 delegatih, 38 telovadčih in 7 telovadk. To leto župnega zleta ni bilo. Večja prireditelj je bila 27. VIII. v Laškem, a najlepša v zgodovini župe zadnjih 10 let dne 14. IX. 1919 v Celju, kamor so prišli tudi bratje iz Zagreba in Ljubljane. Bilo je v kroju čez 600 članov, v civilu 280, članice 296, konjenice 26, deškega naraštaja 120, ženskega 60, obrtnega 35.

Leto 1919. je bilo za župo plodonosno, kajti ustanovilo se je 9 novih društev, in sicer v Konjicah, Laškem, Polzeli, Rogški Slatini, Slovenjgradu, Vojniku, Šmarju pri Jelšah, Oplotnici in Teharjih. Slednje društvo je po kratkem času zopet prenehalo. Leta 1920. je bil 4. VII. župni zlet v Zagorju. V dneh plebiscita na Koroškem je bila župa delegirana v najgrožnejše kraje Tinje-Grabstajn-Pokrče. Akcije se je udeležilo 648 članov, številno, ki je župi nedvomno v čast.

Ostala leta so se vršili župni zleti: 14. VIII. 1921 v Šoštanj, 16. VII. 1922 v Celju, 12. VIII. 1923 v Trbovljah, 13. VII. 1924 v St. Juriju, 17. VI. 1925 v Laškem, 6. VI. 1926 v Trbovljah, 29. V. 1927 naraštajski dan v Celju. Župni zlet je to leto izostal, 2. IX. 1928 v Šoštanju.

Prva redna statistika članstva je bila izdana z 31. XII. 1920 in je župa izkazovala 2060 članstva, z 31. XII. 1928 izkazuje župa 1379 članov in 602 članice, skupaj 1981, nazadovanje za 79 članstva. V resnici pa število članstva ni padlo, temveč prej naraslo, saj so med tem izstopila iz župe društva Konjice, Oplotnica in Slovenjgradec, ki so se priključila mariborski župi, društvo na Teharjih je bilo črtano. — Prilicno isto je z udeležbo na župnih zletih. Na prvem zletu po osvobojenju leta 1921. je nastopilo 120 telovadcev in 115 telovadk, na zadnjem v Šoštanju 125 telovadcev in 68 telovadk. Stevilo slednjih je sicer padlo, a se je letos zopet dvignilo. Znatno je padlo število članov v kroju. Vzrok so temu težje gnotne prilike, ki zlasti telovadčemu članstvu otežkočajo nabavo kroja.

Umevno, da je bila župa zastopana na vsch pokrajinskih zletih v Mariboru, Osijeku, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani in Skoplju. Vsesokolskega zleta v Pragi se je udeležila leta 1920. in 1926. Na vsesokolski zlet v Ljubljano je poslala razun številnega članstva tudi ves naraštaj. Sprejema Nj. Vis. Aleksandra v Ljubljani 1. 1920. se je udeležila prav vsa župa. Udeležbo na prireditvah sosednih žup ne omenjamo, ker so se vršile prepogosto. — Marsikomu je v spominu naša udeležba pri odkritju Malgajevega spomenika, nadalje zlet v Guštanj itd. Tudi ni prostora, da bi navajali nebroj okolišnih zletov, ki so dostikrat po številu nastopajočih dosegli obseg župnega zleta. Razpisali bi se, ako bi naštevati vse zlete naših žup ob Jadransko, kamor je članstvo iz celjske župe vsako leto rado pohitelo.

Manom velikih narodnih mož se je župa poklonila večkrat, korporativno se je udeležila pogreba prvega staroste JSS dr. Ivana Oražna, po večji deputaciji pogreba dr. Ivana Tavčarja, dr. Vladimira Serneca v Mariboru in dr.

Z malo izjemami so se vršile v župi vsa zadnja leta župne tekme. Na pokrajinskem zletu v Zagrebu so odnesle vrste iz naše župe prvenstvo (članice in člani v nižjem oddelku), na vsesokolskem zletu v Ljubljani si je priborila župa časten uspeh. Iza ostala tudi ni na olimpijadah.

Župa je priredila tekmo zadnjih 10 let več prednjačkih tečajev. Najtemeljitejši je bil leta 1921., ki se je vršil nepretrgoma 14 dni od 7. do 21. novembra.

V času, na katerega se nanaša poročilo, je bilo v župi 99 predsedstvenih in 16 odborovih sej, 11 rednih in 1 izredni občni zbor. — Ob priliki župnih zletov je izdala župa posebne Vestnike in je dosedaj izšlo šest takih

IZ UREDNIŠTVA

U današnjem broju morali su izostati članci o ruskom i lužičko-srpskom Sokolstvu radi ograničenosti prostora. — Od župa izostali su izveštaji župe Bjelovar i Niš iz nama nepoznatih uzroka. Ako ih pošaljete naknadno obavješćemo ih u narednom broju tako, da će biti opisani istorijati svojih župa o 10-godišnjici JSS.

številke poleg raznih brošuric, nanaša jočih se na tekmevalno snov in župne proste vaje.

Ako strogo premetimo delovanje župe prva leta po obstoju z delom zadnjih 10 let, lahko s mirno vestjo trdimo, da je župa ves čas napredovala. Dosegla je marsikateri lep uspeh. Tehnično in administrativno se od leta do leta izpopolnjuje. Župa stoji na trdnih temeljih, ki ji zagotavljajo še lepšo bodočnost.

ŽUPA CETINJE

Sokolstvo u Crnoj Gori pre rata ispoljavalo se u večitoj borbi za »krst časn i slobodu zlatnu«. Vekovima sva ki muškarac od najmladih dana do najveće starosti, o svome ruhu i kruhu stajao je na mrtvoj straži. Crna Gora tada bila je oličenje Bogom satvorene sokolane u kojoj su sokolske sprave bile handžari i džeferdari, a prosvetne škole gusle javorove. Ta perioda Sokolstva Crne Gore bila je opevana od našeg patrona Njegoša i Mažuranića i dr. velikana našeg jugoslovenskog naroda.

Sokolstvo u kulturnom i organizacionom smislu uneli su u Crnu Goru braća Česi. U godini 1907 prvi put Cetinje videlo je Sokole Češke gde su na čelu sa bratom Scheinerom probudili iskr u kamenu. Crnogorci su oberučke prihvatili ovakav sokolski rad, jer je bio u skladu sa čitavom njihovom prošlošću i bićem a sveslovensku ideju sokolsku ranije su Crnogorci ispoljavali u izrazu »nas i Rus sa 180 milijuna«. Dolazak Čeha imao je posledicu, da su se u Cetinju i u Podgorici organizovala dva sokolska društva, još pre rata, i da je ministar vojske crnogorske u oficirskoj školi zaveo sokolske vežbe po Tyrševom sustavu.

Sokolstvo u Boki bilo je razvijeno pre rata i obzirom na susedstvo Crne Gore imalo je svoj revolucionarni karakter. Boka je onda svojom aktivnošću uspeła da organizuje u 1911. godini i srpsku sokolsku župu na Primorju, sa sedištem u Erceg Novome.

Tada su bila učlanjena Bokeška srpska društva u tu župu i ostala iz Dalmacije. Na čelu te župe bio je brat Mirko Komnenović sa tajnikom Jovom Sekulovićem uz najodabranije nacionalne ljude iz tih krajeva. Ova župa održala je dva svoja sleta, prvi u Dubrovniku a drugi u Kninu gde su Srbi i Hrvati pod monarhijom najodlučnije manifestovali ideju Jedinstva.

Ovom sokolskom radu u Boki neprijatelj je činio sve moguće prepone i kod tajnika Sekulovića konfiskovao sve spise.

Crna Gora i Boka imaju sada zajedničku župu, koja je ponikla iz Sokolstva Crne Gore i srpske župe sa Primorja. U godini 1919 u Novom Sadu prilikom organizacije Jugoslovenskog Sokolskog Saveza, do osnutka njenog nije odmah došlo, jer nije postojalo dovoljno broja sokolskih društava u Crnoj Gori. Za ovo vreme sva društva iz Crne Gore i Boke bila su pripojena najbližjoj župi Mostarskoj, te istorija i razvitak Mostarske župe od 1919 godine do 1928. godine ujedno je i istorija razvitka Sokolstva Crne Gore i Boke, budući smo uvek uzeli u svima njenim priredbama učešća i u svim ne samo jugoslovenskim već i sveslovenskim sletovima.

Osnivanje ove župe usledilo je u 1928. godini. Stvar je izvedena na ovaj način: Cetinjsko sokolsko društvo na glavnoj skupštini mostarske župe u Dubrovniku 1927. godine stavilo je svoj predlog za formiranje svoje župe. Taj predlog je odložen radi toga, da se sva društva sa teritorije Zetske Oblasti o tome izjasne.

U Erceg Novom 1928. godine 3. marta u Opštinskoj Vijećnici, ovlašćeni delegati svih društava Zetske Oblasti, donijeli su odluku, da predlože župskoj skupštini, osnivanje »Njegoševe« župe. Na župskoj skupštini 4. marta 1928. godine u kojoj je prisustvovao starosta JSS brat E. G. angli, uvažao je predlog s prijedbama. Na predlog pisca koji je bio delegat, kragujevačka skupština JSS skoro jednoglasno je uvažila osnivanje naše župe, još iste godine.

U Kotoru 22. aprila 1928. godine konstituisala se je uprava župska u koju su ušli kao starosta Gavro Milošević, kao podstarosta Jovo Sekulović, Juraj Zgorelec i Dr. Kraljević, tajnik inž. Bouček Vojta, blagajnik Filip Martinović, statističar Milo Ilićević, prosvetar Zagarčanin, odbornici: general Todorčević, Dr. Petar Popović, Savo Marinović, Mihailo Bajić, Jovo

Petković, načelnik Kovač i načelnica Mozetićeva, zamenici Ligutić i Vicković.

Župa je od osnutka pa za ne pun mesec priredila na 10. juna 1928. godine I. javnu župsku vežbu na Cetinju sa učešćem 567. vežbača.

Učešće je uzela u proslavi 70-godišnjice Grahovske bitke. Dostojno je istupila na pokrajinskom sletu u Skoplju sa 103 učesnika, 1 zastavom i 1 muzikom.

Proslavila je 50-godišnjicu osvojenja Bara i Ulcinja i osvojenje mora sa učešćem vojske, koja je izvela veličanstvene manevre osvajanja Bara. Uzelo je učešća tri muzike i društva Boke i Crne Gore.

Proslavila je 10-godišnjicu Čehoslovačke Republike i istakla značaj Tyrša i Fügnera i njihove ideje na Sokolstvo i Slovenstvo.

Proslavili u svim mestima 10-godišnjicu ujedinjenja našeg naroda.

ŽUPA KRAJUJEVAC

Iako je Šumadijska Sokolska Župa mlada organizacija, sokolski rad u Šumadiji otpočeo je još pre dvadesetpet godina. 1905. je u Kragujevcu održana jedna konferencija svih gimnastičkih društava »Dušan Silić« u Kraljevini Srbiji. Tom prilikom je odlučeno, da se prihvati sokolski sustav vaspitanja. I posle toga počela su u Šumadiji nati sokolska društva. Sokolska misao je sve više jačala. Neka društva su bila u jačoj duhovnoj vezi sa sokolskim organizacijama bratskih naroda i uzimala učešća u zajedničkim manifestacijama. Bratsko društvo u Kragujevcu učestvovalo je na VI. sveslovenskom sletu u Pragu pod vodstvom pok. Mihaila Kovačevića. — Ali baš ta najaktivnija društva rat je najviše i pogodio. Pored ostalog napravljena je duža pauza u razvitku Sokolstva u Šumadiji. Okupatori su ne samo sistematski uništavali materijalno blago sokolskih organizacija, nego su vršili i stalna proganjanja istaknutih sokolskih radnika. Ali oduševljenje za ovakvim radom i nacionalnu svest nisu mogli uništiti kod Sokola u Šumadiji!

Po oslobođenju, čim su se prilike malo sredile, počelo se intenzivno raditi na obnavljanju sokolskih društava. Društva su se dosta teško podizala, jer je nedostajalo mnogo uslova za bitno postajanje. Ipak se u svima većim mestima uže Šumadije za nekoliko godina po oslobođenju uspeła da stvori sigurna baza za pravilan rad i napredak sokolskih društava.

Inicijativa za formiranje Šumadijske župe potekla je kod istaknutih sokolskih radnika Sokolskog društva u Kragujevcu braće Steve Nešića, Đure Brzakovića i Ilije Pavlovića. Posle poduzetog administrativnog rada na obaveštavanju društava i svršavanju svih prethodnih poslova 16. januara 1921. sazvana je konferencija delegata svih sokolskih društava na području Šumadijske oblasti. Braća St. Nešić i I. Pavlović su dali iscrpne izveštaje o svemu, što je urađeno na ustanovljenju župe. Posle ovog izveštaja sastanak je jednoglasno izabrao Kragujevac za sedište župe i izabrao je starešinstvo, u koje su ušla braća Stevan Nešić, Ilija Pavlović, Antonije Brazdil, Mihailo Katić, Dr. Krsta Dragomirović, Sina Janjušević i Ljubomir Ivković. Br. Brazdil je ubrzo otišao iz naše sredine, a zamenio ga je br. Josif Prohaska, koji je i danas na položaju načelnika.

U prvobitnom sastavu župe bila su društva: Kragujevac, Jagodina, Kruševac, Čačak, Kraljevo, Vojska (selo) i Užice.¹ Svuda je bilo oduševljenih ljudi za sokolskim radom, ali vrlo malo sokolski izobraženih. Naročito je bila velika oskudica u stručnim tehničkim vaspitačima. Živo smo intervenisali kod starešinstva JSS da izdvoji svoje nadležne odluku da svaka škola dobije stručnog nastavnika gimnastike i — za razvijanje sokolskog rada na selu — unošenje u ocenu rada učitelja angažovanje u Sokolu. Kako je prilično teško išlo sa ovim, održali smo nekoliko župskih tečajeva, čiji se uspešan rad pokazao na župskim prednjačkim ispitima, koji su potpuno zadovoljavali. Tako smo zadovoljili ovu veliku potrebu i istrajali do onoga momenta, kada su gotovo sva društva dobila stručne tehničke vaspitače. — U

¹ Užice je ubrzo dobrovoljno istupilo iz sastava ove župe.

U ovoj godini izabrata je ista uprava sa tim što je došao tajnik major Lubardić. Prvi svoj slet održavamo 23. i 24. juna 1929. godine u Kotoru, gde će se manifestovati kako sokolska ljubav prema Jadranu, tako i tehnički uspeh svih društava i opravdati se zahtev Crne Gore i Boke za osnivanje svoje samostalne župe.

Ove godine ima da se proslavi i 50-godišnjica osvojenja Podgorice i održa na Cetinju župski tečaj: Jednom reči Sokolstvo je u ovoj oblasti najjača organizacija.

Sve su ovo pripreme, da se sa najboljim snagama i uspehom istupi u Beogradu prilikom II. jugoslovenskog svesokolskog sleta god. 1930.

Najmlađa župa zamahnula je da kroz jednu deceniju istrajnog rada dokaže, da su Sokoli Zete vazda tražili prvo mesto a nikada drugo.

U toj devizi i nastavljamo svoj sokolski rad.

Fran Sajovec iz Radovljice, za II. podstarostu br. Franc Dolenc iz Stare Loke, za načelnika br. Evgen Sajovic, za tajnika br. dr. Josip Kušar, za blagajnika br. Ivan Valenčič, za zapisničara br. Janko Sajovic, za predst. izob. odseka pa prof. br. Makso Pirnat, vsi iz Kranja. Ravno od tam namestniki bratje Fran Azman, Fran Benedit in Ivan Pr. Lampert. To starešinstvo je vodilo delo župe in društve z malimi osebnimi spremembami do svetovne vojne. Veliko vrzel je napravila smrt br. dr. Josipa Kušarja dne 28. julija 1913, ki je bil znan kot eden najmarljivejših sokolskih delavcev v vsem sokolskem svetu. — Omenimo naj še, da so se vršili vsa ta leta vsakoletni župni zleti, spojeni s tekami, imenoma po vseh večjih krajih: v Kranju, na Jesenicah, v Škofji Loki, v Radovljici, na Bledu, v Trzinu itd. Svetovna vojna pa je to delo prekinila. — V letu 1919. najdemo društva Jesenice, Mojstrana in Bled na golški fronti in društvo Trzin pod Ljubeljem v bojni fronti proti koroskim Švabom. Le dva večja zleta je mogla prirediti Gorenjska sokolska župa na Koroško, in sicer leta 1919. v Borovlje in 1920. v Svetno vas. Ob času žalostnega plebiscita pa je bilo v Korotanu vse nje članstvo.

Prvi občni zbor po prevratu je otvoril, slučajno kakor ob ustanovitvi župe, III. podstarosta iz leta 1914., br. Janko Sajovic, katerega so izvolili, ker br. Marinček ni prevzel več mesta, za župnega starosta, odstopil pa je takoj po izletu v Borovlje. Na rednem obnem zboru dne 2. februaria 1920. je bil izvoljen za župnega starosta brat dr. Mirko Triller iz Radovljice (1920 do 1922). Od leta 1922. do 1927. je starostoval župi br. dr. Fran Šemrov, od 1927. dalje pa br. Janez Sajovic. — Župa je po svoji najboljši možnosti odgovarjala vsem stavljenim ji zahtevam, bodisi tehnično, bodisi reprezentativno. Prirejala je prej in slej redne župne zlete članstva in naraščaja, ki so bili vedno spojeni s tekami vseh oddelkov. Udeleževala se je vseh večjih drugih prireditvev, osobito pa je bila zastopana na vseh zletih Slovenske sokolske zveze v Pragi in Ljubljani, kjer je postavila vselej svoji moči primerno število tekmovalnih vrst. Iz njenih prednjaških tečajev pa je izšlo prejšnja leta širom domovine lepo število sokolskih delavcev.

Omenjamo naj le še najmarkantnejše osebe v delovanju Gorenjske sokolske župe. Ena teh je br. Evgen Sajovic, vsemu Sokolstvu poznan po

svoji neumorni delavnosti in pravični strogosti. Kot prvi župni načelnik (1910—1914) je poleg tehničnega dela zvesto pomagal idealnemu in z res pravim sokolskim duhom prožetemu I. župnemu starosti br. Matiji Marinku orati ledino na še tako malo obdelanem polju naše divne Gorenjske. — Kdo izmed slovenskega Sokolstva pa ne pozna našega II. podstaroste od početka do danes, br. Frana Dolenca iz Stare Loke, ki je s svojo darežljivostjo podprl že nebroj sokolskih društev in posameznih članov, s svojo sokolsko samozvestjo in navdušenjem pa pridobil Sokolstvu že mnogo omahljivcev. — Sedanji župni načelnik br. Fran Azman iz Kranja se udeležuje prav tako od postanka župe v vseh mogočih funkcijah, kot odb. namestnik, kot nač. namestnik, kot nadzornik in od leta 1919. izvzemši eno leto, kot župni načelnik. Njemu ob strani pa stoji neumoren neprecenljiv župni nadzornik br. Matija Sušnik z Jesenic, katerega navdušeno in tiho resno delo donaja župi in Sokolstvu vsako leto obile sadove. Markantna oseba je tudi bivša načelnica sestra Hani Sajovičeva iz Kranja, pod katere spretnim vodstvom so se ženski oddelki v društvi krepko razvijali in stali na višku. Načelovala je župi pretrgoma lepo dobo let. — Kot nekak vžor utelešene potrpežljivosti in brezprimernе poštovanosti pa stavi vimo lahko vsem v zvezi našega župnega tajnika br. Josipa Cvara iz Kranja. Leta 1912. je prevzel župno tajništvo in ga vrši še danes z istim navdušenjem, s katerim ga je prevzel pred 17 leti. — Kot ideal pravega sokolskega delavca, ki s svojim navdušenjem, s svojo resnostjo in prepričevalno besedo stoji v prvih vrstah, omenjamo sedanjega II. podstarosta dr. Obersnela iz Jesenic, ki si je kot organizator, izobraževalec, manjinar, društveni starosta stekel za župo in splošno Sokolstvo neveljivih zaslug.

Ako še omenjamo, da je izšlo iz podpera br. Evgena Sajovica lepo število sokolskih publikacij in knjig (»Učenke in učenice«, »Vaditeljski list«), da je župa ponovno izdajala Vestnik sokolske župe, ki pa je zaradi brezbriznosti članstva in društev večkrat moral prenehati, in da je bil skozi lepo dobo let urednik Sokolskega koledarja, katerega je pričelo izdajati sokolsko društvo v Kranju, nje ga prvi urednik br. dr. Gvido Sajovic, priznan sokolski publicist in neumoren sokolski delavec. Upamo, da smo v kratkih potezih podali sliko Gorenjske sokolske župe. J. S.

ŽUPA LJUBLJANA

Delo, ki se vrši v sokolskih telovadnicah, na telovadišču in v raznih sestankih in sejah ni hrupno, niti prečunljivo na zunanje uspehe, temveč nepretrgana veriga tihih naporov, samozatajevanja in discipline, ki pa zato nikakor nima samo prehodnih temveč trajne uspehe. To pa je glavno, ako hočemo, da ostanemo neporušljivi in trdni na zgradba sokolske organizacije.

Ako se danes, po desetih letih trdnega, mnogokrat zelo zelo naporenega dela ozremo širom ljubljanske župne oblasti, moramo brez nadaljnjega ugotoviti, da se je slika, kakor nam jo je nudila notranja organizacija naše župe pred leti v marsičem izpremenila v boljše. Že pogled na lepo vrsto mogočih sokolskih trdnjav, naših cerkev — Sokolskih domov nam je priča, da se ni držalo rok nikakor križem. Nasprotno, marsikatera urica, dan in mesec je potekel, predno se je stvorilo fundamente sedanjim ponosnim zgradbam, ki si jih je zgradilo Sokolstvo iz lastnih sredstev in pridnostjo za sebe in narod. Iz teh hramov naj se čuje za vse prehodne veke prava sokolska beseda bratstva, enakosti in svobodoljublja ter ljubezni do naroda in domovine. Pod strehami naših domov naj dobe vedno silno inicijativnost vsi oni, ki jemljejo sokolsko misel kot svojo vero za boljšo bodočnost. Da! v naši župi jih je postavljenih že 19 sokolskih svetišč in še jim bodo sledila nova tam, kjer jih še ni.

Ali smemo biti v ostalem zadovoljni z delom desetih let v župi. V tej razmeroma kratki dobi se je tudi v organizacijskem smislu spremenilo in poskusilo marsikaj. Predvsem je bila ljubljanska župa ona, ki je praktično predelala organizacijo okrožij v raznih oblikah in je na ta način dala dobra izkustva višji instanci za prehodno rešitev tega vprašanja. Pa tudi v ostalem so naša društva po večini ne samo ohranila njihovo žilavost in delavnost, temveč oddajala tudi del energije še sosednim manjšim društvom. Povsem jasno pa mora biti, da nam ni bila sreča vedno mila. V nekaterih predelih župe pač še nikakor ni predpogoj za uspešno sokolsko delo, zato se nam je poleg mnogih uspešnih ustanovitev novih društev tu pa tam časno nesrečilo, obdržati nekaj manjših društev pri življenju. Sicer pa se bomo polotili tega dela zopet znova, mogoče nam bo sreča naklonjena drugič!

Po vojni in tekem preteklih deset let so prišli do veljave tudi na našem župnem območju do razvoja in veljave sportni in slični vplivi. Tudi so se okrepili zopet predvojni nasprotniki So-

kolstva. Toda povsod tam, kjer so se sokolska društva zavedala svoje vzvišene naloge in jo tudi v resnici zvesto izpolnjevala v vseh ozirih, se je marsikateri načrt oslabil sokolskega pokreta temeljito prekrizal baš radi čuječnosti in delavnosti članstva in naraščaja. Zalibog ni bilo to povsod, toda poleg zmag je treba računati tudi s porazi, ki jih pa temeljito delo tekom časa lahko izpremeni v pozitivne uspehe. Ponovimo lahko, kjer so se prednjaki in prosvetni delavci popolnoma zavedali svojih dolžnosti in jih tudi izpolnjevali, tamkaj smo uspešli, da razširimo naše delo. Zato lahko rečemo, da imamo v naši župi celo vrsto konsolidiranih društev, ki so dober vzgled in garancija za bodočnost. Gostite telesne vzgoje po Tyrševem telovadnem sestavu v polnem obsegu nudi vsem našim društvom toliko možnosti za udeleževanje, da je ni niti sportne, niti katerekoli druge organizacije, ki bi lahko vršila tako pomembno delo med širokimi plastmi naroda.

Ali je bilo naše delo v prvih desetih letih uvaževano? — Vsekakor! In celo v krajih, kjer bi se ne bil upal pred vojno nihče misliti, da bo mogoče sokolsko delo raztrositi med najširše plasti prebivalstva. Mirno lahko trdimo, da se danes udeležuje po naših društvi poleg inteligentnih slojev zelo izdatno in uspešno pripadništvo vseh mogočih poklicev. Uradnik poleg delavca, trgovec, obrtnik, poljedelec, železničarji, poštarji in vsi ostali državni nameščenci, posebno učiteljstvo, vsi prav vsi so na delu in tekmujejo med seboj, da se doseže kaj pozitivnega. Ako smemo smatrati katero stvar za uspeh, potem moramo to poslednjo. Raztrositev sokolskega dela med vse sloje prebivalstva je prvi veliki korak k pospolšnjenju sokolske misli in preobrazitvi sedanjih v marsičem malo znosnih razmer v javnosti in družbi.

In naš program za bodoče? — Še več članstva, več telovadečih, več prednjakov in prednjakinj, več sokolskih telovadnic in predvsem telovadišč. Vsega tega si želimo, ne vedoči pri tem, kako čim preje to izvesti. Glavno pa, kar nam je potrebno je, da poglobimo sokolsko pojmovanje naše bodoče naloge, da ojačimo idejno podlago našemu delu, ker tiči v tem zopet naš glavni uspeh. Ako bomo imeli voljo jako, se bodo našla tudi vsa ostala sredstva za nove sokolske strehe, za tečaje, za zlete in izlete, saj pravi Tyrš: Kamor se sila vpre, se svet gane. Za našo voljo pa moramo v priložnost desetletja storiti še mnogo več kakor dosedaj. V. Šv.

ŽUPA MARIBOR

Sokolska Župa u Mariboru osnovana je godine 1913. Posle prevrata sastojala se iz ovih društava: Maribor, Ljutomer, Ptuj, Sv. Lenart, Središče, Ormož, Slovenska Bistrica. Njen položaj bio je vrlo težak: područje župino bilo je veliko i izrgnuto prodiranju Nemaca. Župa se prostirala od Koruške pa sve do madžarske granice. Malo je bilo braće preostalo, koji bi bili toga svesni, od kolikoga je značaja proširivanje sokolske misli na tom području, koje je stotinama godina bilo zadovoljavano tuđinstvom. Toj braći pridružio se se prognana braća iz našega Primorja, koji dodoše u velikom broju u naše krajeve. Vratio se također i župski starosta br. Dr. Ljudevit Pivko. S veseljem latio se svi dela oko proširenja sokolske misli.

Već prve godine iza prevrata osnovala se ova sokolska društva: Čakovec, Črna pri Prevaljah, Gornja Radgona, Guštanj, Konjice, Muta-Vuzenica, Oplotnica, Pragersko, Ruše, Selnica, Slovenjgradec i Studenci. Godine 1920.: Dolnja Lendava, Hoče, Jarenina, Križevci pri Ljutomeru, Maribor-Vuhred i Murska Sobota. Te godine pridružio se župi i Varaždin. Godine 1921.: Dravograd-Meža, Mežica, Prevalje, Sv. Marjeta na Dravi, Polju. Godine 1925.: Beltinci i Sv. Lovrenc na Pohorju.

Godine 1920. osnovana su u plebiscitnoj zoni sokolska društva u Pliberku i Velikovu, koja su posle svršenoga plebiscita morala prestati s radom.

Župa je već prve godine po prevratu priredila veličanstvene sletove u Ptuj i Čakovcu, u mestima gde su dotada rasapao tudi elemenat. Naravno, što za Ptuj bilo je to veliko slavlje, kamo je tada prvi put uslo nakon tolikih borbi pobedonosno Jugoslovensko Sokolstvo. Godine 1920. priredio je JSS imajući na umu važnost sokolskoga rada na severnoj granici pokrajinskog sleta 14.—15. augusta, koji je nadasve lepo uspeo. Župa sama nastupila je sa 253 člana i 237 članica u odori, sa četiri barjaka i sa 54 člana jahačkog odseka. Iste godine održao se župski slet u Guštanju, kamo je po hitalo do hiljadu članova Mariborske sokolske župe u odbranu Slovincaca prigodom koruščkog plebiscita. Te godine imala je župa tu naročitu sreću, da pozdravi u svojoj sredini Nj. Vel. Kralja Aleksandra, tadanjega regenta, prigodom njegova poseta Mariboru 29. jula.

Godine 1921. održala je župa svoj četvrti župski slet u Središću, koji je lepo uspeo; nastupilo je 580 vežbača. Peti svoj slet održala je župa godine 1922. u Mariboru, šesti godine 1923. u Varaždinu, sedmi godine 1924. u Murskoj Soboti i poslednji osmi prošle godine u Mariboru.

I inače je župa učestvovala kod svih većih sokolskih priredaba. Tako je župa učestvovala kod I. jugoslovenskog svesokolskog sleta u Ljubljani godine 1922. i kod pokrajinskog sleta u Skoplju godine 1928.; tako isto godine 1920. i 1927. kod VI. i VII. svesokolskog sleta u Pragu, kao i kod mnogih župskih sletova.

Prvi slet naraštaja bio je 29. VI. 1923 u Ptuj, kada je nastupilo do 500 naraštajaca, a poslednji 9. juna o. g. u Varaždinu na kojem se naročito pokazao lep napredak sokolskoga naraštaja.

Župa se godine 1920. podelila u okružja: koruško, mariborsko, ptujsko, mursko i varaždinsko.

Treba da spomenemo i to, da je župa učestvovala godine 1919. na sokolskom saboru u Novom Sadu. Zameran je i prosvetni rad u župi, koji je uzorno organizovao br. Dr. Kovačić. Prosvetna delatnost pojedinih društava vidno se razmahala, što se ima pripisati župskim prosvetnim školama. Lane se održala ta škola za celu župu u Mariboru, a ove godine pojedinačno po okružjima.

Naročitu delatnost razvila je MSZ na polju publikacija. MSZ je poznajući važnost sokolske literature podupirala te gajila na svom području i ovu granu sokolskoga rada i to osobito u dva pravca: izdavanjem vlastitog župskog »Vestnika« te pojedinačnih kraćih monografija. Sve je to išlo, dok nije još bilo tolike oskudice novca; međutim je iz materijalnih razloga moralo ovo sve da prestane već pre dve godine. Župski »Sokolski Vestnik« izlazio je godine 1921. i 1922. pod uredništvom braće Dr. Ljudevita Pivka te Lj. Krajca. U glavnom mu je bila namera, da bude uskom vezom između župskog staršinstva te sokolskih jedinica na području župe, pa i između jedinica samih. Dok su 3. godište »Vestnika« tvorila tek dva broja i to 1. sa izveštajima za župsku glavnu skupštinu godine 1925., a 2. za onu g. 1926., zadobilo je 4. godište (1926.—1927.) pod uredništvom brata M. Kovačića širi razmah, osobito s obzirom na vaspitni i prosvetni sokolski rad. Monografije, koje je izdala MSZ, delomice su sokolsko-stručnog sadržaja (Dr. Pivko: Sokolstvo prvi deo, češko; Dr. Kovačić: Snovi za nagovore; S. Hočevar: Sokolski katekizam, u slov. i s.h. izdanju) delomice obuhvaćaju gradivo, koje može i moralo bi da interesira Sokolstvo (Harden Borko: T. G. Ma-

saryk; Dr. Kovačić: Naš boj za lastno državo, i slično). Osim toga izdala je još sokolskoj deci tri puta kalendarić »Zbor«.

Lep napredak sokolskoga rada u župi ogleda se i u podizanju sokolskih domova. Tako dobiše društva u Studencima i u Sv. Lenartu odmah po prevratu svoje domove; godine 1923. društva u Središću, Hočama i Ljutomeru; letos se grade sokolski domovi u Murskoj Soboti i Slovenjgradu, Oplotnici i Rušama. Sva veća društva urediše sebi letna vežbališta. Taj se napredak ugleda isto u sve većem broju sokolskih društvenih barjaka.

Kako je već pomenuto, župa zauzima područje, jedno od najvećih između svih župa. Ta opširnost prostora dolazi tim više do izražaja, što ima društva u pograničnim i nacionalno ugroženim krajevima, koja su upućena na veću pomoć župe, i time župi nastaje velika briga i skrb u tom pogledu. Zato je župa osnovala svoj koruški fond, odakle su se podupirala društva koruščkog okružja. S jednakom namerom osnovan je godine 1925. manjinski odsek MSZ i sebi odmah is početka stavio u zadatak, da se brine za svoju narodno najugroženiju postojanku — sokolsko društvo Maribor-Vuhred. Župa ga podupire u stvaranju fonda za sokolski dom s knjižnicom za sokolsku knjižnicu, predavačima i slično. Posle je JSS po savetu MSZ uveo t. z. manjinska društva, njih svega 12, koja uživaju tu pogodnost, da im je JSS odredio po jednu vanjsku župu za pokroviteljicu. Ta je dužna, da svoga štićenika podupire materijalno i moralno. Tako uživaju danas prilikom 10 godišnjice JSS pogranična

i narodno ugrožena društva osim potpore vlastite župe i potporu svojih pokroviteljica. Svakako, da se tim organizovanjem delom uzajamnog potpomaganja ne samo u našoj župi, već i po ostalim župama JSS, produbila svest sokolske misli i nacionalne uzajamnosti.

Prvim starostom bio je pok. br. Dr. Franjo Rosina. Posle prevrata br. Dr. Ljudevit Pivko do god. 1925., za njim br. Julije Novak do godine 1928., a sada je br. Dr. M. Kovačić.

Prvi načelnik župe bio je br. Eman Ilich, kasnije do godine 1927. br. Lj. Krajac, a sada je br. Franjo Mačus. Načelnice bile su sestre: Anči Tavčarjeva i Stana Nabergojeva, a sada je načelnica s. Nada Ziherjeva.

U razdoblju poslednjih deset godina i nemila smrt nije poštovala naše župe. Između njenih istaknutih funkcijara odoše u nepovrat br. bivši župski staršina Dr. Franjo Rosina, te pod starešine braće: Joško Rajh, Dr. Vladimír Serneć i dr. Strelec, te sestra A. Tavčarjeva, višegodišnja župska načelnica. U svetlu njihovu spomen budi spomenuto, da su zbog svoga narodnog, ispravnog sokolskog osećanja pretrpeli gdekoju gorčinu u životu. Neka nam bude i ovom svečanom zgođom njihova uspomena svetla.

Bacimo li letimični pogled na celokupni dosadašnji rad MSZ, opažamo da je župu vazda vodila u njenom radu visoka sokolska misao. Uvek se rado lačala tvrdoga sokolskoga dela imajući pred očima veliki zadatak, koji se mora izvršiti u tom najsevernijem delu naše domovine. Zato i župa sa samopouzdanjem gleda u budućnost.

M. S.

ŽUPA MOSTAR

Po zaključku I. sokolskog sabora određen je kao sedište naše župe Mostar, a dodeljen joj je teritorij Hercegovine, južne Dalmacije s Bokom Kotorskom te privremeno teritorij Crne Gore. Na ovom teritoriju radile su pre rata Srpska Sokolska Župa bosansko-hercegovačka, Hrvatska Sokolska Župa Viševičeva (Mostar), Srpska Sokolska Župa na Primorju i Hrvatska Sokolska Župa Gundulićeva (Dubrovnik), te sa teritorija Crne Gore, koja nije imala svoje župe, Srpski Sokol na Cetinju.

Organizaciju novoosnovane župe proveo je mostarsko sokolsko društvo, koje je postalo 23. novembra 1919. god. fuzijom Hrvatskog i Srpskog Sokola, a župska konstituirajuća skupština održana je u Mostaru 28. marta 1920. god., od kada i datira rad naše župe kao takove. Na toj skupštini bilo je prisutno 12 društava i to: Bileća, Čapljina, Dubrovnik, Gacko, Hercegovina, Konjic, Mostar, Nevesinje, Opuzen, Risan, Stolac i Trebinje. Odmah iza skupštine pristupilo se je oživljavanju društava, koja su postojala pre rata na gore označenom teritoriju, a nisu pristupovala gornjoj župskoj skupštini. U godini 1923. dodeljen je od strane Saveza našoj župi i ceo teritorij Crne Gore privremeno dok se ne osnuje dovoljan broj društava u Crnoj Gori, sposobnih za vođenje svoje posebne župe. Naša župa prima se rado te teške zadatke i nastoji u sporazumu sa već postojećim društvom na Cetinju, da organizuje Sokolstvo i po ostaloj Crnoj Gori. Uz cetinjsko društvo postojalo je u 1923. god. i društvo u Podgorici. Sokolski život u Crnoj Gori uzima jači zamah tek u 1926. god., koje je godine početkom maja meseca poduzela naša župa svoj propagandistički pohod kroz celu Crnu Goru, koji je potpuno uspio. Osnivaju se tada nova društva, a u postojećim radi se udvostručenom snagom. Crnogorska društva ostaju u sklopu naše župe sve do konca juna 1928. godine, kada su sa društvima u Boci Kotorskoj, ukupno njih 12 na broju, osnovali rešenjem naše i savezne skupštine, svoju posebnu župu »Njegoš«.

9. juna 1925. godine, na jednoglasan zaključak društvenih delegata na sednici upravnog odbora župe dobiva naša župa ime »Aleksa Šantić« uz odobrenje Saveza, dajući na taj način vidnu poštu velikom nacionalnom pesniku i jedinomišljeniku sokolskom Aleksu Šantiću.

Kroz ovo 9 godina svoga rada župa je održala:

1. Prednjački tečajevi:

Svojih 5 prednjačkih tečajeva i jedan tečaj za vode sokolskih četa na selu, a svaki je od njih trajao po mesec dana, a održavao se je u Mostaru i osposobio 42 člana i 7 članica što za društvene a pretežnim delom za župske prednjake i 18 vrsnih vođa u sokolskim četama koji svi skupa rade na širenju i jačanju sokolske misli u našoj župi. Prvi župski tečaj održan je u god. 1922., drugi u 1923., treći u 1925., a četvrti i peti u 1927. god. dok je tečaj za vode sokolskih četa održan pod kraj 1928. god.

2. Župski sletovi:

3 župska sleta, jedan naraštajski slet i jednu župsku javnu vežbu. Prvi župski slet održan je 4. i 5. juna 1921 u Mostaru sa 934 članica

svih kategorija, računajući ovde i naraštaj i decu, 456 učenika(ica) mostarskih škola, 87 vojnika mostarskog garnizona te sa 24 Pobratima iz Klepaca i Prebilovaca.

Drugi župski slet održan je u Dubrovniku na Vidovdan 1923. sa 878 članova(ica) svih kategorija, 153 mornara i 357 vojnika. Tom prilikom počašćena je naša župa i vidnim odlikovanjem Nj. Vel. Kralja Aleksandra, jer joj je preko svog adjutanta generala Stevana Hadžića tada u Dubrovniku na svečan način poklonio krasnu zastavu, tako da je naša župa prva među svim župama u našoj otadžbini bila počašćena ovim visokim i milim odlikovanjem našeg prvog Sokola.

Treći župski slet održan je u Mostaru 7. i 8. juna 1925. sa 1086 članova i članica svih kategorija, 265 učenika osnovnih i srednjih škola, 457 vojnika i 85 mornara.

14. i 15. augusta 1927 održana je na Korčuli prva župska javna vežba sa 756 članova(ica) svih kategorija i sa po jednim odredom vojske i mornarice.

1. župski naraštajski slet održan je u Dubrovniku 2. i 3. juna 1928. god. sa 496 naraštaja i dece i 456 učenika i učenica osnovnih i srednjih škola.

Na svim sletovima održana su i natecanja u svim granama telovežbe, čiji je rezultat uvek bio iznad 78%.

3. Okružni sletovi:

Održano je osim toga 13 okružnih sletova i to: u Tivtu 20. VII. 1920. Metkoviću 18. VIII. 1921. Gjenoviću 2. VII. 1922. Stocu 9. VII. 1922. Cetinju 25. V. 1923. Kotoru 17. VI. 1923. Čapljini 7. VI. 1924. Podgorici 3. V. 1926. Opuzenu 12. VI. 1926 i Veljoj Luci 15. VIII. 1926. Cetinju 13. VI. 1927. Metkoviću 18. IX. 1927. Trebinju 19. IX. 1927.

4. Učestvovanja na strani.

Izvan svog teritorija župa je učestvovala:

1920. god. sa deputacijom na VII. svesokolskom sletu u Pragu.

1920. god. na I. pokrajinskom sletu u Mariboru sa 126 članova(ica).

1920. god. pri dočeku u Sarajevu Regenta Aleksandra sa 156 članova(ica).

1921. god. na II. pokrajinskom sletu u Osijeku sa 57 članova(ica).

1922. god. na I. jugoslovenskom svesokolskom sletu u Ljubljani sa 357 članova(ica) gde je u javnoj vežbi relativno bacila najveći broj vežbača (214 članova i 63 članice).

1924. god. na III. pokrajinskom sletu u Sarajevu sa 516 članova(ica).

1924. god. na IV. pokrajinskom sletu u Zagrebu sa 156 članova(ica).

1925. god. na međusokolskim utakmicama u Beogradu sa 3 pojedinca u višem razdelu, jednim srednjim i jednim nižim, koji je postigao drugo mesto u savezu.

1926. god. na sletu naraštaja u Pragu sa 18 naraštajaca gde postizava na utakmicama među pojedincima prvo, a kao odeljenje peto mesto. Iste godine na sletu u Pragu sa 106 članova(ica).

1927. god. na V. pokrajinskom sletu u Ljubljani sa 56 članova(ica).

1927. god. na prosvetinoj proslavi u Sarajevu sa 153 članica(ica).

1928. god. u Vidovdanu učestvuje župska reprezentacija od 52 člana po južnoj Srbiji prilikom održanja župskog sleta u Skoplju.

1928. god. početkom septembra sa 85 članova na VI. pokrajinskom sletu u Skoplju.

Iz svog skromnog početka u 1920. god. razvila je župa svoj rad u svima pravcima, a od 1926. unela sokolsku ideju i na selo, te je novembra meseca te godine osnovana prva sokolska četa u Bijelom Polju kod Mostara. Jači pokret na selu postaje u 1927., 1928. i 1929. god., kada se osniva u Bilećkom, gatačkom, konjičkom, korčulanskom, mostarskom, nevesinjskom, stolacskom i trebinjskom srezu 30 sokolskih četa.

Te čete stoje pod neposrednom brigom i nadzorom društava i to: pod nadzorom društva Bileće četa u Vrbici, društva u Čapljini četa u Gacku, Klepima, Prebilovcima i Tasovčićima, društva u Gacku četa u Fočini, Nadinićima i Samoboru, društva u Konjicu četa u Bijeloj, Bradini, Celebiću i Jablanici, društva u Korčuli četa u Zrnovu, društva u Mostaru četa u Bijelom Polju, Pijescima i Zitomislju, društva u Nevesinju četa u Bijenji Biogradu Bojištima, Hruštima, Kifinu Selu, Krekovima, Miljevcu, Postoljanima, Udrežnju i Ulogu, društva u Stocu četa u Dabropolju, Dabrici i Donjem Poplatu, društva u Trebinju četa u Dužima.

Članovi pretežno nevesinjskih četa istupaju već javno 16. jula 1927. god. na »Prosvetinoj« proslavi u Sarajevu, u lepom broju od 118 članova; na drugom okružnom sletu u Metkovićima 18. IX. 1927. kao i na javnim časovima društva Čapljina i Stolac istupaju javno čete društva Čapljine u lepom broju i na opšte zadovoljstvo.

28. avgusta prošle godine održaju čete već prvi svoj slet u Nevesinju prilikom otkrivanja spomenika Kralju Petru Oslobođiocu i herecegovačkim ustašama, na kome je učestvovalo 186 članova, a toga dana održane su i utakmice među četama nevesinjskog sreza za »srebrni venac«, dar Nj. Vel. Kralja Aleksandra. Na utakmici je uzelo učešća šest četa, a četa sela Udrežnje dobila je na čuvanje venac, kao pobjednica do idućih utakmica, prema pravilniku određenom za pobjedice na ovim utakmicama.

ŽUPA NOVI SAD

Posle vidovdanskog sokolskog sabora u Novom Sadu 1919. g., osnovana je u novembru mesecu iste godine na teritoriji Bačke pokrajine sokolska župa pod imenom »Bačka Sokolska Župa«, sa sedištem u Novom Sadu. Naziv ovaj imala je župa sve do godine 1926., kada je glavna župska skupština izmenila naziv i uzela ime velikog narodnog borca Sveozara Miletića.

Prilikom osnivanja župe, bilo je 12 društava i čim je otpočeo rad na daljem organizovanju, osnovana su nova društva tako da sada, prilikom desetogodišnjeg opstanka, župa ima u svojoj vezi 28 društava i to ova: Ada, Bački Brestovac, Bačko Gradiste, Bačka Palanka, Bačko Petrovo Selo, Bačka Topola, Vrbas, Zabalj, Irig, Ilog, Kisač, Kulpin, Mol, Novi Sad, Petrovac, Petrovaradin, Pivnici, Senta, Sombor, Srbobran, Sr. Karlovci, St. Bečej, St. Futog, St. Kanjiza, St. Sivač, Subotica, Titel i Curug. Broj članstva je 3312, naraštaja 725 i dece 815.

Odmah po osnivanju župe, otpočelo se sa intenzivnim radom u svim pravcima, a naročito u administrativno-organizatornom, tehničkom, prosvetnom i zdravstvenom. U organizatornom pogledu je župa dobro organizovana. U prosvetnom radu se učinilo sve što se moglo, te su održavana od strane pojedinih funkcionara župe razna predavanja po društvima. Dalje izdala je župa do 12 brošura i knjižica i najzad se sada radi na osnivanju župske knjižice, koje je u toku. Naročito je mnogo urađeno u tehničkom radu župe u kojem su postignuti znatni uspesi. Radi lakšeg vođenja tehničkog rada razdeljena je župa godine 1925. u četiri tehnička okružja i to: novosadsko sa 10, somborsko sa 6, subotičko sa 5 i starobečejsko sa 7 društava.

I za spremanje i vaspitanje prednjaka učinjeno je dosta, te su održavani razni prednjački tečajevi i to društveni, okružni i župski. Društvene prednjačke tečajeve priredila su sva veća društva župe. Okružnih desetodnevnih tečajeva bilo je 4, a župskih četrnaestodnevnih isto 4. Osim toga priredeno je više kraćih tečajeva za obuku vojnika u sokolskoj telovežbi i radi izučavanja raznih vežba za pojedine sletove na kojima je župa uzimala učešće. Po održanju ovih tečajeva, većina kandidata polagala je društvene i župske prednjačke ispite, te danas u župi ima 114 prednjaka i prednjačica. Na tečajima JSS i COS imala je župa redovno svoje učesnike.

Župa je uzela vidna učešća na svima sletovima Jugoslovenskog Sokolskog Saveza i na sletovima Českog Sokolstva. Prema tome učestvovala je na pokrajinskim sletovima JSS u Mariboru 1920., u Osijeku 1921., na I. jugoslovenskom svesokolskom sletu 1922. u Ljubljani sa preko 600 učenika; na pokrajinskim sletovima u Sarajevu i Zagrebu 1924. sa preko 400 učenika; na svesokolskom sletu u Pragu 1920. sa preko 100 i na istom sletu u Pragu 1926. sa preko 500 učenika. Na svima ovim sle-

Rad u četama pokazuje vidne uspehe, on ide korak u korak sa radom svoje braće po gradovima i oblašćima plodonosne rezultate.

Danas rade u župi sa vrlo jakim uspesima tehnički, organizatorski, gospodarski, statistički, privredni te odsek za štednju, dok lekarski i prosvetni odseci ne pokazuju onog pravog uspeha, koji bi trebao da ima prema organizaciji i to usled oskudice u radnicima. No i ovi odseci pokazuju vidne uspehe prema prošlim godinama.

Osim obaveznih dužnosti, određeni za sve župe u kraljevini naša župa provodi kroz svoja društva i svoje posebne, a to su naraštajski dan, komemorativne svečanosti Zrinjskih i Frankopana, vladike Strossmayera i vidova danskih heroja iz 1914. god., a provodi u zajednici sa vojiskom i obavezne durdevdanske uranke svake godine.

Naročitu pažnju zaslužuje organizacija štednje po društvima naše župe, koja iz godine u godinu uzima sve jače razmahe, naročito među naraštajem i decom.

Župa je vodila računa i o tome, da naši manji gradovi i sela dobiju čisto sokolsku inteligenciju. Znamo, da tu inteligenciju sačinjava u dosta takvih mesta jedino učitelj i sveštenik ako ga ima. Pošto u Mostaru postoji Učiteljska škola, to je župa u šk. god. 1928./29. privolom nadležnih školskih vlasti na toj školi održavala naročiti tečaj za učiteljske pripravnike i pripravnice. Materijal je bio od prilike kao za prednjačke tečajeve. Učesnici tečaja sačinjavali su svoje sokolsko društvo kao odsek Sokolskog društva u Mostaru. Imali su svoj posebni odbor, a sednice su držane po propisima za sokolska društva tako, da su svi učesnici sednice mogli prisustvovati, kako bi što više njih dobilo pojma o tome kako se vode sokolska društva, da na taj način mogu danas sutra poslužiti Sokolstvu u mestima gde budu služili. Broj učenika kretao se oko 30.

Danas broji naša župa 24 društva sa 2238 članova(ica), 537 naraštaja i 769 dece, te 30 sokolskih četa sa 1214 članova.

tovima sa znatnim brojem vežbača, te je tako župa davala svugde najveći broj vežbača. Osim toga učestvovala je i na svima savezним utakmicama, naročito pak na međusokolskim utakmicama 1925. u Beogradu, na kojima su utakmičari župe dobre uspehe postigli.

Župskih sletova priredeno je ukupno ovih 10 godina 7, od kojih jedan slet naraštaja 1923. god. u Novom Sadu. Na ovom naraštajskom sletu vežbalo 600 muškog i 420 ženskog naraštaja. Slet ovaj prema veličini i spremi učenika, bio je jedan od najlepših i najuspešnijih priredaba župe.

Prvi župski slet priredjen je 1920. g. u Somboru; drugi 1922. u Subotici; treći 1924. u St. Bečeju; četvrti 1926. u Senti; peti 1927. u Somboru i šesti 1929. u Subotici. Svi su ovi sletovi dobro uspešni, naročito u tehničkom pogledu. Broj učenika društava župe na svim sletovima kretao se od 1300 do 1600, a broj vežbača i vežbačica raznih kategorija i to dece, naraštaja, članova, članica, vojnika i mornara bio je od 1100 do 1300.

Naročito je sa velikim uspehom priredjen poslednji, VI. župski slet 8. i 9. juna ove godine u Subotici, koji je u tehničkom pogledu bio odlično izveden i jedna od najlepših i najboljih priredaba župe i koji je ujedno bio i jedna velika i sjajna manifestacija sokolsko-nacionalna na severnim granicama naše otadžbine. Broj svih učenika na ovom sletu bio je 1600.

Priredbe sleta bile su ove: 8. juna pre podne utakmice članstva po propisima savezним, a posle podne utakmice naraštaja. Kod utakmica članova za srednje odeljenje, učestvovalo je 6 pojedinaca, a za njima odeljenja 6 vrsta i 3 pojedinca. Kod utakmica članica za niža odeljenja učestvovalo je 1 vrsta i 4 pojedinke. Kod utakmica muškog naraštaja za više i niže odeljenje učestvovalo je 24 vrsti; a kod ženskog naraštaja 12 vrsta. Svih utakmičara bilo je ukupno 277, koji je do sada najveći broj bio u župi. Utakmice su otpočele u 9 sati pre, a završene su u 6 sati po podne. Sprema utakmičara bila je dobra i solidna, te su i rezultati utakmice bili povoljni.

Kod utakmica članova u srednjem odeljenju bio je prvi: br. Mladen Zakić, Novi Sad; drugi: br. Zivkov St. Bečej, a treći: br. Drag. Kralj, Subotica. — Kod utakmica članova za niža odeljenja, prvi: I. vrsta Sokolskog društva Novi Sad; druga i treća vrsta Sokolskog društva Subotica; a kao pojedinac bio je prvi brat Tima Galić, Novi Sad. — Kod utakmica članica za niža odeljenja prve su bile sestre Vasiljka Rakićeva i Smilja Krstonošićeva. — Kod utakmica muškog naraštaja prvi: vrsta naraštaja Sokolskog društva Sombor; drugi: vrsta naraštaja Subotica; treći: vrsta naraštaja Novi Sad. — Kod utakmica ženskog naraštaja prvi: vrsta naraštaja Sokolskog društva Subotica. — Pobjedničke prve vrste utakmice muškog i ženskog naraštaja i to Sombor

i Subotica dobile su nagradu župskog naraštaja, srebrni kip pobjednika i venac, koji su darovali sestre Mira Pavlasova i Katarina Bogdanovića.

U večje je priredena župska akademija, na kojoj su uzeli učešća uzorna odeljenja pojedinih društava župe. Ova akademija je izvedena na opšte zadovoljstvo, na kojoj su pojedine vežbe bile vrlo dobro izvedene. — Sutra dan 9. juna u 6 sati u jutro otpoče su probe za sletsku javnu vežbu, koje su bile u pola 9 sati završene.

U 10 sati obavljeno je na sletištu uz prisustvovanje svih učesnika sleta, razvijanje naraštajске zastave Sokolskog društva u Subotici. — Posle toga krenula je svečana povorka gradom do Gradske Kuće, gde su obavljani pozdravi u 11 sati. U povorci je učestvovalo 915 učesnika i to: sokolska kornija, mornari, vojnici, članovi, članice, muški i ženski naraštaj, dalje 7 zastava, jedna vojna glazba i tri sokolske fanfare i to 2 članice i jedna naraštajská iz Sente. Članova u odori bilo je 260, članica 9, ženskog naraštaja 17, ostali u vežbačkom odelu. Povorka je išla uzornim redom i bila je najlepša manifestacija sleta. Prilikom pozdrava govorili su starešina župe brat Dr. Pavlas, gradski načelnik Subotice, vel. župan Bač. Oblasti i od strane JSS br. Ljubo Lovrić izaslanik. U svim ovim govorima manifestovalo se za državno i narodno jedinstvo i za sokolsku ideju.

U 4 sata po podne otpočela je javna vežba, uz prisustvovanje oko 10.000 gledalaca. Na javnoj vežbi nastupili su: deca 80, sa igrama; starija braća 22 sa saveznim vežbama palicom; ženski naraštaj 170, vežba buzdovanima; muški naraštaj 220, proste vežbe župske; 7 odeljenja na spravama; mornari 32, vežbe veslom; članovi 211, proste savezne za slet u Beogradu; članice 77, proste savezne za slet u Beogradu; mornari posebne vežbe 12; vojnici 107, vežbe puškom i društvo Subotica sa 200 vežbača svijui kategorija »jubilarke«. Ukupan broj svih vežbača bio je 1120. Sve su vežbe vrlo dobro izvedene pa se celokupna izvedba javne vežbe može odličnom smatrati. Svi vežbači i vežbačice zaslužuju punu pohvalu, jer su svesno izvršili teški zadatak. Vežbe su izvedene bez prekida, jer dok su pojedine kolone istupale, dotle su druge nastupale. Naročito se mora pohvaliti mornarica sa svojim vežbama veslom, kao i naraštaj, koji se odlično držao. Članovi i članice odgovorili su svom zadatku u izvođenju prostih vežba za slet u Beogradu, koje su dobro uspele i kojima su dokazali da će ova župa na dogodišnjem II. jugoslovenskom svesokolskom sletu dokazati, da će biti potpuno spremna i da će dati do 300 članova i preko 100 članica u prostim vežbama.

Ovim sletom dokazala je župa Svetozara Miletića svoju tehničku spremu i snagu prilikom svog desetogodišnjeg opstanka.

Milan Teodorović.

ŽUPA NOVO MESTO

Kakor na razmah Jugoslovenskega Sokolstva sploh, tako je na razvoj novomeške sokolske župe znamenito uticala nova državna tvorba — Jugoslavija. Nastanak naše nacionalne države, ki je preko noči zrušila u umetno in nasilno zgrajenih, zato trhljih temeljih sloneče državniške tradicije avstrijsko-madžarskega režima, je šele omogočil NSZ, broječi pred prevratom komaj sedem društav, da se je proces ujedinjenja treh bratskih plemen izvršil tudi v njeni sokolski organizaciji. Dasi so bili stiki, ki so spajali NSZ s hrvatskim Sokolstvom, zlasti društvoma v Karlovcu in Zagrebu in zagrebškimi srbskimi Sokoli, že pred prevratom iskreno bratski in nad vse pristrani, saj so vznikli vzporedno iz trpke zavesti istega rodstva in skupnega trpljenja, bi ostalo vse do danes zgolj pri idejnim sožitju in snovanju in nikdar nikoli ne bi bilo prišlo do dejanskega, organskega združenja, da niso padli črnožolti mejniki in da ni iz ruševin stoletne preteklosti vzklija sveža svoje nacionalne in kulturne ideale nemoteno zasledujoča doba.

Prevratu, ki pomenja popoln, skoro neslučen, za ideologijo bivših vlastodržcev naravnost nečuten prelom s preteklostjo, se ima NSZ zahvaliti, da predstavlja danes v malem nacionalno strukturo JSS, te po vsem slovanskem jugu razpredene, ponosne telovadne in kulturne organizacije. S historijatom NSZ in nje osrednjim društvom v povojni dobi je namreč nerazdružno spojeno pomembno dejstvo, da sta pristopila na iniciativno velezaslužnega, idealnega sokolskega delavca br. dr. Vinkovca, ki je skozi 23 let vodil kot starosta sokolsko društvo v Karlovcu z občudovanja vrednim, mladeniškim zanosom, takoj po prevratu v novo meško sokolsko župo kot člana Sokol Karlovački in Duga resa. Zato je iz zgodovinskega nacionalnega in idejnega sokolskega vidika nepreceljive važnosti, da ostane dosedanj teritorialni obseg in delokrog z omenjenima dvema živahno udeležujočima se društvoma ojačane NSZ i v bodočnosti neokrnjen. Z ustanovitvijo sokolskega društva v Bojancih, male srbske naselbine v črnomaljskem okraju, je pri-

dobila NSZ tudi srbski živelj, tako da spaja danes v svojem okrilju vsa tri plemena ujedinjenega naroda.

S tem bi bil očrtan ustroj in sestav NSZ ob desetletnem jubileju JSS v nje zunanjem okviru, ki pa samo ob sebi umevno močno vpliva na njen notranji razvoj. V tehničnem, prosvetnem in upravnem pogledu se je župa razvijala v normalnem pravcu in si seveda usvojila od JSS predpisani, v povojni dobi znatno razširjeni delokrog v vseh v poštev prihajajočih smereh, v kolikor so prizadevanja njenih odgovornih činiteljev, borečih se z velikimi včasih nepremostljivimi, vsakemu sokolskemu delavcu dobro znanimi težkočami podpirala v župi včlanjena društva. Dotok članstva je bil v NSZ, kakor tudi menda v vseh ostalih župah, največji v prvih dveh ali treh letih po prevratu. Ideja jugoslovenstva in ujedinenja je proti volji nekaterih voditeljev naroda zajela vse sloje in plasti s tako neodoljivo silo, da se je število celokupnega članstva več kot podvojilo. V tem pogledu pa je pripomniti, da so vstopali v društva in se priznavali za Sokole mnogi, ki so v povojni dobi sokolsko idejo odklanjali ali ji celo nasprotovali. Temu pojavu je pripisovati, da je tekom poznejših let odpadlo članstvo, ki je v prvih letih vstopilo v tabor Sokolstva brez pravega razumevanja sokolske ideje, ki je vir in podlaga slehernega uspešnega sokolskega stremjenja in delovanja. Zato je po preteku 10 let število v NSZ včlanjenih edinic padlo od 24 na 19, s tem pa se je seveda znatno, najmanj za 25%, skršilo število članstva. Tudi pri naraščanju in decij je šel razvoj malo ne isto pot. Prvotnemu porastu je sledil tekom let upadek, ki mu je iskati izvor v idejni ali politični preorientaciji staršev in vzgojiteljev.

V formalnem pogledu se je poslovanje NSZ, oziroma njega starešinstva vršilo zadosti točno. Uprava je bila zadovoljiva, korespondenca se je razvijala normalno in brez večjih zamud, stiki med župnim starešinstvom in savezom na eni ter župnimi društvi na drugi strani so bili skozi vseh 10 let dovolj tesni in pristrani. Da je pereče

finančno vprašanje stavilo na župno starešinstvo in v župi včlanjena društva težke zahteve in da je v kritičnih fazah absorbiralo skoro vse delovanje župnih in društvenih činiteljev, je pa itak splošno znano.

Živahno je bilo delo župe v tehničnem oziru. Leto za letom so se vršili župni in okrožni zletji spojeni s tekmami članstva in naraščaja. Z uspehom se je udeležila župa tudi vseh saveznih tekem in sodelovala na vseh saveznih in pokrajinskih zletih in na prireditvah sosednjih žup.

NSZ je opravila, odkar smo v lastni državi, veliko prosvetnega dela s predavanji, knjižnicami, koncerti, poučnimi zletji in sestanki, z gledališkimi igrami, govori in nagovori. Zavedala se je, da bi bilo njevo delo enostransko, ako bi se bila bavila samo s telovadbo, duh svojega članstva pa bi bila zanemarjala. To delo je bilo zlasti potrebno, ker je napočila s prevratom nova doba, ki je zahtevala novo duhovno življenje po načelih Jugoslovanstva in Slovanstva. Sleči smo morali starega človeka in obleči novega.

Prosvetno delo je bilo posebno živahno takoj po osamosvojitvi. Radi splošnega preorjenja ljudi je to delo prineslo prav lepe uspehe. Lahko rečemo, da se je gladina mišljenja povprečnega človeka izdatno dvignila. Zlasti so se odlikovala po dobro prevrjenem delu večja društva, ki so imela goreče delavce in vnete vernike, ki so dobre besede v srcih ohranili, se po njih ravnali in jih spremenili v dejanja. Škoda le, da sedaj pojema ves selje do dela in tudi hvaležnost do delavcev. Članstva se polasča bolj in bolj skrb za vsakdanje življenje, ker se časi slabšajo. Dosti našega članstva mora prijeti za popotno palico in iti po svetu. Kajti prvo je življenje, potem šele vse drugo. Vendar se ne bojimo za bodočnost svoje župe, ker smo prepričani, da sokolski ogenj v nji ne bo ugasnil, ampak se zopet visoko pogl in razsvetlil vso našo lepo domovino. Edino poročstvo za to pa je trden sklep, da se homo zopet oprijeli dela, karšnega hoče od nas Sokolstvo, kateremu je naša župa zvesta do konca.

ŽUPA OSIJEK

Sokolska župa Strossmayer u Osijeku nastala je godine 1919. iz Hrvatske Sokolske župe Strossmayerove u Osijeku, Hrvatske Sokolske župe Imbrišimovićeve u Požegi i delova Srpske Sokolske župe Fruškogorske, a obuhvaća danas teritorij, koji je na istoku ograničen potezom Zupanja-Sidlova-Dunav, na zapadu Slavonki Brod-Voćin-D. Miholjac, na severu državna granica prema Mađarskoj a na jugu rekom Savom.

Sokolska se ideja u Hrvatskoj vrlo teško razvijala. Poticaj za osnutak Sokolstva u Hrvatskoj došao je iz Slovenije, koja je među Južnim Slovenima prva prihvatila Tyršovu misao Sokolstva.

Prilikom proslave 300-godišnjice opsade Sigeta i junacke smrti hrvatskog Leonide: Nikole Šubića Zrinjskog, koja je proslava održana godine 1866. u Zagrebu, došlo je i jedno odeljenje »Južnog Sokola« iz Ljubljane, želeći time manifestovati solidarnost Slovenaca sa Hrvatima prilikom ove proslave.

Tom prilikom oduševila se zagrebačka omladina tako, da je neposredno iza toga došlo do pripremnog rada za osnutak Hrvatskoga Sokola u Zagrebu. — Ipak je do samog osnutka proteklo još dosta vremena, jer je sam osnutak Hrvatskog Sokola u Zagrebu usledio tek 27. decembra 1874.

Za Zagrebom, a naročito posle osnutka Saveza hrvatskih sokolskih društava godine 1904. povelja se pokrajina, pa i okolina Osijeka. U okolini Osijeka osnovano je prvo društvo Hrvatski Sokol u Vukovaru dne 17. januara 1886., a u gradu Osijeku (gornji grad) osnovano je društvo upravo deset godina kasnije, t. j. 8. decembra 1896. Iza toga nije punih devet godina osnovano nijedno društvo, nego su tek god. 1905. osnovana društva: Osijek donji grad, Slavonki Brod, Donji Miholjac, Harkanovci i Vinkovci. — Godine 1906. osnovano je društvo Dakovo, a godine 1907. društva: Babina greda, Našice i Valpovo.

28. jula 1907. osnovana je Hrvatska Sokolska župa Strossmayerova u Osijeku, kojoj je pristupilo sedam društava i to: Osijek gornji grad, Osijek donji grad, Vukovar, Vinkovci, Harkanovci i Dakovo.

Prvim starešinom izabran je dr. Ante Pinterović, advokat u Osijeku, a načelnikom (vodom) Ivan Krsto Dončević.

Već odmah iza konstituirajuće skupštine stupaju u ovu župu još i društva Donji Miholjac i Našice tako, da početkom 1908. broji župa devet društava. Kako do toga doba nije bilo srpskih sokolskih društava u svim ovim krajevima, to su i Srbi pristupili u članstvo Hrvatskog Sokola i bili marni članovi ovih društava.

Januara meseca 1908. brojala je župa u ovih devet društava članova: utemeljitelja 59, izvršujućih 495 i podupirajućih 847, svega dakle 1401 član. — Župski porez bio je određen godišnje sa 20 filira za svakoga izvršujućeg člana, ali već godine 1908. po-

dignut je na 50 filira i protegnut na sve članstvo, a za godinu 1909. povišen je ovaj porez na K 150 po članu. — Rad je u početku bio slab, naročito u društvima izvan Osijeka. Pojedina društva nisu slala župi nikakvih izveštaja, a nisu plaćala ni propisani porez. — Funkcionari u starešinstvu župe i u središnjem odboru (danas župski odbor) menjali su se često, a disciplina je bila vrlo slaba.

Godine 1908. osnovan je prednjački zbor župe i priredeni I. župski slet, na kojem je sudeo — u međuvremenu osnovano društvo — Srpski Sokol u Osijeku.

Godine 1908. primljena su u župu novosnovana društva: Dalj i Babina greda. — I. župski slet, koji je održan dne 19. i 20. septembra 1908., bio je veličanstvena manifestacija sokolske misli, a doneo je i materijalni uspeh (oko 800 kruna čistog dobitka). — Nakon ovog sleta htelo se, da se rascepi župa ili razdeli u dva do tri okružja, ali 25. marta 1909. na konferenciji delegata svih društava, kojoj je prisustvovao i starešina Hrvatskog Sokolskog Saveza brat dr. Lazar Car, zaključeno je jednoglasno, da se župa nema ni cepati ni deliti u okružja.

Godine 1909. primljeno je u župu društvo u Slavonkom Brodu, koje je uz odobrenje Hrv. Sokolskog Saveza prošlo iz Imbrišimovićeve župe u Požegi. — Broj članova te godine iznosi 1406.

II. župski slet održan je 7. i 8. septembra 1909. u Vukovaru a III. 31. maja 1914. u Osijeku. — Na ovim sletovima sudeležu i srpski Sokolovi iz Osijeka, Vukovara i Vinkovaca. Sokolska misao širila se i utvrđivala, pa je tako došlo i do osnutka društava u Sotinu, Iloku i Zupanji.

Rad je u svim društvima napredovao, pa je župa brojno sudeležovala na svesokolskom sletu u Pragu (g. 1907.), na sletu bugarskih Junaka u Soliji (1910.), na sletu poljskih Sokola u Krakovu (1910.), na II. hrvatskom sokolskom sletu g. 1911. u Zagrebu, pa na sokolskom sletu u Pragu (1912.), a bila je zastupana i u odeljenju Hrvatskih Sokola, koje je sudeležovala na utakmicama međunarodnog saveza gimnastičara u Turinu (1911.), kojem je prilikom to odeljenje polučilo IV. mesto u natecanju. U tom radu nadošao je i rat i time obustavljen i rad u svim društvima.

Srpsko Sokolstvo počelo se razvijati u ovim krajevima god. 1904., i to prvo u Sremskim Karlovcima, a zatim su osnovana društva i po drugim mestima. — Na taj način osnovana su godine 1905. društva u Osijeku, Vukovaru, Sidu, Vinkovcima i Dalju. Rad ovih društava počeo se širiti dosta brzo, jer je već 16. oktobra 1906. g. osnovana Srpska Sokolska župa Fruškogorska sa sedištem u Sremskim Karlovcima, kojoj su bili članovi i društva »Srpski Sokol« u Osijeku, Vukovaru, Sidu, Vinkovcima i Dalju.

Rad ovih društava tekao je paralelno i u uskoj vezi sa Hrvatskim Sokolom u istim

mestima, kao na pr. prilikom dolaska bana Tomašića u mesecu septembru 1910., zaključili su zajednički i hrvatski i srpski Sokoli u Osijeku, — premda je poziv za doček upravo gradski podnecelnik dr. Dragutin Neuman, — da ovom dočeku ne sudeležu i t. d.

Medusobna potpomaganja u svima pravcima manifestovala su se i u zajedničkim priredbama, pa je već 1913. i 1914. godine, — dakle posle balkanskog rata, — došlo do najuže saradnje.

Godine 1912. i 1913. priredene su u Osijeku zajedničke javne vežbe srpskih i hrvatskih Sokola, a godine 1913. bili su srpski i hrvatski Sokoli u Somboru, gde su u današnjem hotelu Sloboda priredili vrlo uspele akademiju, koja je trebala, da bude propaganda za širenje Sokolstva u Bačkoj i za osnutak Srpskog Sokola u Somboru koji je bio sedište bačko-bodoroške županije, tako i u okolnim mestima.

Somborci oduševljeni ovom priredbom hteli su osnovati Srpski Sokol, ali tadanje mađarske vlasti nisu dozvolile osnutak toga društva.

Na samoj akademiji bio je prisutan i tadanji veliki župan Szemző, koji je prisutne Somborce pitao, zašto ne postoji takovo društvo u Somboru, a kada su za nekoliko dana Somborci tražili dozvolu za osnutak Sokola, taj je isti župan molbu odbio.

Meseca juna 1914. izvršena je premešćina kod svihi funkcionara Srpskog Sokola, pa su tom prilikom policajne vlasti zaplenjivale — kod pojedinih funkcionara — čak i privatnu imovinu, razne knjige Srpske književne zadruge, kalendare i t. d.

U početku rata je tajnik Srpskog Sokola brat dr. Vladimir Belajčić, sudija, bačen u tamnicu, iz koje je tek 1915. pušten, a proganjani su još i neki drugi članovi.

Za vreme rata bilo je stalnog kontakta između članova hrvatskih i srpskih Sokola, čijim sudeležovanjem je omogućena i veličanstvena proslava Ive Vojnovića u Osijeku maja meseca 1918.

Nakon rata rad se u sokolskim društvima paralelno nastavio i izaslanici obih organizacija sudeležovali su na vidovdanskom sokolskom saboru u Novom Sadu 1919. g.

Decembra meseca 1919. provedena je u svima mestima fuzija hrvatskih i srpskih sokolskih društava, jedino je u Osijeku jedan deo Srpskog Sokola pod vodstvom pok. dr. Jovana Kockara ostao postrance, udružen još uvek u Srpskom Sokolu, čije je članstvo tek god. 1924. pristupilo Sokolskom društvu.

Godine 1920. obrazovana je Sokolska župa u Osijeku, o koju su pristupila prema zaključku vidovdanskih sabora u Novom Sadu ova društva: Zupanja, Vinkovci, Vukovar, Valpovo, Osijek, Našice, Ilok, Nova Gradiška, Požega, Donji Miholjac, Dakovo i Brod.

Rad u župi počeo je vidnim korakom napredovati, a uspeh bio je krunisan priredbom II. pokrajinskog sleta 28.—30. juna 1921. u Osijeku. IV. župski. Na ovaj slet izvela je sama osječka župa 1000 vežbača.

Župa je sudeležovala i na svima ostalim priredbama posle oslobođenja i ujedinjenja, tako na pokrajinskim sletovima u Mariboru (1920.), Osijeku (1921.), Sarajevu (1924.), Zagrebu (1924.) i Ljubljani (1927.), na svesokolskim sletovima u Pragu 1920. i 1926., na I. jugoslovenskom sokolskom sletu u Ljubljani 1922., te sletovima bačke sokolske župe u Somboru 1920. i Subotici 1922., bjelovarske sokolske župe u Bjelovaru 1922. i 1927., te Virovitici 1926. Nadalje je župa

ŽUPA SUŠAK-RJEKA

Po završetku svetskog rata i po ujedinjenju našeg naroda budi se Sokolstvo na nov život, na novi rad, u kome je početkom rata, 1914., silom ondašnjih prilika, bilo prekinuto i posve sprečeno. Na čitavom teritoriju naše ujedinjene otadžbine, viju se sokolska gnezda, da — verna načelima, pomognu kod sređivanja naših prilika i nepravila, da pomognu u radu i oko duhovnog ujedinjenja svih Srba, Hrvata i Slovenaca. Na prostranom teritoriju četiri župe: Vitezičeve, Zrinjske, Frankopanske i Ante Starčevića, nacionalno najjači dižu se hvataju se posla, da pod sokolski barjak svrstaju braću i sestre. I niču sokolska gnezda jedno za drugim...

Godine 1919. sastaje se starešinstvo župe Frankopanske na skupštini u Kraljeviću, gde tadašnji starešina župe, brat Ivo Polić, obrazlaže položaj Sokolstva, nove njegove smernice i nove puteve, koji treba da vode braću i sestre u mladoj i lepoj našoj državi.

Radi nesretnih prilika, nije se moglo starešinstvo župe zadržati na Sušaku, jer je ono preneseno u Crikvenicu, jer je tamošnje Sokolsko društvo, kao najagilnije, davalo puno jamstvo, da će rad oko organizacije Sokolstva posle rata najzgodnije savladati. Međutim nesrećne prilike pomenu tog društva pod konac god. 1920. i dalje, slomile su jakost društva, a time i onemogućile da selo župe i dalje ostaje u Crikvenici.

Dne 15. maja 1921. god. održana je I. glavna godišnja skupština župe u Ogulinu, gde su se, prama rasporedu

sudeležovala na međusletskim utakmicama u Beogradu g. 1925., otvorenju Tyršovog doma u Pragu (1925.), i otvorenju Sokolskog doma u Somboru (1927.).

Već nakon odvojenja u Zagrebu i obnove Hrvatskih Sokola, počele su trzavice među članstvom pojedinih društava župe, gde su pojedinci pod uticajem događaja među Sokolima u Zagrebu nastojali obnoviti hrvatska sokolska društva. U osječkoj župi proveden je rasep najkasnije. U većini društava tek u god. 1924. Interesantno je, da je u glavnim društvima župe (Osijek, Vukovar i Vinkovci) ovaj rasep proveden sporazumno, a inetak razdelfen.

Nakon II. sokolskog sabora u Zagrebu god. 1924. proveden je rasep u Osijeku, a ubrzo zatim 7. decembra 1924. i u župi, u kojoj su ostala društva: Osijek, Valpovo, Donji Miholjac, Dakovo, Brod, Požega, Vinkovci i Vukovar.

Na ovoj glavnoj skupštini primila je župa ime neumrlog narodnog velikana, velikog biskupa Josipa Jurja Strossmayera.

Tehnički rad je ramljao sve do g. 1925. kada je za načelnika župe došao brat Fran Lhotsky. — Od toga doba korača župa stalnim koracima napred, razvijajući svoj rad tako, da su osnovana nova društva u Zupanji, Dalju, Novoj Kapeli, Mirkovcima, Cepinu, Voćinu, Dardi i Belom Manastiru, a prilikom ukinuća župe u Šapcu pripalo je i društvo u Sidu ovoj župi.

God. 1925. upriličena je javna vežba svih društava u Slavonskoj Požegi, kojom prilikom je razvijena i naraštajská zastava Sokolskog društva u Slavonskoj Požegi.

God. 1926. razvijena je u župi prva prelazna naraštajská zastava u našem Sokolstvu (poklon sestre I. Kenteljeve iz Dakova), prilikom prvog naraštajskog natecanja u Dakovu. Ovu zastavu čuvao je pobjednik u natecanju i to god. 1926. naraštaj Sokolskog društva u Osijeku, god. 1927. naraštaj Sokolskog društva u Sl. Brodu, god. 1928. naraštaj Sokolskog društva u Vukovaru, god. 1929. naraštaj Sokolskog društva u Vinkovcima.

God. 1926. priredjen je i okružni slet Vukovarsko-Vinkovačkog okružja, a 1927. naraštajská natecanja u Slav. Brodu.

God. 1928. održan je župski slet (V.) u Vinkovcima, kojom prilikom je razvijena i društvena zastava Sokolskog društva u Vinkovima, kojoj je kumovao kraljević Tomislav.

Ove (1929.) godine (8. i 9. juna) održan je župski slet (VI.) u Osijeku i tom prilikom otvoren Sokolski dom Sokolskog društva u Osijeku.

Osim toga priređuju sva društva svoje javne vežbe i akademije, a i sudeležovala su na javnim vežbama susednih društava graničnih župa. (Sremska Mitrovica, Bačka Palanka, Nova Gradiška, Virovitica i t. d.).

Danas broji župa 14 društava, i to: Beli Manastir, Brod na Savi, Dalj, Darda, Dakovo, Donji Miholjac, Osijek, Slav. Požega, Sid, Valpovo, Vinkovci, Voćin, Vukovar i Zupanja, sa blizu 2000 članova, oko 800 naraštaja i blizu 1000 dece, koja su razdelfena na tri okružja: Osječko, Vukovarsko-Vinkovačko i Brodsko.

Usled nedovoljnih prostora za vežbanje nastao je u župi jaki pokret za gradnjom vlastitih domova, pa je verovatno, da će uskoro doći do izgradnje Sokolskog doma u Dakovu, Dardi, Belom Manastiru, Dalju i Valpovu.

Vlastite domove imaju Osijek i Brod na Savi.

Ing. Dimitrije Petrović.

bratskog JSS. sastali delegati svih sokolskih društava sa teritorija župe Vitezičeve, Ante Starčevića i Frankopanske, pa delegati društva sa zapadnog dela župe Zrinjske (Ogulin). Tu su udareni temelji granice naše župe. Zaključkom župe selo iste preneseno je u Kraljeviću, radi okupacije Sušaka po talijanskim vojsci. No nesretna sudba naše braće pod Učkom i tamo dalje na zapad sve do Soče, nije bila sklona, da granicu našeg teritorija pomaknemo tamo, gde bi po naravi i pravdi morala stajati. Najlepši delovi našeg teritorija nisu dočekali osvećenje Kosovo, jer se barjak Belog Orla na svom zanosnom letu morao zaustaviti na vrhuncima Snežnika i Triglavu! Zato naša župa, nosi dozvolom Saveza ime »Rijeka«, jer je Rijeka naše naravno središte, i zato je barjak naše župe na sletovima Saveza u Osijeku, Ljubljani i Zagrebu, bio ovit crnim velom.

Počeci župe i sokolski rad župe bio je upućen na bratska društva: Gospić, Otočac, Ogulin, Srpske Moravice, Ravna Gora, Delnice, Kastav, Cernik-Cavle Sušak, Draga, Bakar, Kraljevica, Crikvenica, Omišalj, Krk, Aleksandrovo i Baška Nova.

Ustrajnošću tadanjih župskih funkcionara i požrtvovnošću naših agilnih tehničara i nacionalnih radnika, naš rad dobiva dnevno šire područje, niču i viju se nova sokolska društva. I već koncem 1922. god., u sklop gore pomenutih društava ulaze i društva: Plaski, Krasica, Vrbnik, Malinska i Senj.

18. februara 1923. god. na III. glavnoj skupštini župe »Rijeka« u Bakru, preneseno je selo župe na Sušak, gde

sad započimlje najživlji rad, jer je centar župe promaknut svome najnarravnijem položaju. Uspjeh rada iskaže već 1924. god., kad je na IV. glavnoj skupštini župe u Sušaku, po statistici utvrđeno, da su u župu učlanjena društva: Aleksandrovo, Bakar, Baška, Cernik-Čavle, Crikvenica, Draga, Fužine-Vrata, Kastav, Kraljevica, Krasica, Krk, Gospić, Gračac, Ogulin, Otočac, Plaski, Srpske Moravice, Sušak, Vrhovine, Malinska, Vrbnik i Senj, dakle 22 društva. A dve godine zatim, broji župa 29 društava; uz ova gornja još i društva: Delnice, Korenica, Novi, Rab, Sv. Juraj Škriljevo, Trsat, Zamet-Kantrida i samostalno od Fužina Vrata, dok prestaje rad društva: Malinska i Vrbnik.

Razumljivo je, da je naš sokolski rad bio u velike sprečavan (a ni danas nije mnogo bolje) od ljudi i društava, kojima je jedinstvo i bratstvo bilo nepoznato, i koji su već po svojoj naravi izgrađeni, da ometaju svaki rad. U toj teškoj borbi oni slabiji malaksali i napustiše sokolske redove, a oni jači prihvatili življe kormilo i veslo sokolskog broda, da svladaju napore, pa da, kad se bura stiša, svedu brodove na mirnu pučinu. I na našoj ovogodišnjoj IX. glavnoj skupštini 10. marta o. g. u Sušaku, brojili smo u svemu 25 sokolskih društava i to: Aleksandrovo, Bakar, Baška, Cernik-Čavle, Crikvenica, Draga, Donje Dubrave, Gornje Dubrave, Gospić, Kastav, Kraljevica, Krasica, Krk, Novi, Ogulin, Otočac, Omišalj, Rab, Srp. Moravice, Sušak-Rijeka, Selce, Škriljevo, Trsat, Vrbnik i Zamet-Kantrida.

Razmatranjem zemljopisne karte vidimo, da su naša Sokolska društva gusto nasijana prema zapadu, dok dalje od mora, prema centrumu države ta sokolska snaga pada. Da — ovde vidimo potrebu Sokolstva, a tamo dalje, ta se potreba manje oseća.

Vodstvo župe u rukama je braće, koja svojom agilnošću jamče za njen napredak. Dugogodišnji i prokušani radnici župskih sletova u Ogulinu, Otočcu, Gospiću, Crikvenici, Krku, Baški i Sušaku, znadu i naše mane i naše dobre strane. Starešinstvo župe beleži u svojoj knjizi imena: Dr. Milo Krsić i Ivan Polić, svojih poštovanih starešina i imena Marijana Borasa i Ize Ciottijeve, svojih poštovanih načelnika. Uz ta imena nižu se vredna imena članova starešinstva župe, koji će znati i moći voditi župu napred i samo napred!

ŽUPA SARAJEVO

Nastala je iz Srpske Sokolske Župe Bosansko-Hercegovske i iz Hrvatske Sokolske Župe Tvrtkove, koje su obadve pre rata pronosile sokolsku misao u Bosni i Hercegovini. Starešinstvo Srpske Sokolske Župe Bosansko-Hercegovske, koje je za vreme rata bilo na robiji radi veleizdaje, u času ostvarenja sokolskih ideala, u momentu narodnog ujedinjenja i oslobođenja smatralo je za svoju prvu zadaću u našoj oslobođenoj otadžbini da sokolski rad uputi novim smerom i da pozove sve Sokole koji su za vreme rata visoko nosili sokolsku zastavu, da se odazovu svojim nacionalnim zadacima. Već u novembru god. 1918. kad je u Sarajevo stigla srpska vojska starešinstvo je pozvalo svoje članove da u što većem broju stupaju uz vojsku i da u svakom narodnom radu uzimaju što jačeg učešća. U februaru god. 1919. održana je skupština u Sarajevu, na kojoj su bili delegati svih predratnih srpskih sokolskih društava, u Bosni i Hercegovini te je u prisustvu najistaknutijih predratnih srpskih Sokola braće Dr. Laze Popovića, Dr. Srdana Budisavljevića i pok. generala Mike Kovačevića, donesen zaključak da srpski Sokoli u župi Bosansko-Hercegovskoj napuste svoje plemensko obilježje i da pokušaju da se sa braćom hrvatskim Sokolima sjedine u jednu sokolsku organizaciju. Tim istim željama bilo je zadano i hrvatsko Sokolstvo u Bosni, tako da je zapravo u Sarajevu nikla klica jugoslovenskog Sokolstva, koja je posle na vidovdanskom saboru utvrđena kao temelj našeg sokolskog rada. Sokoli župe Gavril Principa učestvovali su vrlo aktivno na sletu u Mariboru i sa znatnim brojem na velikom Ljubljanskom sletu, i kod ostalih sokolskih priredaba. God. 1924. priređen je u Sarajevu III. pokrajinski slet na kome su učestvovali Sokoli iz cele Bosne i Hercegovine, zatim iz Užičke i Kragujevačke župe, a bili su delegati i iz najvećeg broja ostalih sokolskih župa. Na tom sletu je razvijena župska zastava poklon Nj. Vel. Kralja, koji je preko svog delegata generala g. Stevana Hadžića kumovao zastavi. Iza toga sleta sokolska misao je uhvatila ponovo dubokog korena. Ova župa je posvećivala naročitu pažnju da se oduži senj velikih nacionalnih heroja, pa je inicijativom ove župe izdan do vršenog praškog sleta 1920. izvršen na svečan način prenos kostiju pok. Gavril Principa i drugova iz Čehoslovačke u Sarajevo. Župa je vrlo aktivno učestvovala u akciji za podizanje »Doma Žrtava« narodnim mučenicima palim na Palima i u sahrani narodnih mučenika poginulih na Ilidži. Ceneći

rad društva Prosvete kao predratne matice sokolske župa je na Prosvetnoj proslavi 1927. uzela vrlo vidna učešća. Sokoli su tom prilikom izvodili svoj javni čas i izvršili natecanje u viteškim igrama. God. 1926. župa je priredila intimnu sokolsku svečanost povodom 50 godišnjice života a 25 godišnjice sokolskog rada jednog od najzaslužnijih Sokola iz Bosne i Hercegovine brata Steve Žakule. Na sokolskoj akademiji koja je tada bila priredena učestvovali su delegati svih sokolskih organizacija iz Bosne i Hercegovine i mnogi predratni sokolski radnici. Taj dan bio je kao poticaj mladim generacijama kako se Sokolstvu kroz decenije predano služi. Sokolska župa Gavril Principa posvećivala je naročitu pažnju pobratimskom pokretu u kome je oduševljeni Soko pok. brat Miloš Duran bio duša i neumorno radio. U god. 1928. župa je priredila svoj uspešni javni čas, a javni čas, koji je održan 2. juna 1929. što ga je priredila ova župa zajedno sa Zlatiborskom župom po mišljenju svoju upućenih znači znatan korak napred.

Sokolstvo i u Bosni i Hercegovini spada među one organizacije, koje poлагano ali sigurno krče sebi put. So-

ŽUPA SKOPLJE

Da bi se lakše shvatilo u kakvom se stanju nalazi ova župa, potrebno je pre svega obratiti se njenj prošlosti upravo bolje rečeno, dobu njenoga postanka i stvaranja i dobu pre njenog stvaranja. Još za vreme turske imperije a naročito u poslednje doba većih sloboda, smela su se pojaviti kad i kad manja ili veća gimnastička društva, koja su ugledom na tađanja sokolska društva u predratnoj Srbiji imali svoj prikriveni nacionalni tip. Takvih društava je bilo još pre 1912. godine nekoliko i to u Skoplju, Kumanovu, Prizrenu, Prištini, Ferizoviću, ali i ona su se javljala brzo kao pečurke da bi tim istim tempom se i gasila. To su bili ugledi ali nedovoljni potkrepljeni čistim ubeđenjem te zato i vrlo kratkoga veka. Javljala su se ta gimnastička društva inicijativom koga od društvenih sokola ali njegovim odlaskom iz mesta i društva su obilno propadala, da bi ta ista ličnost ponova osnovala novo društvo u mestu svog novog opredeljenja. Na ovaj način su postajala i propadala društva do 1912. god. Posle oslobođenja 1912. god. osnivanje društava išlo je nešto bolje i sa većim poletom te je i dolaskom viđenijih sokolskih radnika u Južnoj Srbiji bila stvorena osnovica za što bolje ostvarenje sokolske ideje ali uskoro objavljeni rat 1914. god. uništio je gotovo sve početke i ta tako osnovana društva ostala su samo kao lepa istorijska uspomena. Povraćajem redovnog stanja u zemlji, prestankom rata — počelo se kao i svuda iz početka ili nastavkom. Tako je bilo i u ovim krajevima. Nekadanja veća sokolska društva kao: Bitolj, Prizren, Kumanovo, koje je još i pre rata imalo svoju muziku, dalje Skoplje koje je za vreme rata radi, dalje Štip, počinju polako da se pribiraju i da stvaraju svoja društva tako da se energičnim radom Skoplja uspešno i to da se u 1923. godini stvorila današnja sokolska župa. Govoreći već o jednom jačem pokretu od istorijske je važnosti pomenuti i lica koja su radila na tome. Vredno je spomenuti da je u vreme stvaranja župe u Skoplju, koja je brojala na dan svoga osnivanja 9. aprila 1923. godine svega pet društava — bio starešina brat T. Živković pukovnik. Svoju energiju i neobično jaku volju i ljubav prema Sokolstvu želeći da korisno i pravilno plasira neumorno je radio i težio da stvori sokolski dom koji bi bio pravi sokolski centar istorijskog Skoplja i koji bi bio ne samo vežbaonica za Sokole Skoplja nego ujedno i škola za vaspitanje sokolskih prednjaka za celu Južnu Srbiju, i rađeci na tome poslu energično i istrajno uspeo je da uz pripomoć pravih i svesnih Sokolaca podigne željeni sokolski dom. Uz obilnu pripomoć našeg uzvišenog i pravog Sokola Nj. V. Kralja Aleksandra kao i obilnu pomoć naših velikih i odanih prijatelja braće: Dona Frotingama i Mihajla Pupina kao i građana Skoplja, pored mnogih drugih svesnih i poštovanih Sokola, stvoren je lepi Sokolski Dom u Skoplju kao osnova za jači sokolski rad kao centar sokolske vesti i misli, kao škola za buduće sokolske nastajanje. Volja i rad su zaista jaki faktori a oni su ovde pokazali svu svoju vrednost. Jakom voljom i uzdržljivošću brat Živković i starešinstvo uspevaju da od male petčlanovske župe stvore župu u kojoj su danas zastupljena 34 bratska društva Južne

kolska načela sve više i više osvajaju srea svih ispravnih i čestitih. O tome najbolje svedoči taj uspešni javni čas na kome se našlo na okupu sve što je zadano nacionalnom mišlju. Danas Sokolska župa Gavril Principa broji 14 društava i to: Sarajevo, Novo Sarajevo, Visoko, Vareš-Majdan, Kakanj, Zenica, Bugojno, Rogatica, Fojnica, Pale, Goražde, Poča, Breza i Travnik. Od tih su osnovana iza oslobodenja: Novo Sarajevo, Vareš-Majdan, Kakanj, Fojnica, Pale, Rogatica i Breza. Svoje domove imaju Zenica, Pale i Breza, izgrađuju se domovi u Novom Sarajevu i Kakanju, a vodi se najozbiljnija akcija za podizanje doma u Sarajevu. Broj članova i članica u župi iznosi 1623.

Rad sokolski za ovih 10 godina ne može da nas potpuno zadovolji, jer bi u sokolskim redovima trebali da budu svi predratni Sokoli i svi nacionalni radnici, ali pored svega toga kretanje Sokolstva zadnjih godina ipak pokazuje siguran korak napred, pa se možemo nadati da će Sokolska župa Gavril Principa verna velikim sokolskim tradicijama i lepoj sokolskoj prošlosti i u buduće biti pionir sokolske misli.

Dr. V. B.

ŽUPA SPLIT

Dobra je bila namisao Saveza, da sve župe, nakon 10 godina rada u slobodnoj domovini, daju kratak istorijat svog delovanja kroz to razdoblje. Da taj istorijat, stisnut u uske granice jedne kolone, ne bude suho nabiranje veselih i tužnih događaja, biće bolje predočimo li onu krivulju uspona i opadanja naših nastojanja i propusta, onih časovitih energičnih zahvata i malaksanja u svim granama sokolske delatnosti, u starešinstvu župe, njenim osecima i društvima.

Rad župskog starešinstva od oslobođenja napred kretao se i razvijao, teran onom neugasivom i nemirnom leptom sokolskom osebinom, većim nezadovoljstvom nad postignutim i težnjom za boljim i savršenijim. Nastojanja starešinstva nisu nalazila željenog odraza u radu većeg dela župskih društava, a to s mnogih razloga, koji se zapažahu i kod ostalih župa, kao pomanjkanje iskusnih preratnih sokolskih radnika, neshvaćanje sokolske ideje, koja — postignućem zajedničke nam slobode, i time lišena glavni svog cilja, koje je Sokolstvo najjače poticalo na rad, najme nacionalne borbe sa protivnicima i revolucionarnog lagumanja Austro-Ugarske — za mnoge je prestala da više bude privlačivi magnet. K o ovome dolaze mnogi još sitniji uzroci, i lokalne naravi, više manje posvuda slični i poznati. Starešinstvo, svime time razočarano u svojim nastojanjima, odlučuje da preda ostavku, te se 22. XI. 1925. uručio izvanredna glavna skupština župe, koja je imala da se time pozabavi, ispita uzroke i nezdruze prilike, da nađe protutek, sa event. novim ljudima. Nakon živahne debate, obećanja društvenih izaslanika, da će svako u svom delokrugu uzastojati da se prilike izmene na bolje, sa malim izmenama izabire se, kao najposobnije, staro starešinstvo i ono novim energijama i madama laća se opet rada. I faktično kulminacija lepih nastojanja i rada i uspeha starešinstva datira u godinama 1926. i 1927., a kruna svemu bio je slet naraštaja u god. 1927., na kojem je uzelo učešća oko 30 Č. S. naraštaja. U g. 1928. i 1929. nastalo je opadanje u radu i marljivosti starešinstva. Uzroke treba tražiti u tome, što su se uspravo oni članovi starešinstva, koji su pre pokazivali najviše aktivnosti, drugima davali impulsa i prednjačili inicijativom, morali sada više pozabaviti svojim privatnim poslovima, a i bolešću bili sprečavani, tako da su se nekoji morali čisto i povući iz aktivnoga rada. A k tomu znamo da ljudska energija nije večna i godinama malaksle. I tako sada čekamo (a već ih i godinama čekamo) na mlade sile, da nas barem u nečem rasterete, a kada se prepuštimo do sada varavim nadama da će kakav iskusni i energični sokolski radnik zalutati na naše žale, pa da ga upregnemo u župska kola. Međutim iskustvo života nam kaže, a i ovo naše more dnevno potvrđuje staru istinu i zakon prirode, da iza plime sledi oseka, a iza oseke opet plima. A mi u našem sadanjem radu iščekujemo plimu.

Donekle sličan proces zapažamo u pojedinim župskim osecima. Tehnički odsek zaslužuje, da se o njemu najviše pozabavimo. Još iz predratnih vremena, pa sve do glavne godišnje skupštine god. 1928. stoji na čelu T. O. u svojstvu župskog načelnika brat Jure Vrcan, kada se morao sa tog mesta povući radi slabog zdravlja. A brat Jure daleko i široko je poznat u sokolskim redovima i izvan granica njegove župe. Valjanu sokolsku spremu dobio je još pred dvadesetak godina u sru Sokolstva, u Zlatnom Pragu. Njegov rad u Sokolstvu, a naročito u tehničkom odboru župe znači jednu ravnu osecu liniju železnog rada i volje, neodstupanja od sokolskih principa i discipline. Dosta ih je, koji su ga držali preostriim i pedantnim ali vreme je dokazalo, da je brat Jure u mnogočem imao pravo, u čemu se drugi pre nikako nisu slagali.

ŽUPA ZADAR-ŠIBENIK

Sokolstvo je u Dalmaciji nastavilo radom nacionalnih boraca, narodnih i hrvatskih čitaonica, te se je u prvom deceniju ovoga veka širilo, napredovalo, i stalo okupljati u župe. Već g. 1908. postoje u šibeničkoj okolini sokolska društva u Betini, Drnišu, Mandalini, Murteru, Šibeniku, Tisnu i Vodicama. Sokolski radnici udešavaju u njima sokolski rad u smeru uzajamnoprosvetnom i rodoljubnom, jačaju uverenje i volju za borbu protiv tuđeg režima i pašovanja. Radi uspešnijeg sokolskog i narodnog rada okupljaju se sokolska društva u župe. U Dalmaciji su osnovane četiri župe između kojih Hrv. sok. župa Krešimirova sa sedištem u Šibeniku.

Krešimirova je župa osnovana 23. augusta 1908. Na skupštini su pristupili odlasnici sokolskih društava iz gore spomenutih mesta. Prva uprava birana je na ovoj skupštini ovako: Dr. I. Krstelj, star (Šibenik); P. Nakić zam. (Drniš); D. Sirovica taj. (Šib.); A. P. Vlahović blag. (Mandalina); J.

A upravo sada trebalo bi u našem Sokolstvu nekoliko Jura Vrcana, da nas potpuno uobra sunu i probude iz apatije. Zato je i rad T. O. kroz dugi niz godina bio jedna ravna linija marljivog rada, a i uspehi nisu uzmanjkali, što se vidilo po raznim nastupima i natecanjima župe u vlastitom delokrugu i izvan njega. Rad mladog T. O., premda ima više dobara i spremnih članova, nije onako plodan, jer mu fali ona gvozdena Jurena volja i energija, da se nametne našim u većem delu zaspalim i dostalenim društvima.

Prosvetni rad u župi nije mogao da zahvati kroz ovo deset godina dubljeg korena i da pokaže onu krivulju predavanja i opadanja, pa opet na predavanja i opadanja. Iznimka se desila u godini 1925., kada je novi župski prosvetni upravu uzorno organizovao prosvetni odbor, okupivši u sedištu župe veći broj odbornika velike obrazbe. Obradio se i umnožio veliki broj predavanja, društvima se prikrbio veliki broj knjiga i raznih brošura. A većina društava na sav taj poštovani rad nije reagiralo, na okružnice i pisma nisu ni odgovarali. Župski prosvetar i njegovi članovi, razočarani prestadoše radom.

Godine 1923. pred velikim župskim sletom, koji se održao prigodom 30 godišnjice sokolskog društva u Splitu i 15 godišnjice osnutka župe, izšlo je nekoliko brojeva »Sletskog Vjesnika«. Od godine 1926. izlazi redovito kao mesečnik »Sokol na Jadranu«. Sada ga se tiska u 1400 primeraka.

I u finacijskom delu rada nismo imali osobito sreće. Župski blagajnici bili su braća, koja su bila obično zaposlena svojim zvanjem. Nisu imali vremena da organiziraju tu stranu važnog rada, a društva, kada ih nitko ili retko tko opominjao da vrše dužnosti naprama vlastitom društvu, župi i savezu, nisu dobrim delom također ništa radila, tako se godinama gomilao dug napram župi i Savezu, iz kojega nikako da izademmo ili da nađemo načina, kako će društva urediti svoja stara i nova dugovanja.

Zdravstveni rad u župi i društvima, osim sporadičnih slučajeva, obično je bio kratkog veka, nije se mogao nikada razviti i podići na neku visinu, kako zahteva organizacija. Nemamo nade, da će se ni u skoroj budućnosti podići i razviti.

Rad pojedinih društava pruža različit sliku. Onih idealnih društava, kako ih umišlja naša sokolska mašta, nemamo, ali imamo ih ipak nekoliko, koja, premda prolaze svoju plimu i oseku, ipak se može reći, da rade na više područja sokolskog rada. Iza ovih dolazi izvestan broj društava, koja se ograničuju na tehnički rad, tu i tamo prirede godišnje po koje predavanje i održu po više zabava. Zatim dolaze društva, koja godimice prirede najviše po nekoliko zabava, i konačno par njih, koja spavaju već dugo vremena većim snom, to jest opstojte samo na papiru. Veliko pa zlo kod većine društava je to, da nemaju smisla a ni uveta za sokolski rad kako ga propisuje današnja sokolska organizacija, nego se ograničuju na onaj uski delokrug predratnog rada koji sada lišen glavne poluge koja ih je napred terala, najme nacionalne borbe protiv tuđin, ostade kao i u ono doba miršav i zakrčljiv. I ta zakrčljivost tako je uhvatila korena, da se nastojanja župskog starešinstva uzalud dugo to-milo, a da na tom neplodnom tlu stvori bolje uslove za rad i napredak.

Eto to bi bila gola, po mom mišljenju verna slika našeg rada i stanja kroz ovih 10 godina.

Kakove imamo izgleda za budućnost?

Hteo bi da budu jasni i vedri. Ali teško je kroz ovu maglu, koja nam sada vidik preči, zagledati, da li će nam druga 10 godišnjica biti bolja ili gora.

S. V.

Dr. Milan Jovanović.

Najvažnije je kod plivanja

da uzdržimo što dulje tjelesnu toplinu, da kretanje tijela budu što slobodnije, njegova rezervna fizička snaga što veća i da tijelo posjeduje osjećaj sitosti i zadovoljstva bez prenatravanja želuca.

Svima ćemo tim uvjetima najbolje udovoljiti upotrebom ukusne

OVOMALTINE

naravno koncentrovane hrane, koja u malom obujmu posjeduje veliku hranjivu vrijednost, unosi u tijelo veliki broj potrebnih mu klorida i koja se lako probavlja, štedeći time raspoloživu energiju tijela.

To je i razlog, da je slavni francuski plivač Georges Michel, koji je preplivao Canal La Manche u dosad ne sniženom rekordnom vremenu od 11 sati i 5 min., za vrijeme svog treninga kao i za vrijeme svog slavnog pothvata upotrebijavao Ovomaltine, za koju veli, da mu je kod toga bila od neprocjenjive koristi.

Dobiva se svagdje uz cijenu od Din 1850 po kutiji.

Tražite besplatni uzorak, pozivajući se na ovaj list od

Dr. A. WANDER d. d.,
ZAGREB

župa Hrvojina, te Sokolovi iz Zadra. Narod je bio oduševljen. Na skupštini je birana uprava župe: Dr. I. Krstelj, star. (Šib.); P. Nakić, zam. (Drniš); A. P. Vlahović, taj. (Mandalina); V. Kusić, blag. (Šib.); J. Regner, voda (Drniš); i N. Blažević, zam. (Šib.). Ova je uprava ostala na čelu Krešimirove župe sve do 1914. samo je jedne godine bio zam. starešine Vjekoslav Nakić.

U župi je učlanjeno 7 sokolskih društava sa 4 počasna, 5 utemeljit., 273 izvršujuća i 396 potpomagaćućih članova, 96 muš. i 18 žen. podmlatka i 2 pripravnika. Raspolagala je sa 10 prednjača i 12 pripravnika.

Tokom god. 1910. Krešimirova župa nastoji da pomoću izleta, javnih vežbi, šetnji i uputa uzdrži i proširi zanimanje i rad za Sokolstvo i narodne potrebe. Od sokolskih se društava ističu ono u Šibeniku i Mandalini. Na sletu br. Hrvojine župe 21. VIII. sudjeluje korporativno Krešimirova župa. Posebnom tačkom na vežbalistu istupili su Sokolovi Mandaline i Šibenika vežbanjem kopljima.

Za II. svesok. hrv. slet u Zagrebu 1911. pripravlja se Sokolovi sokolskih društava župe i putuju na slet u znatnom broju zajedno s ostalim Sokolovima Dalmacije. Za izložene sokol. fotografije i uspomene dobili su nagradnu diplomu šibenički i mandalinski Sokol.

Krešimirova župa sastavljena je od sledećih Sokol. društava: Betina, Drniš, Mandalina, Murter, Šibenik, Tisno, Vodice.

1912. priredila su razna sokolska društva izlete i javne vežbe u okolna mesta, a važniji su onaj u Primoštenu 23. VI. i Mandalini 9. VII. što ih je priredila župa.

Ove je god. poslan na Savezni prednjački tečaj br. A. Fulgosi.

Odaslanik Krešimirove župe na sletu Srpske sokol. župe na Primorju 12. i 13. X. raspravljao je s ostalim odaslanicima dalmat. sokol. župa c. auto-

vanju i vežbanju na sletu u Ljubljani. Na 1. marta 1914 održana je zadnja skupština Hrvat. sokol. župe Krešimirove. Zaključeno je, da svako društvo pošalje na prednjački tečaj barem jednog člana, da će župa korporativno sudelovati sletu, što se priredi u Dalmaciji ili Ljubljani i zato će se vežbati određene vežbe.

Za g. 1914. birani su u upravu župe: Dr. I. Krstelj, star. (Šib.); P. Nakić, zam. (Drniš); A. P. Vlahović, tajnik (Mandal.); P. Roca, blag. (Vodice); J. Regner, voda (Drniš) i N. Blažević, zam. (Šiben.).

Borbe i junačke pobjede braće Srba i Bugara za Balkanskog rata pratilo je Sokolstvo Krešimirove župe osobito ljubavlju i oduševljenjem, te njihove uspjehe držalo za svoje. Velikanstvene manifestacije solidarnosti i bratstva u Šibeniku i okolnim mestima priredene su i vodene od Sokolova. Oslobođenje balkanske braće tudinskog zuluma, ulevalo je u Sokolove novi duh, rad i smer, te jačalo težnju na bezobzirnu borbu protiv tudinstva, a za slobodu i jedinstvo Srba i Hrvata.

Radom u ovom pravcu ističe se osobito g. 1914. Izleti u Rogoznicu (13. VI.) i Tisnu (21. VI.), a osobito onaj Krešimirove i Hrvojine župe na dalmatinsko Kosovo 28. VI. sa mnogo Sokolova i naroda, gde su se okupili sokolski i nacionalni radnici hrvatski i srpski iz Dalmacije i van nje, privukli su osobitu pozornost austrijskih vojnih i državnih vlasti. Ove su osobito uzrujali rodoljubni govori Dr. Drinkovića, Dr. Krstelja, Dr. Andelinovića i drugih govornika protiv tudjeg gospodstva, a za slobodu i jedinstvo, te prisizanje hrvatskih i srpskih Sokolova i nacionalista bratstvu i slobodnoj domovini.

Usled pogibije austrijs. prestolonaslednika u Sarajevu Sokolstvo dobiva naredbu, da se sa Kosova povratu tiho kućama. Sokolovi predviđaju ozbiljne događaje i dane kušnje. Položaj Sokolstva Krešimirove župe pogoršavaju i općinski izbori u Šibeniku, koji počinju 24. VII. a na koje prave pritisak pretnjama i strahovanjem austrijs. vojne i civilne vlasti. Sokolovi ipak stupaju određenim smerom slobode i jedinstva. Zato videnije unašaju u crnu knjigu i dolaze pod pažnju političkih redara i uhođa. Obavljaju se premetačine po njihovim kućama.

Mobilizacija 26. VII. 1914 zgodno je došla vlastodršcima da na nacionalnim i sokolskim radnicima upotrebe svoju moć i silu. Hapse se i utamničuju radi velezidaje Dr. Drinkovića, M. Stojića, D. Sirovica i drugi. Od uprave Hrvat. sokol. župe Krešimirove utamničeni su 27. VII. Dr. I. Krstelj i P. Roca, a 29. VII. A. P. Vlahović i N. Blažević. Raspuštena su sokolska društva i Krešimirova župa, a njihova imovina zaplenjena, raznečena i na dražbi rasprodana.

Tako je 1914. utrunut javni život Sokolstva Krešimirove župe, koje je kroz 15 g. budilo i jačalo narodnu svest širilo spoznaju o bratstvu i zajedničkom radu, uzgajalo Sokolove za slobodu i jedinstvo naroda i domovine.

Za vreme rata nema Sokolstvo Krešimirove župe ni spomena, a istaknutiji se Sokolovi šikaniraju i u vojništvu i kod kuće. Ali oni ostaju verni svom zadatku i rade bezobzirno puni vere i nade u narodno uskrsnuće.

Slom Austro-Ugarske 29. X. 1918 doneo je slobodu našem narodu i ostvarenje jedne od glavnih sokolskih težnja. U prvim redovima za održavanje reda i čuvanja prave slobode vidamo Sokolove. Ali sloboda malo traje.

Već 7. XI. 1918 nastupa talijanska okupacija s osobitim metodama. Obnavljaju se ipak sokolska društva Kre-

šimirove župe. Vredan je spomena rad onih u Šibeniku i Mandalini, gde se ističu radom braća Bučić, Fulgosi, Triva, Despot i Vlahović. Sokolovi iz Šibenika i okoline dogovaraju se o uređenju, radu i nazivu Hrvat. sokol. društava. U novembru prihvaća Hrv. Sokol u Šibeniku ime Jugoslovenski. Ovo isto ime poprima u decembru i I. hrv. seoski Sokol u Mandalini; a kasnije i drugi. Rad je za talijanske okupacije ograničen, ali Sokolstvo ipak čini narodnoj stvari velike usluge. Progonjenici su mnogi sokolski radnici, a neki proigrani na Sardinju.

Na sokolski sabor u Novi Sad 1919. određeni su kao delegati Krešimirove sokol. župe braća P. Roca, P. Kovačević i A. P. Vlahović. Pristustvovala je samo br. Kovačević, jer Roci i Vlahoviću, koji su pod pažnjom, nije talij. okupatorna vlast htela izdati putnice. Delegati su primili nalog, da pored oko jedinstva srpskog, hrvatskog i slovenačkog Sokolstva i naziva Jugoslovenski Sokol.

Za talij. okupacije obustavljen je rad Sokolskog društva u Mandalini. Radi nemara nekih odlučujućih rad ovog Sokola, koji je bio među najaktivnijim i najurednijim, nije više uspostavljen.

Promicateljni odbor za uspostavljenje nove sokolske župe za severnu Dalmaciju sa sedištem u Šibeniku, braća K. Šupuk i A. P. Vlahović, sazivaju 1. XI. 1921 — posle odlaska Talijana — konstituirajuću skupštinu nove župe, koja bi se sastojala od bivše zadarske Bana Paližne i šibeničke Krešimirove. Ovoj skupštini pristustvuju odaslanici sokolskih društava Šibenika, Vodica, Betine, Skradina, Dubrave i Murtera. Pismeno pristaju sokolska društva Bibinja, Raba i Tisna. Župu Bana Paližne i Sokol. društvo u Pagu zastupa br. Dr. Kožul, a Hrvojini župu braća Dr. Bučić, Mikačić i Vrećan.

Skupština je prihvatila novo područje sokolske župe za severnu Dalmaciju sa sedištem u Šibeniku, koja sada hoće da nastavi rad Hrvat. sok. župe Krešimirove i birala sledeću upravu: M. Triva, prof., stareš. (Šibenik); zamenici Dr. M. Medini (Šibenik) i Dr. K. Dobrota (Skradin), A. P. Vlahović, tajnik (Mandalina), Lj. Montana, blagajnik, Dr. M. Perković, prosvetar (Šib.), J. Regner, načelnik (Drniš).

1922. Župa broji 13 društava sa 754 člana. Uprava je ostala za ovu i sledeće dve godine u glavnom ista. Ove godine održan je III. slet šibeničke Sokol. župe u Šibeniku, 1923. u Drnišu IV. župski slet, a 20. VII. 1924. prigodom 25. god. opstanka Sokolskog društva u Šibeniku V. slet uz sudelovanje Sokolova svih društava i mnoštva naroda.

Oko 40 Sokolova sok. župe Šibenik sudjeluje sletu br. sokol. župe Petra Svačića u Zagrebu, a II. sokolskom saboru Jugoslovenskog Sokolstva pristustvuju kao odaslanici župe braća S. Adam (koji je starešina župe 1923. i 1924.) i A. P. Vlahović.

Župa održaje prednjački tečaj, na koji je pristupilo 12 Sokolova i 1 Sokolice od 8 sokolskih društava župe.

Poslo opširna izveštava na skupštini župe I. III. 1925 tajnik Vlahović moli, da ga radi osobitih uzroka, ne biraju tajnikom župe. Birana je sledeća uprava: S. Adam, star. (Šib.); zamen. J. Regner (Drniš), B. Marčić (Šib.), M. Maričić, taj. (Šib.); A. P. Vlahović, prosvetar (Mandalina); A. Fulgosi, načelnik (Šib.).

Župa broji 15 društava: 1251 člana i 174 članice, 208 muš. 96 žen. dece, 176 muš. i 129 žen. nastajaja. Prihvaćeno je novo ime: Šibeničko-zadarska sokol. župa.

U 1926. godini postaje tajnik župe L. Pilić, a prosvetar F. Vuletin.

6. i 7. VIII. 1927 održan je VI. župski slet u Preku uz sudelovanje br. splitske sok. župe i to prigodom blagoslova sokolskog barjaka, što ga je prečkumu Sokolu darovala Nj. Vcl. Kralj. Marija.

17. i 18. septembra bio je VII. župski slet u Biogradu n/m.

Uprave su g. 1927. i 1928. B. Marčić, star. (Šib.); zamen. M. Radović (Šib.), I. Pelicarić (Biograd n/m.), S. Dragišić (Drniš), L. Pilić, taj. (Šib.); M. Cvitković, blagajnik; M. Macura, prosvetar. Lj. Montana, načelnik.

VIII. župski slet priređen je u Drnišu 25. i 26. kolovoza 1928. Ovak je dan drniški Sokol razvio svoju novu zastavu. Održale se proste vežbe i na spravama i lako atletsko natecanje.

Na glav. god. skupštini sokol. župe šibeničko-zadarske 1929. birana je ova uprava: R. Kovačević, star. (Šib.); zamen. Pelicarić i Radović, te D. Pokrajac (Knin); L. Pilić, taj. (Šib.); K. Novak, blag. (Šib.); M. dir. Ježina, prosvetar (Šib.); Lj. Montana, načelnik (Šib.).

IX. župski slet šib. zad. sokol. župe održan je 15. i 16. juna 1929. u Šibeniku uz sudelovanje br. sokol. župa Rijeka i Splita. Pristupilo je mnogo Sokolova i gostiju. U velikom je broju sudelovalo i vojništvo kr. rat. mornarice, koji su vežbali puške i vesla. Ovak dan slavilo je Sokolsko udštvo u Šibeniku 30 godišnjicu opstanka.

Sokol. župa šibeničko-zadarska preuzimajući dužnost Hrvat. sok. župe Krešimirove i nastavljajući njezin rad s ostalim će brat. župama provodati duli bratstva i jedinstva e da s njime prožme sve delove naroda i sve krajeve naše domovine, a preko njih i zarobljenu braću. Ovak duh mora da prode u najzabavniju kolibicu bez obzira na veru i pleme, a na temelju poštenja, jednakosti i socialne pravdnosti. U radu i nastojanju za postignuće plemenite i uzvišene svrhe, stalni smo, da će Sokolstvo šibeničko-zadarske župe doprineti svoj deo u čemu želimo mu sreću i najbolji uspeh.

Ante P. Vlahović.

ŽUPA TUZLA

Sokolska Župa »Petra Velikog Oslobođioca« osnovana je na skupštini 28. marta 1920 u Tuzli pod predsjedanjem br. Jovana Petrovića. Glavne funkcije u starešinstvu podeljene su ovako: Starešina br. dr. Risto Jeremić, osnivač prvog Sokolskog društva u Bosni u Foči, tajnik br. Ivan Perić, blagajnik br. Čazim Žunić, prosvetar br. Branko Stakić. Kao glavni rad u toj godini jeste osnivanje sokolskih društava i četa na selima. Pod uredništvom br. B. Stakića izašla su četiri broja župskog »Vesnika«. Održan je I. župski slet u Tuzli 12. jula 1920 na kojem su nastupili: članova 81, članica 65, muš. nar. 64, žen. nar. 36. Sletu je prisustvovao ispred Saveza br. dr. Lazar Car.

Župa je brojala ukupno 1067 članova od toga vežbača: članova 338, članica 88, muš. nar. i žen. nar. 482. Broj društava 12, seoskih društava 4 i seoskih četa 4.

Na I. skupštini 30. I. 1921 u Tuzli izabrani su: star. br. Simo Eraković, tajnik br. Branko Stakić, načeln. br. Alojz Pogačnik, prosvetar br. Vojislav Bogičević, blag. br. Jovan Petrović. Radi se mnogo na seoskom Sokolstvu. Kod ostalih društava opaža se dosta slaba aktivnost. Osniva se »bratimska sekcija« na čelu sa br. J. Petrovićem. Župski slet u Derventu 26. juna 1921. Vežbalo članova 87, članica 44, odeljenje muš. nar. i muš. dece iz Dervente. Župa broji 1248 članova, od toga vežbača: članova 279, članica 74, muš. nar. 252, žen. nar. 127, muš. dece 432, žen. dece 139. Društava 12, 4 seoska i 4 čete.

II. župska skupština održana 26. II. 1922 u Doboju. Izabrani: stareš. br. Simo Eraković, tajnik br. Branko Stakić, nač. Alojzije Pogačnik, blag. br. Jov. Petrović, prosvetar br. Branko Tadić. Održan župski slet u Doboju 9. jula 1922. Vežbalo članova 92, članica 54, muš. i žen. nar. 180, dece 31, vojnika 120. Slet organizovan veoma slabo. Na mesto premeštenog br. A. Pogačnika preuzima načelnništvo br. Dane Marković. Na vanrednoj skupštini 24. IX. 1924 biran je za tajnika br. Miloš Ilić. U ovoj godini pada I. svesokolski slet u Ljubljani, kojeg je posetio veliki broj članstva tuzlanske župe.

Župa broji članova 1529, od toga vežbača članova 327, članica 85, muš. nar. 167, žen. nar. 94, muš. dece 488, žen. dece 237. Društava 11, četa 8.

III. župska skupština održana 11. II. 1923 u Tuzli. Izabrani: stareš. br.

Branko Stakić, tajnik br. Miloš Ilić, nač. br. Stevan Jakšić, predsednik prosvetnog odbora br. Jovan Magarašević, blag. br. Jovan Petrović.

Kao župski dan uzet 3. februara svake godine. Radi se na osnivanju prednjačkih zborova. Održan IV. župski slet u B. Šamcu 24. jula 1923. Vežbalo članova 98, članica 76, muš. nar. i žen. nar. 134, muš. dece 80, žen. dece 60, seoskih Sokolova 122. Na sednici žup. odbora 24. jula 1923 donešen je zaključak da: »Soko ne može biti Skaut, a Skaut ne može biti Sokol«. Usvojen predlog sok. društva Tuzla, da se župa zove: Petra Velikog Oslobođioca, što je i odobreno reš. Dvor. Kanc. br. 1818 od 26. V. 1923. Eparhijski Savet u Tuzli darovao je župi 2500 Din. Na sednici 3. juna 1923 donešen je zaključak, da se župa ukloni iz Tuzle, isti zaključak povučen 31. jan. 1923. Broj članstva 1468, od toga vežbača: članova 143, članica 42, muš. nar. 214, žen. nar. 55, muš. dece 87, žen. dece 62. Društava 12, seoskih društava 8. Na sletu seoskih Sokola u Brodu vežbalo 122.

IV. župska skupština održana u Tuzli 3. II. 1924. Izabrani: stareš. br. Staja T. Stajić pukovnik, tajnik br. Vojislav Bogičević, nač. br. Stevan Jakšić, preds. prosv. odbora J. Magarašević, blagajnik br. J. Petrović. Radi se na poboljšanju administracije kod župe i društava. Rad na seoskom Sokolstvu ref. br. Husein Selesković; starešinstvo obilazi društva, provodi revizije, sva se pažnja posvećuje vežbama čem članstvu. Uređuju se matice u društvima. Rad u župi udešava se prema programima funkcionera. Kod većine društava ne postoje prosvetni odbori, zaključak je da sva društva te odbore moraju osnovati. Radi se na sanaciji dugova iz prošlih godina. Na II. sok. saboru u Zagrebu zastupaju župu br. V. Bogičević i br. J. Magarašević. Sok. društvo u Kreki razvilo zastavu 8. VI. 1924. Održano 22 sednice. Broj članstva 1782, od toga vežbačeg: članova 308, članica 104, muš. nar. 184, žen. nar. 152, muš. dece 413, žen. dece 221. Društava 15 i nekoliko seoskih četa. Članstvo tuzlanske župe učestvovalo je u vel. broju na pokr. sletu u Sarajevu. Župa je održala vrlo uspešno letovanje na Svatovci (90 članova).

V. župska skupština održana 22. II. 1925. u Tuzli. Izabrani braća: star. Staja T. Stajić, tajnik Voj. Bogičević, nač. Julijan Kovaljski, za seosko sok. Husein Selesković, blagajnik Jovan Petrović, preds. prosv. odbora Krsto slav Dumić, matičar Edvard Vaupotić.

RISTO RUNDO
linarski radnja, instalater za električno osvetljenje i vodovod
ERCEGNOVI

NOVI HOTEL MARIBORSKI DVOR
A. Oset
Kopalnice Avtogaraže
TELEFON 302

SOKOLIĆ
LIST JUGOSLOVENSKEGA SOKOLSKEGA NARAŠĆAJA
Izhaja mesečno. - Letna naročnina 20 Din

NAŠA RADOST
LIST JUGOSLOVENSKE SOKOLSKKE DECE
Izhaja mesečno. - Letna naročnina 10 Din

UPRAVA
Jugoslovenski Sokolski Savez
Ljubljana, Narodni dom

ODLIKOVANO BODOGRADILIŠTE

MIHOVIL DEPOLO I SIN
KORČULA — DALMACIJA

PISARNA Jugoslovenskog Sokolskog Saveza u Ljubljani
preporuča svoje bogato skladište stručnih knjiga, diploma, nota, tiskanih i t. d. C. n. i. u Sok. Iskom kalendaru 1929.

Hotel de l'Europe
Sarajevo
hotel prvnih i iadu

ORIENT BAZAR
Sarajevo, Saraći ul. 18
UZEIR H. HASANOVIĆ

Najveći izbor bosanskih i orijentalnih umjetnih ručnih radova, perzijskih čilima i antikičeta

BRODSKI MOTORI
poznate njemačke tvrtke
H. M. G. Diesel i Semidiesel
Generalno zastupstvo i skladište
MARIN IVELJA
KORČULA

Tvornica kokosa
Otto V. R. uničnik i drug
Sarajevo
Preporučuje bratskim društvima sve vrste otirača i stranicu

Zadruga Brodograditelja
Korčula

Izrađuje sportske i ribarske čamce. Opskrbljuje jugoslovensku ratnu mornaricu. Obavlja istezanje brodova. Cijene umjerene.

KORISTIMO SE NAŠIM MOREM!
Najbolje i najveće kupalište na južnom Jadranu ima
KUPARI
KOD DUBROVNIKA

4 hotelske zgrade. — 182 sobe. Koncerti. — Bar. — Dancing. Tjelovježba. — 2 tenisa. — Nekoliko perivoja. — Izleti. Marionetno kazalište za djecu. Tražite prospekte!
Uprava kupališta Dubrovnik - Kupari

koji je odmah iza skupštine dao ostavku, a mesto njega došao je V. Bogičević. Pokreće se župski »Vesnik«, koji je izašao na 96 stranica pod uredništvom br. V. Bogičevića.

V. župski slet održan u Tuzli 12. juna 1925. Vežbalo članova 192, članica 61, muš. nar. 129, žen. nar. 63, muš. dece 93, žen. dece 101, vojnika 160. U povorci sudelovalo 1087. Na sletu razvijena zastava naraštaja Lukavac. Radi se na uplati 20 dinarskog poreza za vezu. U župi se organizuje naraštaj. Kod otvorenja Tyrševog doma u Pragu zastupaju župu braća Stajić i Bogičević. Na sednici JSS u Zagrebu 7. XI. 1925 prisustvuje br. Stajić i br. V. Vukanović. Savez pohvaljuje tuzlansku župu na prvom mestu. Organizovane su po društvima proslave 1. decembra i proslave 1000-godišnjice hrv. kraljevstva. Na međusletskim utakmicama u Beogradu bila je zastupljena sa većim brojem članstva. Posvećuje se pažnja organizovanju lekarskih odelaka. Župa je poslala društvima veći broj knjiga kao poklon min. prosvete. Kod društava se opaža veća aktivnost. Župski »Vesnik« donosi istorijate svih društava župe tuzlanske. Društva Tuzla i Lukavac drže svoja letovanja. Održavaju se predavanja sa skriptikomom u Tuzli, Kreki i Lukavcu.

Župa broji članstva 1437, od toga vežbača članova 261, članica 98, muš. nar. 180, žen. nar. 64, muš. dece 296, žen. dece 180. Župa broji 14 društava (jedno neaktivno).

VI. župska skupština održana u Bijelini 14. II. 1926. Izabrana braća: starešina Staja T. Stajić, tajnik i prosvetar V. Bogičević, nač. Jul. Kovalj-ski, načelnica sestra Smilja Jevtićeva, blagajnik Jovan Petrović, matičar Mehmed Salihspahić. Najvažniji događaj u ovoj godini jeste razvijanje župske zastave, koju je župi poklonio Nj. Vel. Kralj Aleksandar. Zastava je razvijena 19. septembra 1926 u Tuzli, a ta je svečanost priredena mesto župskoga sleta. Zastavi je kumovao Kralj preko svoga izaslanika g. Ilije Petkovića, generala. Na žup. utakmicama pobedila je vrsta sok. društva Bijeljina i dobila žup. zastavu na jednogodišnje čuvanje. Istoga dana izvršen je prenos i sahrana kostiju povelanih Srba od Austro-Ugarske u Tuzli. O ovim svečanostima pisale su mnoge novine u državi. Izdat je svečan broj »Vesnika«. Održan je okružni slet u Tesliću, na kojem je razvijena zastava društva Teslić 23. VI. 1926. Društvo Tuzla letovalo je pod Ozrenom, Lukavac u Olovu, a Bijeljina u Kobiljaci. Članstvo župe posetilo je u velikom broju XII. praški slet. Društvima poslani programi rada. Štampana Sokolska Citanka 1200 primeraka (preveo i udesio V. Bogičević). Vesnik izašao na 130 stranica. Posvećuje se u prosvetnom radu pažnja vežbačem članstvu (kratki govori). Župa broji članstva 1750. Vežbačeg: članova 343, članica 103, muš. nar. 214, žen. nar. 87, muš. dece 275, žen. dece 202. Župa broji 15 društava. Radi se na podizanju sokolskih domova, a isto tako na osnivanju knjižnica (12).

VII. župska skupština održana u Brčkom 27. II. 1927. Izabrana braća: stareš. Staja Stajić, tajnik i prosvetar V. Bogičević, nač. ing. Miloš Kvapil, načelnica sestra Smilja Jevtićeva, Matičar Mehmed Salihspahić, blagajnik Jovan Petrović, preds. zdr. ods. Dr. V. Vasiljević. Primljen predlog župe na saveznoj skupštini o minimalnim knjižnicama i antialkoholnom danu. Kupljena pisara mašina za župu. Izdate sokolske drame: »Pod zastavu Tyršovu« i »Sokolici«. Radi se na vaspitanju sokolskih prednjaka. Održan I. župski prednjački tečaj u Tuzli 3. do 17. jula 1927. Broj učesnika 23. »Vesnik« donosi kratke govore pred vrstom. Sednice tehničkog odbora i prednjačkih zborova redovno se održavaju. Izrađeno skript. predavanje: »Razvitak Sokolstva« (V. Bogičević) i održano u Tuzli, Doboju, Drvenici i Bijeljini. Članovi starešinstva obilaze društva radi revizije. II. lakotletske utakmice župe održane u Tuzli 28. avgusta 1927. Pobednik Sok. društvo Tuzla. Letovanja izvela su društva Doboj u Pribiniću, Kreka pod Ozrenom, Bijeljina u Kobiljaci. Održan slet i natecanje društava II. okruga u Zavidoviću 19. VI. 1927, isto I. okruga u Lukavcu 17. jula 1927. Savez pohvalio uređivanje »Vesnika« koji je izašao na 162 strane. Na molbu P. O. župe poklonila se »Prosveta« u Sarajevu svima društvima naše župe 1742 komada knjiga i time je udaren temelj knjižnicama u svima društvima. Održane su dve sednice prosvetnih odbora 17. XII. 1927 i 3. III. 1928. Prilikom župske skupštine. Tokom novembra 1927 premešten je u Subotici br. Staja T. Stajić pukovnik starešina župe, koji ima velikih zasluga za napredak župe i društava u svakom pogledu. Izpraćen je srdačno i sa velikim učešćem Sokola i građana. Broj članstva 1913 od toga vežbačeg: članova 315, članica 139, muš. nar. 196, žen. nar. 81, muš. dece 254, žen. dece 182. Društva 16. Seoske čete imaju Bijeljina i Der-venta.

VIII. župska skupština u Doboju 4. III. 1928. Izabrana braća: stareš. Jovan Petrović, tajnik V. Bogičević, nač. ing. Miloš Kvapil, načelnica sestra Smilja Kvapilova, matičar Mehmed Salih-

spahić, preds. P. O. dr. Vlad. Čalda-rević, blagajnik i žup. lekar dr. V. Vasiljević, načelnik nar. ods. ing. V. Kovačević. Radi zastoja u prosv. radu župe, kooptiralo je starešinstvo župe br. ing. R. Misitu na mesto izabranog preds. P. O. br. dr. Čaldarevića. Održan je I. nar. slet u Brčkom 3. juna 1928. Razvijena je župska naraštajska zastava, koju je poklonio br. Staja Stajić, a odneo ju je kao pobednik na utakmicama naraštaj društva Bijeljina. Zastavi je kumovao br. dr. Milorad Kostić star. sok. društva Brčko. Na javnoj vežbi sudelovalo je muš. nar. 144, žen. nar. 94, članova 44, članica 40. U povorci sudelovalo 421. Župa je izdala »Priručnik za župske prednjačke ispite«, kojeg je preveo s češkog i udesio br. V. Bogičević. Delegacija župe posetila je Sok. društvo u Strumici sa 42 učesnika, a sa većim brojem članstva vidovdanskog sleta u Skoplju. Br. Sok. društvo u Strumici izabralo je za počasne članove svoga društva braću dr. Milorada Kostića, ing. Miloša Kvapila, Vojislava Bogičevića i sestru Smilju Kvapilovu i predalo im počasne diplome. U Doboju je održano III. žup. natecanje za Kraljevu zastavu. Pobednik i čuvar zastave br. Sok. društvo u Doboju. Izvršena je revizija vežb. dela društava, tehnička revizija u svima društvima. 16. IX. 1928. održani su župski prednjački ispit sa 2 člana. Župa je bila zastupana na Prosvetnoj proslavi, na proslavi 50 god. Nevesinjskog Ustanka. Žup. je dodeljeno pod pokroviteljstvo Sok. društvo Beltinci, kojem je župa poslala 820 Din. Za Bugare postradale od potresa i za gladne u Hercegovini, poslano je oko 7000 Din. Zaslugom br. blagajnika J. Petrovića društva su uplaćivala redovno tekuće doprinose

Naša župa ne proslavlja deseto već sedmo godišnjicu svoga opstanka i rada, jer je osnovana tek 1922. god. Osnivanje njeno diktirala je potreba za ubrzanjem razvoja Sokolstva u Sandžaku, istočnoj Bosni i zapadnoj Srbiji, gde sokolskih društva do tada nije bilo i ceo ovaj kraj i suviše je udaljen od centara tada postojećih župa Sarajevske i Šumadijske.

Po predlogu Sokolskog društva u Užicu redovna godišnja skupština Sarajeva 1922. u Zagrebu odredila je istom teritoriju, radi stvaranja nove župe. Već 1923. postaje društvo Nova Varoš a 1924. posle uspešnog propagandističkog izleta od 360 km užičkog Sokola peške kroz Sandžak i Bosnu, obarazu se društva Plevlje i Prijepolje, ali ovo drugo odmah se i gasi. Te je godine osnovano i društvo Požege i preustupilo iz župe Sarajeva društvo Višegrad danas najagilnije i najurednije društvo župe: God. 1926. osniva se društvo Guča, koje već sledeće godine prekida sa radom zbog odlaska svog načelnika i jedinog vode u vojsku. God. 1928. osnovana su društva Priboj i Bijelopolje; šta će ona dati, pokazaće ova i sledeća sletska godina.

U glavnom u životu svih društava jasno je ovo: gde ima makar jedan sposoban prednjak, društvo radi dobro, jer materijal, iz koga se sastoje naša društva, po prirodi je zdrav, bistar, odvažan, uzdržljiv elemenat »Ere« — prava podloga za izradu idealnog Sokola. Gde nema prednjaka — društva životare.

ŽUPA VELIKI BEČKEREK

Još pre velikoga svetskoga rata, Sokolstvo u Banatu bilo se u mnogim mestima utvrdilo. Ali se nije imala sistematska organizacija. Ljudi su bili progonjeni od austro-mađarskih vlasti, te se moralo raditi tajno. Čim bi organizacija jače izbila na vidik, ugledni Sokoli su odvođeni u zatvor, često da nikad više ne budu otuda pušteni.

Kada je Dr. Laza Popović snažno razvio sokolsku misao u okolini Fruške Gore i osnovao sokolska društva u mnogim gradovima stare naše Vojvodine — tada se još življe u Banatu organizovalo Sokolstvo, većinom kao ogranak fruškogorskog župe. Nastale su znamenite prve godine dvadesetoga veka, dogodila se promena i režima u Srbiji. 1903. god. povelu se življa četnička akcija u južnim neoslobođenim krajevima, a ovdje se pojačao pritisak austrijskih vlasti, i sve mlade duše naših Sokola, naše omladine, nadoše se sticajem prilika na okupu. Radilo se danju i noću. Čekao se dan okršaja. I čim je izbila aneksiona kriza 1908., jedna grupa Sokola iz Kikinde, Bečke reke, Vršca i Pančeva, prešla je u Beograd da se stavi na raspoloženje. Međutim kako ništa nije bilo, oni su se tajno jedan po jedan povratili, da u svojim mestima još jače razviju sokolsku stvar. Kada je sa uspehom završen balkanski rat, osnivanje sokolskih društava preneseno je iz gradova i u banatska sela. Naši učitelji i sveštenici svesrdno su pomagali pokret. Razume se da je svetski rat sve zaustavio.

Ali odmah po oslobođenju i ujedinjenju, stara sokolska društva oživela. Cela 1919. godina prošla je u or-

župi i Savezu, a pomalo su likvidirani i stari dugovi. Savez je primio predlog župe, da se izradi i uglazbi sok. himna i povodom desetogodišnjice Jugoslovenskog Sokolstva da se izda Almanah. Izašla su dva svečana broja »Vesnika« i to prilikom vidovdanskog sleta u Skoplju i prilikom proslave desetogodišnjice oslobođenja i ujedinjenja.

Brojno stanje članstva najveće tokom deset godina: 1929, od toga vežbačeg: članova 311, članica 145, muš. nar. 298, žen. nar. 157, muš. dece 308, žen. dece 274. Svega vežbačeg članstva: 1493 (naraštaj i deca se ne broje u redovno članstvo). Društva 16. U župi ima svečanih članskih odora 184, za članice 4. prednjačke ispite ima 18 članova, 2 članice. Knjižnica 16, 2 glazbe (Doboj, Teslić), zastava 5. Sok. dom 1. »Vesnik« je izašao u petoj godini na 80 stranica. Osam društava vodi akciju za gradnju sok. domova.

To je kratak pregled stanja i rada župe tokom deset godina, iz čega se vidi da je župa celo vreme bila vrlo aktivna. Od 1920. do 1924. bila je župa u razvoju i sređivanju prilika, od 1924. do 1926. obraćena je sva pažnja unutarnjem radu, popravljajući administraciju i podizajući vežbačeg članstva, od 1927. do 1929. rad se sistemizira u tehničkom i prosvetnom pogledu, posvećuje se pažnja vaspitanju prednjaka i rad se upućuje pravim sokolskim putem. Sve ove podatke crpio sam iz arhive, nailazeći pri tom na velike poteškoće, jer se u mnogo slučajeva nisu mogli naći potpuni podaci, ali ipak sve odgovara stvarnom stanju, koje u celosti može samo poslužiti na čast starešinstva i načelnih štimava župe od 1920. do 1929., a isto tako i bratskim društvima.

V. Bogičević.

ŽUPA UŽICE

Godišna 1928. važna je kod nas naročito zbog toga, što su osnovane prve dve Sokolske seljačke čete i to Donja Lijeska i Velji Lug, koje vrlo lepo napreduju — što je se moglo videti na župskim sletovima 1928. u Užicu i 1929. u Sarajevu. Stojimo pred osnivanjem novih četa jer se sela sama za njih javljaju.

Do sada su održana dva župska sleta i tri okružna; učestvovalo se na svim pokrajinskim i savezima sletovima; priredeni su prednjački tečaj. Imovina sokolskih društava iznosi oko 600.000 Din.

Župa broji 8 društava i 2 seljačke čete. Ima oko 1200 pripadnika od kojih 700 članova i članica. Jedna trećina su vežbači.

Prema našem skromnom mišljenju župa može samo da raste i to dosta naglo, a nikako da opada, jer ceo sokolski pokret je ovde u početku do punog razvoja je daleko, daleko...

Župa izdaje povremeno svoj glasnik »Zlatiborski Sokol« (po »Zlatibor« visoravni kod Užica — poznatom letovalištu), a otuda je prvo savezno starešinstvo i onda i ostale župe nadele ime župi »Zlatiborska«.

Vodeća lica gotovo u svima društvima župe su mladi državni i privatni činovnici, zanatlije i trgovci; manje oficiri i lekari. Učitelji i profesori najmanje su zastupljeni.

Od raznih »visočajših« zaštitnika neradnika smo se već očistili i bez njih idemo sa najboljim nadama ka najvišoj meti.

Organizovanju lokalnih društava. Čim je održan sabor sokolski u Novom Sadu, pomisljalo se u Banatu na stvaranje sokolske župe. Zatraženo su od Saveza instrukcije i dobiven je odgovor da će Savez uputiti naročito delegata, koji bi pomogao organizovanje župe. I zaista upućen je brat Dušan Bogunović iz Zagreba. Prvo i najvažnije delo beše obnovljenje svih starih društava. Iz gradova se pošlo u sela. I za kratko vreme reorganizovano je oko dvadeset i pet društava. Sa tim brojem se mogla stvoriti župa. Prvi stanci su držani u apoteci brata Milivoja Moljca — nismo još imali ni najskromniju kancelariju. U tim prvim danima organizovanja župe, pored brata Bogunovića i brata Moljca, uzeše živog učešća brata M. Stanojević, A. Jovanović, T. Rajić, Al. Pavlović, M. Peričević, a docnije i brat Čikaš Dimitrije Matejić, koji u svrhu sokolskog rada u Banatu, bi ovamo premešten iz sarajevske gimnazije. Za sedište župe bi izabran V. Bečkerek. Na vanrednoj skupštini je izabrano prvo starešinstvo župe, u koje je ušao kao starešina Milivoje Moljac, kao načelnik T. Rajić, kao prosvetar M. Stanojević, a kao tajnik M. Peričević.

Već godine 1921. održan je prvi slet naše župe u Vel. Bečkereku, i to sa sjajnim uspehom. Masa naroda beše došla iz okoline. To nam je pomoglo docnije da lakše širimo Sokolstvo u okolnim selima.

Idućih godina držani su redom župski sletovi u Vršku, Beloj Crkvi, Vel. Bečkereku, Kikindi, pa onda opet ponavljali se sletovi i po drugi put u istim varošima. Osim toga župa je uzela vidnog učešća na svima pokra-

jinskim sletovima, kao u Mariboru, u Ljubljani, u Osijeku, u Sarajevu i Skoplju. Posle sleta u Ljubljani, došao je u našu sredinu brat Alojz Pogačnik, Slovenec. Njemu je predato načelnishstvo župe, pošto brat T. Rajić nije mogao biti tako aktivan. Nova društva nisu dalje osnivana, već je sva snaga uložena da se učvrsti, uredi i unapredi ono što već imamo.

Da bi župa imala dobrih sokolskih radnika održavani su svake godine prednjački tečajevi za župu i za pojedina društva.

Na prosvetnom polju takođe se radilo. Sva društva imaju razne odseke, kako pravila predviđaju. Tako, sokolsko društvo Kikinda ima odličnu sokolsku fanfaru, sokolsko društvo Bečkerek vrlo dobro sokolsko pozorište i odličan sokolski hor, sokolski orkestar i sokolski tamburaški zbor.

U materijalnom pogledu, banatska sokolska župa nije postigla dobre rezultate. To dolazi poglavito otuda, što sva njena društva više polažu na svoje lokalne potrebe, a manje na župske.

ŽUPA ZAGREB

Slavimo desetogodišnjicu opstanka Jugoslovenskog Sokolstva, pa nas ta okolnost sili da se mislima zanesemo u ona vremena kada smo puni elana latili se velikog posla oko stvaranja onog za čim smo toliko žudili u predratna vremena, a to je da dode do jedinstvenog Jugoslovenskog Sokolstva. Ako itko, a to baš zagrebačka župa bila je ona, koja se najviše oduševljenjem prihvatila ovoga posla, a to baš zato, jer se ta ideja od uvek nijetila u njezinim redovima, u selu njezinu ona je primila konkretnije forme, dok ju Novosadski sabor posvema ne realizira.

Sokolska župa zagrebačka, koja se kasnije prozvala Sokolskom župom »Kralja Petra Svačića«, osnovana je na konstituirajućoj glavnoj skupštini 20. jula 1920, a baš na osnovu zaključaka I. sokolskog sabora. Društva koja su bila organizovana u ovoj župi pripadala su pre: bivšim hrvatskim župama Fonovoj i Ljudevita Posavskoga, slovenskoj župi celjskoj i srpskoj Kraljskoj župi. U početku župa je brojala dvadeset društava, koja su razvijala dobro organizovan i uspešan rad. Bila su to društva: Zagreb, Zagreb I., Dugoselo, Sv. Ivan Zelina, Ivaničgrad, Kutina, Lipik, Pakrac, Velika Gorica, Sisak, Petrinja, Glin, Jastrebarsko, Samobor, Klanjec, Bizeljsko, Brežice, Krško, Rajhenburg i Selnica.

Zagrebačka župa znajući da se nalazi na terenu gde je predratno Sokolstvo i te kako bilo razvijeno, uprla je sve svoje sile da to Sokolstvo ne samo održi na predašnjoj visini, nego da ga i pojača. No na žalost oni poznati događaji, koji su u ovašnjim hrvatskim stranama potresli mladim Jugoslovenskim Sokolstvom, našli su ishodište kasnijih svojih čina baš na terenu ove župe, a naročito u samom centru Zagrebu.

Ne ćemo da diramo u stare rane i ako one još nisu zacelile, ali neosporno jest, da se Jugoslovensko Sokolstvo odmah u svome početku razvika i bitisanja na teritoriju zagrebačke župe našlo u tako teškim prilikama, da mu je bio onemogućen svaki jači razvitak. Jedno društvo za drugim vodeno tadanjom momentanom politikom, izglasavalo je istup iz Jugoslovenskog Sokolstva i pristup novoformiranom hrvatskom sokolstvu. Društva na teritoriju Hrvatske slabila su, a ono što je preostalo hirilo je pod pritiskom političkih neprilika, dok nije uvenulo. Sve to je vodstvo župe zabrinjavalo. No ono je vodilo doista divsku borbu, borbu sokolsku, da održi zagrebačku župu. Pokušavalo je, da se nađe bratski sporazum, ali je u tom pogledu naišlo na skrajnju intransigentnost, pa kad je videlo da su svi naponi i dobra volja uzalud, tada se odlučilo da se uzdigne svojom vlastitom snagom i radom. I započelo se. Zašlo se u šire mase naroda, naučavalo se sokolsku ideju, sabiralo pristaše i osnivalo nova društva. Bio je to mučan posao, ali je ipak donio lepih rezultata. Župa se restaurirala u toliko, da je već naredne godine, t. j. 11. juna 1921. priredila svoj prvi župski slet. O tome je već sokolska kronika rekla svojju, pa bi bilo suviše opetovati, tek valja konstatacija da je slet nada sve uspio i da je bio divna afirmacija Jugoslovenskog Sokolstva u gradu Zagrebu, a koji je naročito odasao onom, našom poznatom notom: Sokolstvo i škola! Sokolstvo i vojska!

Osokoljeni ovim uspehom još smo jače prionuli uz posao, pa uz unutarnji i organizatorni rad spremamo već do godine II. župski slet i opet u Zagrebu. I taj slet sla da su na njemu prasnuli prvi revolverski hitci ulice u redove Jugoslovenskog Sokolstva usplo je nad svako očekivanje. Strasti su se sve jače raspirivale, ulica je sve više dolazila do reči, a to je u vodstvu župe tražilo najveću hladnokrvnost i oprez. Rad se postostručnim snagama pojačao, jer se videlo da treba izdržati do poslednjeg čoveka. U toj borbi za-

Treba pomenuti da je u župi do sad podignut velelepni sokolski dom za sokolsko društvo u Vel. Bečkereku, u vrednosti preko dva milijuna dinara. Pred gradnjom svojih domova stoje još neka društva i za kratko vreme, župa će i u tom pogledu zauzeti ugledno mesto.

Mora se priznati da je u toku ovih deset godina bilo u župi i dosta posrta, no to nije dolazilo od nerada, već naprotiv od akcije, koja je usled sredine u kojoj živimo, imala slabo, a nekada i nikakvo dejstvo. Ravničarska psiha Banata smetala je naglom razvijanju Sokolstva, ali za buduću sudbinu našega Sokolstva, možda je to i bolje. Ako igde, ono ovde mora da važi ona narodna: Napred polako, ali pouzdano!

Danas su na čelu župe: Starešina brat Nikola Bešlić, Podstarešina braća: Emil Nikolić, Stojan Jakšić i Vladimir Glišić.

Načelnik Alojz Pogačnik, Načelnica Nevena Bogdanović, Tajnik Aca Jovanović, Prosvetar M. St. Stanojević i drugi ugledni sokolski radnici.

M. St. St.

grebačka župa i nhotice postaje silom prilika centrom za mnoge i mnoge krajeve van svoga teritorija. Ostale neke župe pogodne jednakom sudbinom osetile su potrebu zajedničke saradnje. I dolazi do jakih uzajamnih veza izmedju pojedinih susednih župa, a sokolski radnici zagrebačke župe kao apostoli razmilili se širom doma da naučavaju sokolsku misao i propagiraju Jugoslovensko Sokolstvo. Sijaset javnih vežbi, pa razne sokolske akademije, posela, sokolske večeri, sve to pokazuje kako je u zagrebačkoj župi bujao sokolski život. A opet zagrebačko Sokolsko društvo I. kao matrica župe neumorno radi na propagandici i ne žali truda i troškova već se zalatava i u najudaljenije krajeve da onde širi misao jedinstva, bratstva i sloge. U neizbrisivoj su uspomeni u tom pogledu izleti na Primorje, pa po hod u Beograd, na javne vežbe i sletove u Sloveniju, dok sve to ne okruni veličanstven pohod zagrebačke župe na svesokolski slet u Ljubljani, gde se župa odlikovala i svojom organiziranošću i svojim nastupima. Tu je župa po prvi puta nastupila i sa svojim organizovanim seoskim četama, koje su pobudile pažnju ne samo domaćeg već i ostalog slovenskog Sokolstva. Potrebe župe danomice su rasle. Jedna je izvirala iz druge, a sve je to tražila raznolikost i plodovitost rada. Jedna od prvih ovakvih potreba bila je osnatak vlastitog lista i doista inicijativom prosvetnog odbora župe pokrenuo se »Sokolski Vijesnik«, koji, je izlazio kroz punih šest godina i u veliko poslužio ne samo potrebama župe, već i čitavog Sokolstva, jer je u veliko pomogao propagandi i širenju zajedničke misli. I tako je župa godimice sve više i više rasla. Rezultat tog njezinog porasta bijaše, da su se njezinom inicijativom proslavile u Zagrebu mnoge zajedničke sokolske priredbe. Održana je savezna skupština, pa proslava tisućogodišnjice hrvatskog Kraljevstva, dok sve to ne okruni II. sokolski sabor, osnutak sveslovenskog Sokolstva i pokrajinski slet. Bila su to velika dela u kojima je zagrebačka župa s uspehom položila ispit svoje sokolske sposobnosti i vrednosti. Onaj tok će jednom detaljnije proučavati istorijat zagrebačke župe taj će tek onda upoznati koliko je golem posao obavila zagrebačka župa za celokupno Jugoslovensko Sokolstvo. Nije to samohvala već konstatacija radi istorijskog fakta. Kako kod kuće tako i u ostalom slovenskom Sokolstvu župa sudeluje kod svakog sokolskog slavlja, pa su poznati i njezini nastupi na poslednjem praškom sletu. A tako se i dalje radi. Samo nestalo je onog poratnog neshvaćanja, koje se bilo tu i tamo uvuklo, a koje neshvaćanje Sokolstva bijaše posledica predratnog nacionalnog romantizma. Danas se u redovima župe opaža pojačana volja za fizičkom kulturom i pravim sokolskim prosvetljanjem, pa se i u tom pravcu udešava sav rad.

O životu i radu zagrebačke sokolske župe dale bi se ispisati čitave stranice, a trebalo bi jednom kronološki prikazati taj čitav rad, da se po njemu upozna zagrebačku župu onakvom kakva jest, a ne da se živi u predrasudama. Deset je godina rada minulo. Zato je vreme već mnogo oluja prohuvalo nad glavom zagrebačke župe, mnogo se guja zavuklo da podgrize njezino stablo. No našoj župi nisu mogli naškoditi ni najljući vihuri, a stablo naše i danas se ponosno diže, a diže se i u napredak uz čvrstu volju svih članova, uz trezveni i ozbiljni rad vodstva, te uz veliku ljubav svih za sve ono što je lepo i dobro, jer našim srocima odzvanja glas vitezova sa Bijele Gore, a dušu našu razvedruje nauka naših učitelja Tyrša i Fügnera. Sve to nam daje jakosti za naš daljnji rad a podjednako nam uleva nade i vere da će naša unučad zlatnim perom beležiti časna dela današnjeg sokolskog pokoljenja iz vekova u vekove.

Brozović Ante.

SA SUNČANIH OBALA NAŠEG JADRANA

NAŠA KUPALIŠTA I LETOVALIŠTA

Jugosloveni!

Posećujte jugoslovenski Jadran, time pridružite svoju, jugoslovensku Rivieru. Sve upute o putu i kupalištima daje Vam **Savez za unapredjenje turizma**
Gl. zast. »**PUTNIK**« A. D.
SUŠAK

Hotel Ivan Lončar

Tržič—Slovenija
Prvovrstna restavracija in kavana.
Krasne tujske sobe. — Solidne cene.

ŠMARJEŠKE TOPLICE PRI NOVEM MESTU

Radioemanacijski termalni vreli; priporočljivi pri vseh živčnim in revmatičnim boleznih. Glavna sezija od 1. julija do 31. avgusta; posezija meseca septembra. Penzija skrajno nizka.

Hotel Jugoslavija • Krk (otok Krk)

Potpuna penzija sa sobom Din 55 do 65, prema položaju sobe. Domaća i bečka kuhinja. Dnevno koncert ciganske kapele.
Prospekte i druge informacije šalje vlasnica

Marica Festini

Restauracija „Kosovo“

Sušak, Mažuranićeva. Vlasnik: Šime Vranić
Prvorazredno dalmatinsko i domaće vino. Točenje poznatog „Union“ piva. — Prvorazredna domaća kuhinja.

HERCEGNOVI — biser Boke Kotorske HOTEL „BOKA“

je jedan od najljepših čarobne dalmatinske rivijere / Poseduje preko 80 moderno uređenih soba sa tekućom vodom; u neposrednoj blizini imade svoju vlastitu pješčanu plažu, auto i garažu / Hotel stoji usred izvanrednog parka od palma i narandža

Kafana • Restaurant

Dojmi

Kotor, Boka Kotorska
„odmah na obali“

Kuhinja prvoklasna. / Cijene umjerene. / Preporuča se za posjetu vlasnik **M. Karaman**

Aleksandrovo na otoku Krku

MORSKO KUPALIŠTE

Položaj je Aleksandrovo jedan od najljepših, što ih u opće imademo na našoj morskoj obali. Smjestilo se na zapadnoj obali otoka Krka u lijepoj morskoj uvali, amfiteatralno zaukrštenoj većim i manjim brežuljcima, a tako lijepo zatvorenoj, da sliči malenom jezeru. Usred drage je maleni crnogoričom zašumljeni otočić Košljun, koji je tako lijep, da je pravi biser našeg Jadrana.

Draga sa otočićem daje sliku Bledskog jezera. Aleksandrovo se razvija kao kupalište tek od nekoliko godina, ali njegov položaj, brežulci zasadeni vinovom lozom, maslinom i smokvom, ugodne šetnje i izleti kopnom i morem, krasno uređeno kupalište, kakovog ima rijetko koje mjesto, pa čistoća mjesta i udobni hoteli, penzioni i restoracije čine od Aleksandrova jedno od najomiljenijih boravišta kupališnih gostiju i ono godimice napreduje kao kupalište. U sjevernom kraju uvala nalazi se novosagrađeno lijepo malo kupalište sv. Dunat, nazvano po staroj crkvi iz šestoga vijeka, koja i danas prilično sačuvana postoji.

Sve informacije daje »Kupališno Povjerenstvo«

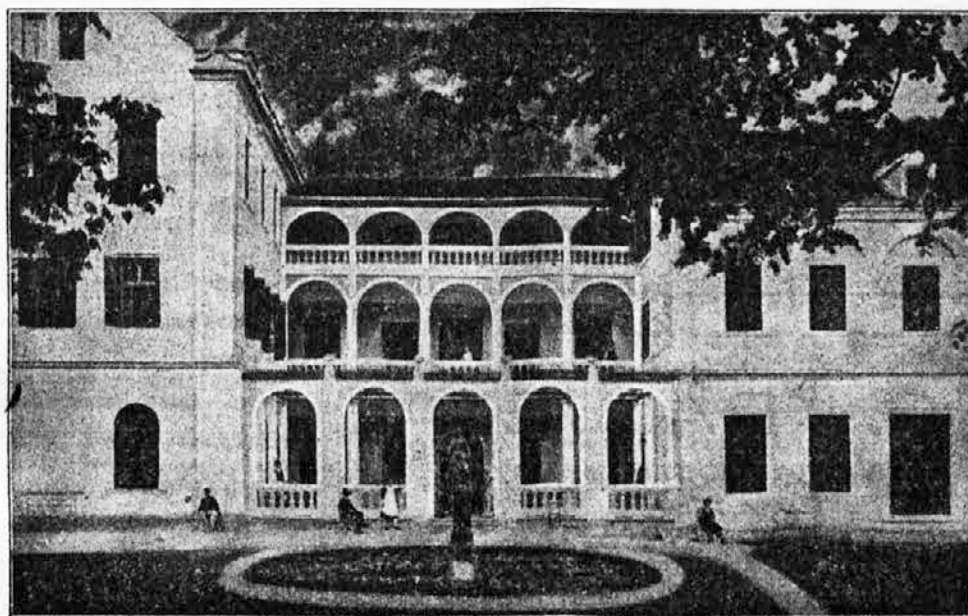
Na Jadran! Na letovanje!

Ova prekrasna slika sa sunčanih obala našeg Jadrana, snimljena doduše po noći, uzoran je rad foto-sekcije Sokolskog društva u Dubrovniku sa izleta u Trsteno, a prikazuje sinje naše more, krševite i bujne obale, »naš Jadran!«

Upravo ta slika, dala je povod »Upravi Sokolskog Glasnika«, da se obratila naročitim pozivom na sva bratska Sokolska društva na čijem se području nalaze kupališta, lečilišta, oporavišta itd., jednom reči na ona mesta, koja bi mogla svojim prirodnim, zdravstvenim i drugim krasotama i dobrinama privući na sebe pozornost — ne stranaca — već nas Jugoslovena-Sokola, koji smo do sada na žalost za te naše krajeve, njihove lepote i koristi znali manje, odnosno pokazivali manje zanimanja i razumevanja nego stranci.

Današnje svečano izdanje upozoriće tim svojim oglašima pod gornjim naslovom brojne svoje pretplatnike u domovini a i u bratskoj Čehoslovačkoj i Poljskoj na bogatstvo naše domovine. Upozoriće severnu našu braću i sestre na sve te krasote i pozvati ih, da dodu na svoje »Slovensko more!«

Naša je dužnost, da se već jednom prenememo i da počnemo u život provoditi geslo »Svoj svome!« Evo nam najlepše prilike. Odužimo se brojnom posetom njima — našim oglašivačima, koji su sa svoje strane pokazali razumevanje našeg nastojanja.

Radio termalno kopalište, Laško

Jugoslovenski Gastein

Uradno konstatirana visoka radioaktivnost termalne vode in plinov, izvirajućih iz neznane zemeljske globine. Toplina akratoterme 38 1/2° C.

Najbolji lek proti reumi, ishiasu, neuralgiji, ženskim boleznim, pojavi staranja, nervozi živčevja in srca, arteriosklerozi.

Otvorjeno vse leto. Vsa oskrba v zdraviliškem domu. Veliki bazen za plavanje in velike in male kabine. Solne kopeli.

Edino zdravilišče v državi SHS urejeno za

zimsko sezono.

Kopališče leži tik ob kolodvoru Laško, ob Savinji pod romantično goro Hum. Divni izleti v okolico.

Lastnika:

Jože Smertnik in Franjo Roblek

NARODNA KAVANA

smještena u staroj Frankopanskoj kuli prema obali uz krasni općinski park, gdje se servira za vrijeme sezone. — Svaki dan sladoled / Dnevno svježe pivo u čašama i bocama / Strogo solidna podvorba / Koncert gradske glazbe sa plesom, održava se više puta. / Cijene umjerene
Vlasnik: **Fani i Franjo Mence, Krk (otok Krk)**

HOTEL KRK

Solidno poduzeće na mirnom položaju. Restauracija sa vrtom i električnom rasvjetom. Dobra vina i brza podvorba. Od pristaništa udaljen tri minuta. Potpuna penzija 50-60 Din po danu i gostu.

Vlasnik:

Rafo Malinarić, Krk (otok Krk)

HOTEL »IGAO«

U IGALU KOD HERCEGNOVOGA

Novi hotel sa krasnim kupatilom na pješčanom žalu sa baštom i šumom / Sasvim moderno uređen sa električnim osvetljenjem i toplim kupatilima u kući / Željeznička stanica u samoj blizini / Kuhinja je prvoklasna / Cijene umerene

HOTEL DE LA VILLE

KORČULA

VLASNICA M. ODAK

HOTEL PENSION LUCIJA

U ALEKSANDROVU NA KRKU

Blizu kupališta. Dobra domaća i bečka kuhinja. Dobra vina. Novouređeni paviljon na moru. Dnevno koncert. / Preporuča se: **Nikola Žic**

HOTEL ET PENSION BON REPOS

NA OTOKU

Korčula

(DALMACIJA)

NAJBOLJE LJE TOVALIŠTE

ALEKSANDROVO NA KRKU

Restauracija Kavana ORLIĆ

Dajem do znanja prijateljima i znancima iz prijašnjih sezona, da sam opet preuzela u vlastitu režiju svoju restauraciju. Garantirano dobra hrana. Domaća vina. Uz restauraciju vrt sa kuglanom. Učiteljstvu i ostalim drž. činovnicima znatan popust. Potpuna penzija dnevno Din 55.—. // Vlasnik:

M. ud. Orlić

Kafana „NADA“
slošćarna — Ercegnovi

Hotel „JADRAN“, Bakar
Cijena pansiona na dan Din 60—

HOTEL „GRADAC“

DUBROVNIK

HOTEL EUROPA

KORČULA

Udobnost i jeftinoća. Sobe
pogledom na more. Cijela
opskrba 65-70 Din dnevno

Grand Hotel „LAPAD“
Dubrovnik

Obiteljski hotel I. reda, u
blizini kupališta. Tekuća
voda u svim sobama.
— Prospekti besplatno! —

Grand Hotel IMPERIAL DUBROVNIK

Hotel I. reda, otvoren celu godinu, te naročito
uređen za boravak zimi i ljeti. Vlastiti park, Dancing
Prospekti besplatno!

Hotel Slavija, Kotor

Novo otvoreni hotel prvog reda na moru.
Elegantne sobe sa svim komforom. Prvoklasna
kuhinja. Dvije terase, kupatila, park. Dnevno
koncerat. Cijene umjerene.

Uprava

Pri izletih na **Bled** priporočamo bratom

RESTAVRACIJO ZDRAVILIŠKI DOM

Izborna kuhinja, klet in zmerne cene. / Pri
društvenih izletih, po dogovoru, znaten popust.

Hotel „Na plaži“ Ercegnovi

u najlepšem zaljevu Jadrana u Boki Kotorskoj na samoj
obali morskog, sa vlastitim kupalištem jednim u celome
gradu, te je isto kupalište prvenstveno cenj gostima i a
raspolaganje / Hotel je potpuno novo sagrađen te raspolaže
sa 50 solidno uređenih soba, otvara se početkom marta
a sezona traje do konca oktobra / Kuhinja je prvoklasna,
cene umerene, pension po osobi 62— dinara, u
sobama sa razgledom na more — samo u zgradi hotela
72— dinara / Za posluhu zaračunavamo 10% te je uz
to ukinuto svako davanje napojnice / Za razonudni cenj
gostiju pobrinuli smo se u svakom pogledu; ima kupalište,
čamee, ribarenje, terasa za sunčanje a svakodnevne razne
zabave / Preporuča se **IVAN FRANI**, vlasnik

Korčula

Najugodnije ljetovalište na Jadranu. Blagi vjetrovi
Nema prašine ni vrućine. Divna kupališta, čarobni
izleti. Konforti jeftinoća u hotelima. Upute daje.
..... lječilišno povjerenstvo. ....

Restauracija Gradsko Kupalište, Sušak

Izvršna kuhinja, točenje „Union“ piva
i najboljih domaćih vina, te solidna
podvorbica. / Preporuča se cij. gostima

V. Gjurašin, restorater

Dobro poznati

Hotel »Frankopan« u Aleksandrovu na otoku Krku

preporuča se svima, koji misle na Jadran. Izvršna
kuhinja. Moderne sobe sa elektr. rasvetom. Cena
potpunog pensiona dnevno Din 60—65. Učiteljstvu
i drž. činovnicima popust. Vlasnik: **Bartol Orlić**

SLASTIČARNA I BAR KAUZLARIĆ I RADMAN \ SUŠAK Račkoga ulica 10-12.

Prvorazredni **SLADOLED** kao čokolada, gianduja,
kava, limun, vanilija itd.
mala porcija . . . Din 2 velika porcija sa šlagom Din 4
mala porcija sa šlagom 3 ledena kava 4
Po narudžbi dostavlja se i u kuću u naročitim posudama.
Svaki dan sveže poslastice kao: torte, kreme, indijani, itd. Primaju
se narudžbe svih vrsti poslastica i torta za društvene i kućne zabave.
Expres kava hladna jela. — Zagrebačko pivo.
Likeri itd.

KORČULA

PENSION PRAHA

uz kupalište i veliki park
Stan i hrana 70—79 Din
Pension nadzire

dr. med. LJ. LETICA, vlasnik

Restaurant „Triglav“ U ALEKSANDROVU NA KRKU

preporuča se cenj. gostima. Dobra raznovrsna
kuhinja. Domaća vina. Sastajalište Slovenaca.
Dnevni potpuni pension Din 55—. Drž. činov-
nicima popust.

■■■■■■■■■■ **Ivan Franolić**

KRALJEVICA (Hrvatsko Primorje) Morsko kupalište i klimatsko lečilište

Hotel »UNION«. Gradanska kuća u luci, na samome pri-
stanu — sa lepm zračnim
čistim sobama, električnom
rasvetom, izgledom na more.
Priznata bečka kuhinja. Toči
domaća i strana vina i dnev-
no friško pivo. Menu od 20
Din dalje. Pažljiva podvorbica.
— Willy Haupt, svratištar.

Hotel »PRAHA«. Sjajan iz-
gled na čitav Kvarner. Elek-
trična rasveta. Ziva voda,
Zagrebačko pivo, domaća i
dalmatinska vina, prvora-
zredna kuhinja, u svako doba
hladna i topla jela, morske ri-
be. Cene umerene, solidna
podvorbica. Vlasnica Fanika
Langmannova.

Hotel Restaurant »ZRINSKI«
na mesnom trgu, bečka ku-
hinja, udobne zračne sobe sa
električnom rasvetom. Brza
podvorbica, cene umerene. —
Vlasnik Santo Kotar.

Kavana Restaurant »ZA-
GREB« u neposrednoj blizini
luke. Krasić vidik na more
sa terase. Prvorazredna be-
čka i domaća kuhinja. Dnev-
no sveže morske ribe, glas-
vita bakarska vina, umerene
cene i brza i točna podvorbica.
— Vlasnik Milan Kukuljan.

Kavana i Restauracija »BO-
SNA« na Zrinskom trgu. Iz-
vršna kuhinja, dnevno sveže
pivo, domaća vina i bakar-
ska vodica. Brijuna i pažljiva
podvorbica. Od 1. lipnja gla-
zba. Cene umerene.

Dependansa »NIRVANA«
— romantična građevina na
krajnjoj luke na ulazu u bakar-
ski zaljev. Prekrasan vidik na
sve strane, potpuni mir, 20
uređenih zračnih soba, tera-

Kupališno poverenstvo.

RESTAURACIJA

Gradjanski Podrum

SUŠAK / SOKOLSKI DOM

Izvršna vina i sarajevsko pivo, najbolja
domaća kuhinja. / Večernji koncerti u
prostranoj bašti. / Najveća i najpode-
snija restauracija za izletnike i putnike
kroz Sušak. /// Preporuča se vlasnik
MIRO STIPANOV

Kod narudžaba pozivajte se na oglase u Sokolskom Glasniku

Zajtrkvalnica Al. Ščurk

Ljubljana, Dunajska c. 12
priporoča vedno sveže de-
likatesne izdelke ter prist-
na domaća in tuja vina.

MODNA KROJAČNICA

MAKS ZABUKOVŠEK
CELJE

Priporoča se najstarejša
slovenska plesarska in
ličarska delavnica —

Ivan Bricelj
LJUBLJANA, Dunajska cesta 16
Strokovna izvršitev celovitega
orodja. Delo solidno, cene zmerne

Iv. Brunčič & Fr. Rebernik

pleskarja in ličarja
se toplo priporočata vsem
cenj. naročnikom. — Delo
solidno! — Cene zmerne!
Ljubljana, Kotnikova ulica

Priporoča se

R. PLAVC
trgovina z mešanim blagom
CELJE, VRAZOV TRG 1

FRAN IGLIČ

KROJAŠKI ATELJE
LJUBLJANA, KOLODVORSKA UL. 28

Veljko Matković

trgovina manufakturne
i pomodne robe
Hercegnovi
Boka Kotorska

Велько Матковић

trgovina manufakturne
i pomodne robe
Херцеговини
Босна Которска

Продаја техничких производа
друштво с о. ј.

„ХАМАГ“
ЉУБЉАНА
КНАФЛЈЕВА УЛИЦА БРОЈ 4
Геодетски инструменти и помагала
свију врсти.

TRGOVAČKA TISKARA G. KRALJETA

SUŠAK, STROSSMAYEROVA br. 7
UTEMELJENA GOD. 1890.
IZVADJA SVAKOVRŠNE
TISKARSKE RADNJE
BRZO, ČISTO I JEFTINO
BRZOJAVI: KRALJETA SUŠAK

Stolarna v Sodražici

(Slovenija)

nudi uz tvorničke cijene, sve svoje proizvode,
kao: obične, jeftine, politirane stolice za gostione,
kavane, kina i društvene dvorane, zaklopne sto-
lice i stolove za bašcu, rastezne naslonjače sa
platnom, stalke za cvijeće itd, itd, itd.
Zahtjevajte cijenik i uzorak!

KLISIJE

vseh vrst po foto-
grafijah ali risbah
izvršuje za vsakov-
šten tisk najsolidneje

KLISARNA-ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVAC

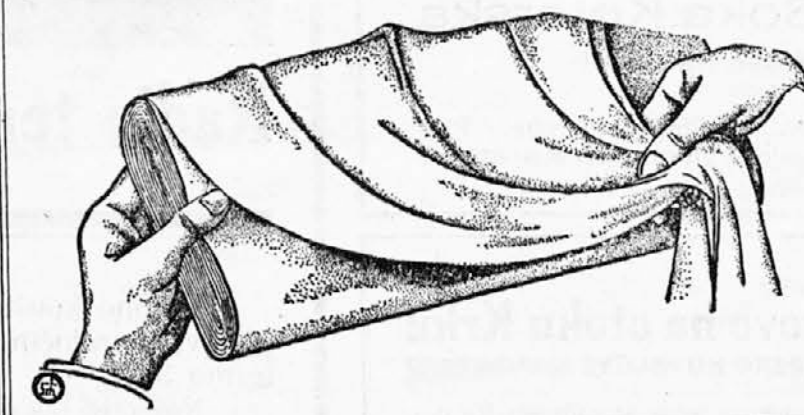
GRADSKA ŠTEDIONICA

TELEFON BROJ 214 U SUŠAKU BRZOJAVI: GRADSKA

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih
ukamečuje najpovoljnije.
Podijeljuje zajmove na nekretnine, gradjevne vjersije
i predujmove na vrijednostne papire.
Eskomptira mjenice i naputnice
Vrši isplate u tu i inozemstvu.
Provdaja burzovne naloge savjesno i kulatno.

|| Za sve obveze uopće a napose za uloške, jamči optina grada Sušaka ||

A. & E. SKABERNE, Ljubljana

Velika izbira
češkega in
angleškega
sukna.

Prva sušačka praonica i glačalonica rublja, te čistionica odijela

IVKA MOŽE SUŠAK

ŠETALIŠTE KRALJA PETRA I. 6
Podružnica: WILSONOVA ULICA

Prima na pranje i čišćenje sve vrsti
odijela i rublja. — Na zahtjev
se rublje odvaži i dovaži u kuću

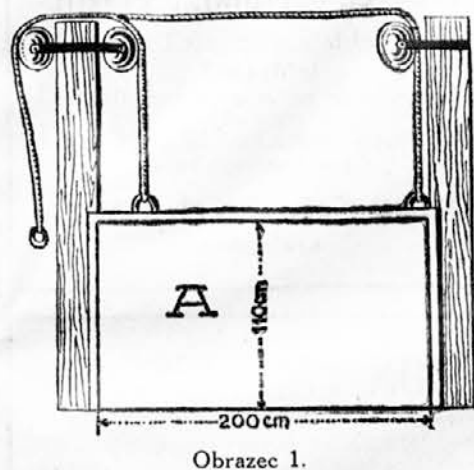
JOSO ZIDARIĆ (Ljubljana I):

Ustanovitev sokolskih lutkovih gledališč.

(Nadaljevanje.)

Ogrodje odra in njegovi sestavni deli. (Glej obrazec v 5. številki »Sok. Gl.«.)

1. Zastor A. Imamo razne oblike zastorov. Najbolj prikladna se mi zdi vsekar ona, ki jo prikazuje obrazec 1.

Obrazec 1.

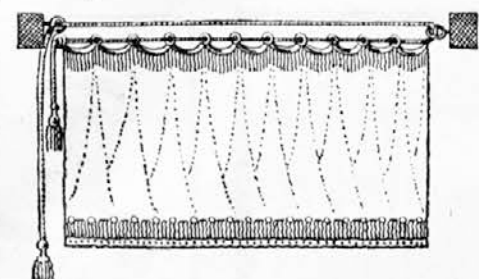
Na okvir A napremo platno. Kar ko naj ga pobarvamo, pove poglavje o sceni.

Ker je v našem primeru odprtina proscenija 2 m x 1-10 m, mora potem takem okvir biti za malenkost širši ter gladko polzeti po prirejeni progi. Zastor privežemo na vrh, potegnemo skozi 3 škrupice in z njo povlečemo zastor kvišku do še enkratne višine. Vrvco nato ovijemo okoli kakega kavlja ob steni.

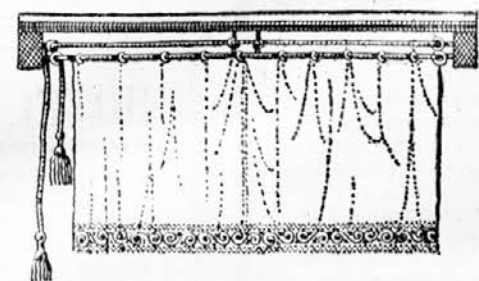
Da zastor pri vsakokratnem padcu ne bi zaropotal, mu pripnemo kos gumija ob vsakem koncu spodnjega dela.

Zastor A naslikamo poljubno po okusu in mu dodamo še kak odgovarjajoč motiv.

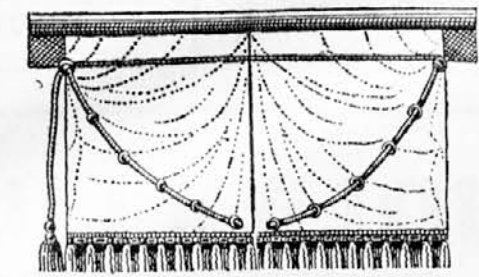
Sicer kdor si želi še popolnejšega, naj za glavnim zastorom A priredi iz kloba ali baržuna še eno pomožno zagrinjalo. Ta način je praktičen in ličen obnem. Obrazci 2, 3, 4 in 5 nam prikazujejo štiri take načine prirejanja zagrinjala. Vsak naj si izbere primerne.

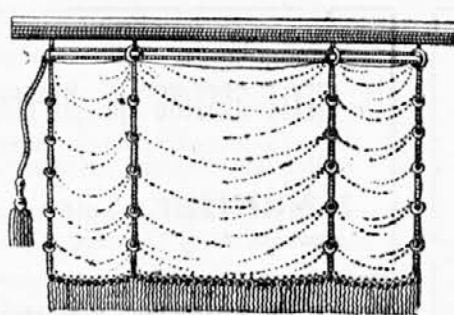
Obrazec 2.

Obrazec 3.

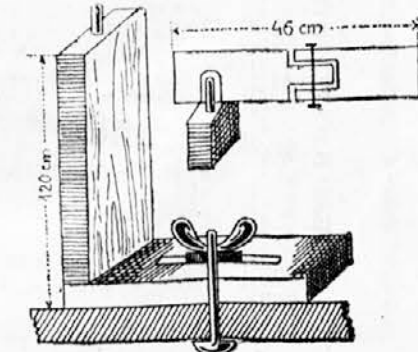
Obrazec 4.

Obrazec 5.

2. Desni in levi praktikabel B: dve močni latvi 0-03x0-05x1-20 m razsež.

Na zgornjem koncu ima latva 3 cm visok lesen klin, na katerem leži vodoravno druga latva 46 cm dolga, kot nekaj pripomoček za obešanje lutk. Spodnji del pa je 22 cm dolg. V sredini ima zarezo, skozi katero vtaknemo vijak v luknjo, ki jo izvrtamo v podij. Na ta način je dana stabilnost praktikabla, ki ga lahko obračamo na vse strani, kakor kaže pač potreba.

Obrazec 6.

3. Parapetu C je posvečati največjo pozornost. Iz tega mesta se prav za prav vodi vse življenje na sceni. Igralci se na njem naslanjajo s komolci, da bi lažje mogli premikati mehanizem lutke. Na njem obenem čakajo one lutke, ki so obešene in pripravljene za skorajšnji nastop. Na njem je tudi postavljeno ozadje (prospekt).

Zato mora biti jako trdno konstrukcija, in sicer 0-04x0-08x1-25x2-20. Da je še trdnjši, mu dodamo latvo, ki naj bo približno 20 cm oddaljena od zgornjega dela; navpično pa v razdalji kakih 22 cm od levega in desnega krila še po eno pomožno latvo.

Na vodoravni latvi napeljemo obenem 3 kontakte za struje nizke napetosti (4 voltov), katero rabimo za zmagaja, sovo, kresnico itd.

4. Okvir C je mišljen kot nekaka varnostna ograja, da bi igralci z odra ne padli. Dalje služi za obešanje lutk. Dolg je 3-40 m, visok pa 1-20 m.

5. Bralni pult D + I odnosno zgornja svetlobna rampa (glej obrazec — c) je nameščena takoj za zastorom in leži na desnem in levem portalu, kojih namen je, da zakrijeta gledalce pogled v stranske dele odra.

Portal sestoji iz treh pribitih delov. Prvi je 12 cm v navpični legi poleg proge za zastor. Drugi 14 cm pravokotno v vodoravni legi in tretji 14 cm v navpični legi.

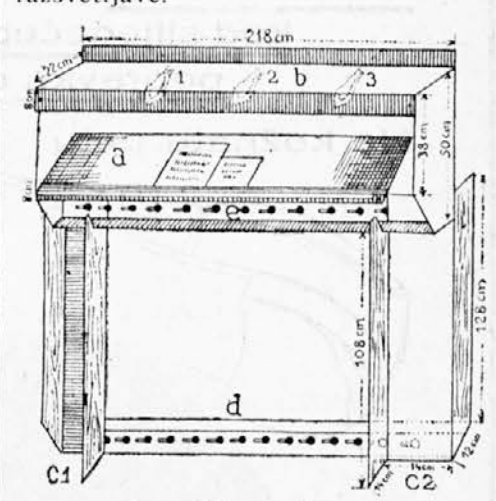
O spodnji in zgornji rampi (d, e) bo še posebej govora v drugem poglavju o elektriki.

Oblika pulta, kakor nam prikazuje obrazec 7, je čisto enostavna. V sredini imamo inklinirano desko a) 2-12 m dolga in 0-28 m široka. Na svojem spodnjem delu zabijemo v svoji dolžini desico a) 0-02x0-05x2-12. Na inklinirani deski so razgrnjene vloge, ki naj bodo — radi varnosti — pritrjene, da se recitacija ne bi preselila neposredno na sceno!

Zadnjo steno pulta pa pokrijemo z lepenkami.

Da nam je omogočeno čitanje vlog, nadomestimo nad označeno desko tri žarnice 1, 2, 3, ki naj bodo one barve, kot je predvidena razsvetljava dotične scene. In to zaradi tega, da scena ne trpi na učinkovitosti zaradi

belih žarnic, ki kolikor toliko odsevajo belo luč na prospekt v škodo zaželene razsvetljave.

Obrazec 7.

Na ploskvi b) s svojo povišbo b1) je mesto za različne predmete, ki so za igro nujno potrebni. Tako je dana možnost, da so vedno pri roki.

6. Inkliniran podij E se polagoma dviga od proscenija do parapeta za 0-05 cm. Dolžina podija pa je 2-50 m, njena širina pa 1-00 m.

Kakih 10 cm od parapeta proti prosceniju se nahaja prva odprtina ali jama F1, ki je sestavljena iz treh desk skozi celo dolžino podija. Dve deski sta 0-90 cm dolgi in 0-20 cm široki. Tretja pa 0-70x0-20 cm.

Ta odprtina služi za podzemsko prikazni (parklji, vodni mož itd.).

7. Prostor za igralce G. Na tem prostoru se odigrava zakulisno delo. Zato mora biti primerne razsežnosti, in sicer 4-38 m dolga in 1-25 m široka.

Kot nekaj podaljšek scene služi odprtina F2 (0-26x0-80 cm), ki naj bo solidno vdelana, ker igralci stojijo na nji, kadar je več ne potrebujejo. (Konec sledi.)

Jos. Schulović

knjižara i papirnica

Hercegnovi
Filiala Kotor

Moško sukno, kamgarne za obleke in površnike, volneno za damske obleke in plašče, perilo in druge potrebščine kupite po najnižji ceni pri

»SOLNCU«

ALOJZ DROFENIK
CELJE, GLAVNI TRG 9

Trgovina cvijećem

I. Smokvina
SušakStrossmayerova ulica br 4
Izrađuje kite cvijeća, vjenice, trakove s napisima itd. Svježe cvijeće uvijek na zalih.

Iz staroga odijela novo!

S. WINTERSTEIGER

Kemička čistilna, bojadisaona i praona rublja

SUŠAK

Tomislavova ulica broj 4

Preporuča se za sve u tu struku zasjecajuće poslove. / Pranje i glačanje ovrata i po

Din 1 50

a ostali radovi uz snižene cijene.

Milan A. Bačić, sušakKAČIČEVO ŠETALIŠTE 3
BRZOJAVI: BAČIĆ-SUŠAK

Telefon 10

Veletrgovina vina, rakije, likera i ostalih žestokih pića

Mesne konzerve in mesne izdelke
najfinije kakovosti dobavlja vsako količino**F. Slamič** tvornica mesnih izdelkov in konzerv
Ljubljana, Gosposvetska cesta šte. 6

Brzjavi: Slamič Ljubljana / Telefon: 29-73 / Cene ugodne!

RESTAVRACIJA HOTELA „BELLEVUE“ V LJUBLJANI

nudi cenj. gostom izbornu pristno kapljico kakor tudi prvovrstno gorko in mrzlo kuhinjo. Vsako nedeljo in praznik dopoldanski in popoldanski koncerti. Ob sredah in sobotah koncerti od 17. ure naprej. Priporoča se

PERO ŠTERK, hotelir in restavrater.**MODNO - MANUFAKTURNA TRGOVINA****B. Jovanović**

Sušak — Korzo

Veliko skladište štofova, parheta, platna, gotovog rublja, trikotaže, kupaci kostimi, čarape, rukavice, sunco-i kišobrani itd. sve uz najumjerenije dnevne cijene.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ustanov. l. 1889. (Gradska štedionica).

TELEFON ŠTEV. 2016

POŠTNI ČEK 10.533

Ljubljana, Prešernova ulica

Stanje vložnega denarja nad 365 milijonov dinarjev.

Sprejema vloge na hranilnice knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje možne obresti. Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilniškega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. V prav radi tega nalagajo pri njej sodiščni denar nadoletnih, župnijski uradi cerkveni in občinske občinski denar. Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.

Rentni davek

od vložnih obresti plačuje hranilnica sama, tako da vlagatelji dobé polne obresti brez odbitka.

Izprašani optik. Urar drž. železnice. Zapriseženi sodnijski izvedenec

VICKO V. SESA
BRODOGRADITELJ
KORČULA

Odlikovan počasnom diplomom sa zlatnom kolajnom na Jadranskoj izložbi u Splitu 1925

Za izvršitev modernih potrebov ter vsakovrstnih fotografskih slik, kakor: skupin, povečav, interjerjev i. t. d. se priporoča

Fotografski atelje „VIKTOR“
LJUBLJANA

Knaflijeva ulica 4 (nasproti Narodni tiskarni)

• ODLIKOVANA VELETRGOVINA VINA •

ŠPIRO KUZMANIČ * SUŠAK
GLAVNI DOBAVLJAČ „JADRANSKE PLOVIDBE D. D.“BRZOJAVI: KUZMANIČ — SUŠAK / TELEFON br. 231
Tekući račun: Kr. pošt. št. Zagreb broj 35.706
Tekući račun kod „Union“ banke, podružnice Sušak

Poslovnica i skladište: DELTA, parcela 46

Priporočamo vsem sokolskim društvom

Galerijo naših mož

1. Trubar	8. Gregorčič	15. Gangl
2. Vodnik	9. Aškerc	16. Parma
3. Slomšek	10. Tavčar	17. Župančič
4. Prešeren	11. Levec	18. Kersnik
5. Levstik	12. Erjavec	19. Maister
6. Stritar	13. Jenko	20. Finžgar
7. Jurčič	14. Cankar	21. Strossmayer

Velikost: 61-5 x 47-5 cm • Slike à 10 Din

Naročila sprejema

UČITELJSKA KNJIGARNA v Ljubljani

R. I. Vrignanin-Stojanović
Sušak

UGAO STROSSMAYEROVE I DRAŠKOVIČEVE

Prodaja šivaćih strojeva, narodnih, sokolskih, sportskih, uspomenskih, porculanskih, staklenih i svih kuhinjskih bazarskih predmeta. / Prodaje također i rabljene šivaće strojeve uz niske cijene

Prva primorska tvornica tjestenine

LINDEN I MIKULIČIĆ

Telefon broj 156 SUŠAK — PEĆINE Telefon broj 156

Proizvadjia najbolju vrst tjestenine po uzoru Napoli i Bologna uz najpovoljnije cijene i uvjete. Da su naši produkti najbolji, svjedoče mnogobrojne narudžbe, koje dnevno stižu iz mnogih krajeva naše države a osobito iz gornje Dalmacije

Osvjedočite se o tome jednom pokusnom narudžbom

GUSTAV BRELIĆ, Sušak

KAČIČEVO ŠETALIŠTE 7/I.

TRANSPORTNO, SKLADIŠNO I OTPREMNIČKO PODUZEĆE

POMORSKA AGENTURA

Tekući račun: JUGOSLAVENSKA BANKA

Brzjavi. BREG TELEFON INTERURBAN 23 POŠT. PRETINAC 10

INDUSTRIJA SOKOLSKIH POTREBŠČIN

BRANKO PALČIĆ

ZAGREB, ULICA KRALJICE MARIE 13

GLAVNI DOBAVITELJ JUGOSLOVENSKEGA

SOKOLSKEGA SAVEZA

BRZOJAVNI NASLOV: TRIKOTAŽA ZAGREB

Izdelujem točno po predpisu JSS vse vrste sokolskih potrebščin za javni in izletni nastop članov, članic, naraščaja in dece. Prevzemam v izdelavo vsakovrstne trikotaže za lastni in tuji račun. Dalje se priporočam bratom za izvršitev najmodernejših civilnih oblek, ki jih izdelujem po najnovejšem kroju v lastni delavnici

SOKOLI!SVJEŽINU,
ODPORNOST,
USTRAJNOST,postizavate, ako prije i poslije nastupa
masirate ruke i noge preparatom

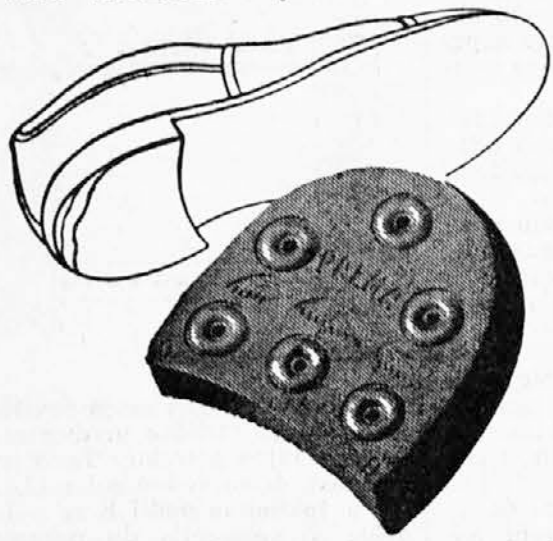
U svim apotekama i drogerijama 1 boca 16 Din

Sokolskim društvima daje veće popuste:
Laboratorij »ALGA«, Sušak**ALGA**

Odlučite sami
kod slijedećeg
popravka cipela!

Ne kožnatu petu

nego samo Palma petu!
Razlozi: Štednja i zdravlje.
To je razum i napredak!

Vezava vsakovrstnih knjig
najceneje pri
H. Zupanu
LJUBLJANA - MOSTE
p. Moste 287
Solidna in točna izvršitev.

»IZVOR«
VELETRGOVINA GALAN-
TERIJSKE, NURNBERŠKE
— I KRATKE ROBE —

SUŠAK
ŠETALIŠTE KRALJA PETRA
produljena Zvonimirova ul. 92

Košulje, čarape, rukavice,
kravate, ovratnici i majice
Manufaktura, štofovi, ze-
firi, popelini, etamini,
svile u svim modernim
bojama i kvalitetama uz
stalno umjerene cijene
— dobije se kod —

V. DAKIĆA
modno-manufakturne
trgovine

»K Paunu«
Sušak
Trumbićev trg 2
Rijeka, Corso 3

Najpopolnije radio aparate sedanjosti: kakor
„LITTLE GASTING“ in „UNIVERSAL-PANCER-NEUTRO“
ter vse nadaljne zraven pripadajoče specialitete najnove ših,
modernih konstrukcij, dobavim in inštaliram najkulantneje
I. Nadišar, radio trgovina Tržič 97/I
Zahtevajte ponudbe!

UČITELJSKA
TISKARNA
V LJUBLJANI
FRANČIŠKANSKA UL. 23/12
LITOGRAFIJA / STEREOTIPJA

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa
tiskarska dela od najpreprostejšega
do najmodernejšega / Tiska šolske, mla-
dinske, leposlovne in znanstvene knjige /
ilustrirane knjige v enobarvnem ali več-
barvnem tisku / Brošure in knjige v malih
in največjih nakladah / Časopise, revije
in mladinske liste / Okusna oprema ilu-
striranih katalogov, plakatov, cenikov in
reklamnih listov / Lastna tvornica šolskih
zvezkov / Šolske zvezke za osnov., mešč.,
sred. šole / Risanke, dnevniki, beležnice /
Notni papir / Zvezki za okroglo pisavo

HOTEL
BALKAN
V CELJU

SE PRIPOROČA. DOMA-
ČA KUHINJA, SENČNAT
VRT IN LASTNA PRE-
KAJEVALNICA, GOSPO-
SKA ULICA ŠTEV. 7. —
SOLIDNE CENE. — NA
DEBELO. — NA DROBNO.

Trgovci, obrtniki, mesarji!
Ali že tehtate s Schulz Univerzal
tehtnico?
Prepričajte se o njenih vrlinah!
Zahtevajte prospekte in neobvezen
poset zastopnika!

Jugo Schulz, d. z o. z.
Ljubljana

HOTEL UNION V PALAČI CELJSKI DOM
V CELJU. / Telefon št. 59

Elegantno opremljene tujske sobe, prvovrstna restavracija
in kavarna / Točijo se le pristna izbrana ljutomerska vina -
vedno sveže pivo. / Dobra postrežba, solidne cene / Ob-
sežen in pokrit prostor za stajališče tujih avtomobilov. /
Avtotaksa v hiši. / Shajališče avtomobilskega sveta. /
Bencin, olje, avtogaraža, naprava za pranje avtomobilov. /
Senčnat vrt — kopalnica v hiši. — Priporoča se

— A. M. HLAVAC, hotelir in restavratore —

Znake dobavlja

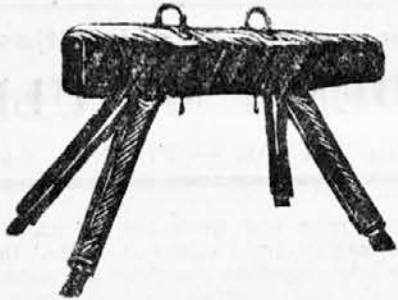
za sokolske zlete, slavnosti, društva, sportne klube
i. t. d. najhitreje in najceneje po lastnih ali pa vpo-
slanih načrtih, smalovano ali plastično — trdka

VILEM PECINA, TURNOV ČSR
Dobavitelj ČOS v Pragi in JSS v Ljubljani

Priporoča se tvornica telovadnega in sportnega
orodja

J. ORAŽEM, RIBNICA

DOLENJSKO * OSNOVANA LETA 1881.

Oprema telovadnic za društva in šole — letna
telovadišča. Elegantno, solidno orodje. Nizke cene.

III CENIK IN PRORAČUN FRANKO III

MILAN FÜRST

TRGOVINA ŽELJEZA
SUŠAK

Željezo betonsko, šipkasto
i za obruče; lim crni, po-
cinčani, cinkani i bijeli;
žica svijetla, pocinčana i
paljena; žičani čavli (ek-
seri) i pocinčani; Lanci za
kola, konje i marvu; po-
sudje emailirano, brušeno
i kalaisano; okovi za pro-
zore i vrata; štrcaljke za
vinograde orig. „Vermorel“;
Mjehove za sumporenje.

Dobava promptna sa vlastitog
obilnog skladišta uz najniže
cijene i najpovoljnije uvjete

I. NEŠKUDLA LJUBLJANA

SV. PETRA CESTA 25

ZAVOD ZA UMETNO VEZENJE IN TVORNICI DRUŠTVENIH ZASTAV I. T. D.

se priporoča p. n. sokolskim društvom za nabavo vsakovrstnih

SOKOLSKIH PRAPOROV

v izdelavi po predpisih glavne sokolske skupščine v Brodu n/S.
Na željo predložim vzorce, načrt, in proračun franko gratis

Posojilnica v Mariboru

Ust. l. 1882.

r. z. z o. p.

Tel. št. 108.

Narodni dom

Sprejema hranilne vloge v tekočem računu in na knjižice in jih
obrestuje z dnevno razpolago po 5%, proti odpovedi na 3 mesece po 7%.

Daje posojila proti vknjižbi po 8%, na menice po 9%.

Stanje hranilnih vlog nad Din 80.000.000.—, rezervnih zakladov
nad Din 5.000.000.—.

MEDIĆ-ZANKL

TVORNICI OLJA, FIRNEŽA, LAKOV IN BARV, D. Z O Z.
CENTRALA V LJUBLJANI * LASTNIK FRANJO MEDIĆ
TVORNICI: LJUBLJANA-MEDVODE
PODRUŽNICE IN SKLADIŠČA MARIBOR — NOVI SAD

LASTNI DOMAČI PROIZVODI:

Laneno olje, firnež, vse vrste lakov, emajlno-lakastih in olnatih barv. Kemično
čiste in kemično olepšane kakor tudi navadne prstene barve vseh vrst in
barvnih tonov, čopičev, steklarskega kleja itd. znamke „MERAKL“
za obrt, trgovino in industrijo, za železnice, pomorstvo in zrakoplovstvo.

CENE UMERJENE. — TOČNA IN SOLIDNA POSTREŽBA.

ŽELJEZARA VAREŠ

Salonska peč za ugljen.

Poštanska i željeznička stanica: Vareš — Majdan

Brzovjavna adresa: Željezara Vareš

Telefon interurban broj: 2, 3, 4 i 5

Rudarski proizvodi: hematit sa garantovanim sadržinom
željeza od 60% na više. Prženi siderit i limonit.

Proizvodi visokih peći: sivo željezo taljeno sa drvenim
ugljem za ljevaonice. Belo željezo i besemersko željezo
za čelik.

Metalni odljevi: od bronza, mjedi, bakra, aluminija sirovo
i apretirano. Specialni fosfori bronza za velika naprezanja.

Strojni delovi: za svakovrstnu industriju. — Kompletne
transmisije itd.

Odljevi od sivog željeza: vodovodne i plinske cevi sviji
dimenzija prema normalijama nemačkih inženjera sa kol-
čakom i pelešom, sa svim armaturama. Građevinski ljev,
kao stupovi, armature za kanalizaciju, kompletne ljevane
ograde itd.

Trgovački ljev: specijalni ljev otporan protiv vatre i kise-
linama. Strojni ljev kao remenice, ležaji, spojke, slogovi
(Radsätze) u sirovom stanju i apretirano u vlastitim ra-
dionicama.

VSEM RODOVINAM
PRIPOROČAMO NAŠO

KOLINSKO CIKORIJO

IZVRSTEN PRIDATEK
ZA KAVO